

Padixahlar «1»

Dawut padixah oqli Sulaymanni öz ornioqa tæhtkæ olturoquzidu

¹ Dawut padixah heli yaxinip kaloqanidi; uni yotqan-ædiyal bilæn yapsimu, u issimaytti.

² Hizmætkarliri uningqa: — Oqjam padixah øzliri üqün, aldilirida turidioqan bir pak kiz tapkuzayli; u padixahtin hæwær elip, silining kuqaklirida yatsun; xuning bilæn oqjam padixah issiyla — dedi.

³ Ular pütkül Israil zeminini kezip güzæl bir kizni izdæp yürüp, ahiri Xunamlik Abixagni tepip padixahning aldioqa elip kældi. □ ⁴ Kiz intayin güzæl idi; u padixahtin hæwær elip uning hizmitidæ bolatti, æmma padixah uningqa yeqinqilik kilmaytti.□

⁵ Æmma Haggitning oqli Adoniya mærtiwisini kætürmækqi bolup: «Mæn padixah bolimæn» dedi. U øzigæ jæng harwiliri bilæn atliklarni wæ aldida yüridioqan ællik æskærni tæyyar kildi □ ■ ⁶ (uning atisi heqqaqan: «Nemixka bundak kilisæn?» dæp, uningqa tænbih-tærbiyæ beripmu

□ **1:3** «Xunamlik Abixag» — yaki «Xunæmlik Abixag».

□ **1:4** «padixah uningqa yeqinqilik kilmaytti» — ibraney tilida «padixah uni tonumaytti» degæn ibaræ bilæn ipadiliniidu.

□ **1:5** «Haggitning oqli Adoniya» — Adoniya Dawutning oqulliridin biri. Haggit Dawutning ayalliridin biri idi («2Sam.» 3:4) «öz aldida yüridioqan... æskærlær» — demæk, ular øzlrining hususiy muhapizætqiliri idi. ■ **1:5** 2Sam. 15:1

bakmiqanidi ҳам u nahayiti kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoqanidi).

□ ■ ⁷ U Zəruiyaning oqli Yoab wə kahin Abiyatar bilən məslihət kilixip turdi. Ular bolsa Adoniyaoqa əgixip uningqə yardəm berətti. ■

⁸ Lekin kahin Zadok wə Yəhoyadaning oqli Binaya, Natan pəyoqəmbər, Ximəy, Rəy wə Dawutning öz palwanliri Adoniyaoqa əgəxmidi.

⁹ Adoniya koy, kala wə bordioqan torpaqlarni Ən-Rogəlning yenediki Zohələt degən taxta soydurup, həmmə aka-ukilirini, yəni padixahning oqulliri bilən padixahning hizmitidə bolqan həmmə Yəhudalarni qakirdi. □ ■ ¹⁰ Lekin Natan pəyoqəmbər, Binaya, palwanlar wə öz inisi Sulaymanni u qakirmidi.

¹¹ Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Xebaqa: — «Anglimidingmu? Həggitning oqli Adoniya padixah boldi, lekin oqojimiz Dawut uningdin həwərsiz. ¹² Əmdi mana, öz jening wə oqlung Sulaymanning jenini kutkuzuxka mening sanga bir məslihət beriximkə ijazət bərgəysən. ¹³ Dawut padixahning aldioqa berip uningqə: — Oqojam padixah əzliri kəsəm kilip

□ **1:6** «uning atisi ... uningqə , yəni Adoniyaoqa tənbihtərbiyə beripmu bakmiqanidi həm u ... kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoqanidi» — Abxalom Dawutning yənə bir ayali Maakahdin tuquloqan oqli idi. Adoniya Dawutning tətinqi oqli bolup, xu qaqda bəlkim Dawutning oqulliri arisida «qongi» həsablinatti. (2:15ni kərüng). Adoniya bəlkim atisi tərpidin ərkə qong kilinoqanliki həm əzining kelixkənlikidin xundaq məoqrurlinip kətkən ohxaydu. ■ **1:6** 1Tar. 3:2 ■ **1:7** 1Pad. 2:22, 28 □ **1:9** «Ən-Rogəl» — buning mənisi bəlkim «Rogəlning buliki» yaki «Pak kızning buliki». ■ **1:9** Yə. 15:7; 18:16

öz kəminilirigə wədə kilip: «Sening oqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup təhtimdə olturidu» degən əməsmidilə? Xundak turukluk nemixka Adoniya padixah bolidu? — degin.

¹⁴ Mana, padixah bilən səzlixip turəningda, mənmu sening kəyningdin kirip səzüngni ispatlaymən, — dedi.

¹⁵ Bat-Xeba ičkiri öygə padixahning kexioqa kirdi (padixah tolimu kərip kətkənidi, Xunamlik Abixag padixahning hizmitidə boluwatatti).

¹⁶ Bat-Xeba padixahka engixip təzim kildi. Padixah: — Nemə təliping bar? — dəp soridi.

¹⁷ U uningə: — I oqjam, sili Pərwərdigar Hudaliri bilən öz dedəklirigə: «Sening oqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup təhtimdə olturidu» dəp kəsəm kilənidila. ¹⁸ Əmdi

mana, Adoniya padixah boldi! Ləkin i oqjam padixah, silining uningdin həwərliri yok. ¹⁹ U kəp kalilarni, bordak torpaqlar

bilən kəylarni soydurup, padixahning həmmə oqullirini, Abiyatar kahinni wə kəxunning sərdari Yoabni qakirdi. Ləkin kulliri Su-

laymanni u qakirmidi. ²⁰ Əmdi, i oqjam padixah, pütkül Israilning kəzliri siligə tik-ilməktə, ular oqjam padixahning əzlidin keyin

təhtliridə kimning olturidioqanliki toqrisida ularəqa həwər berixlirini kütixiwatidu; ²¹ bir

kərarəqa kəlmisilə, oqjam padixah öz ata-bowiliri bilən billə uhlaxka kətkəndin keyin, mən bilən oqlum Sulayman gunahkar sanilip qalarmizmikin, — dedi.

²² Mana, u tehi padixah bilən səzlixip turəningda Natan pəyoqəmbərmu kirip kəldi. ²³ Ular padix-

ahqa: — Natan pəyoʻlambər kəldi, dəp həwər bərđi. U padixahning aldioqa kiripla, yuzini yərgə yekip turup padixahqa təzim kildi.

²⁴ Natan: — I oʻojam padixah, sili Adoniya məndin keyin padixah bolup mening təhtimdə olturidu, dəp eytkanidilimu? ²⁵ Qünki u bügün qüxüp, kəp buqa, bordioqan torpaqlar bilən qoylarni soydurup, padixahning həmmə oʻqullirini, qoxunning sərdarlarini, Abiyatar kahinni qakirdi; wə mana, ular uning aldida yəp-iqip: «Yaxisun padixah Adoniya!» — dəp tovlaxmakta. ²⁶ Lekin kulliri bolqan meni, Zadok kahinni, Yəhoyadaning oʻqli Binayani wə kulliri bolqan Sulaymanni u qakirmidi.

²⁷ Oʻojam padixah kimning əzlriddin keyin oʻojam padixahning təhtidə olturidioqanlikini əz kullirioqa uqturmay u ixni buyrudilimu? — dedi.

²⁸ Dawut padixah: — Bat-Xebani aldimoqa kiqkiringlar, dedi. U padixahning aldioqa kirip, uning aldida turdi. ²⁹ Padixah bolsa: — Jenimni həmmə kiyinqiliktin kutkuzoqan Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, ³⁰ mən əslidə Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən sanga kəsəm kilip: «Sening oʻqlung Sulayman məndin keyin padixah bolup ornumda mening təhtimdə olturidu» dəp eytkinimdək, bügünki kündə mən bu ixni qoqum wujudqa qikirimən, — dedi.

³¹ Wə Bat-Xeba yuzini yərgə yekip turup padixahqa təzim kilip: — Oʻojam Dawut padixah əbədiy yaxisun! — dedi.

³² Dawut padixah: — Zadok kahinni, Natan

pəyoqəmbərni, Yəhoyadaning oqli Binayani aldiməqə qəqiringlar, dedi. Ular padixahning aldiməqə kəldi.

³³ Padixah ularəqə: — Olojanglarning hizmətkarlırını özünqlarəqə qoxup, Sulaymanni öz qeqiringə mindürüp, Gihonəqə elip beringlar; ³⁴ u yərdə Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxqə məsih qilsun. Andin kanay qelip: — Sulayman padixah yaxısun! dəp tovlanglar.

□

³⁵ Andin u təhtimdə olturuxqə bu yərgə kəlgəndə, uningəqə əgixip menginglar; u mening ornumda padixah bolidu; qünki mən uni Israil bilən Yəhudaning üstigə padixah boluxqə təyinlidim, — dedi.

³⁶ Yəhoyadaning oqli Binaya padixahqə jawab berip: — Amin! Olojam padixahning Hudasi Pərwərdigarmu xundaq buyrusun!

³⁷ Pərwərdigar olojam padixah bilən billə boləqəndək, Sulayman bilən billə bolup, uning təhtini olojam Dawut padixahningkidin tehimu uluəqə qiloqay! — dedi.

³⁸ Zadok kahin, Natan pəyoqəmbər,

□ **1:34 «Zadok kahin bilən Natan pəyoqəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxqə məsih qilsun»** — «məsih qilix»: — Hudaning yolyorukı bilən Israiləqə yengi bir padixah bekitix üqün uning bexioqə kahin yaki pəyoqəmbər tərpidin zəytun meyi sürülüxi kerək idi. Muxu murasim «məsih qilix» yaki «məsihləx» deyilgən. Xu murasimdin keyin muxu padixah «Hudaning məsih qiloqini» dəp atilip, həküm sürüxkə Hudaning həqəqəqə igə, dəp qarilatti. Kahinlar wə bəzi wəqitlarda pəyoqəmbərnimu öz wəzipisigə bekitix üqün «məsih qilinix» murasimi etküzölətti.

Yəhoyadaning oqli Binaya wə Kərətiylər bilən Pələtiylər qüxüp, Sulaymanni Dawut padixahning keçirioqa mindürüp, Giħonoqa elip bardı. □ ³⁹ Zadok kaħin ibadət qediridin may bilən toloqan bir münggüzni elip, Sulaymanni məsih kildi. Andin ular kanay qaldi. Həlkning həmmisi: — Sulayman padixah yaxısun! — dəp towlaxtı. ■

⁴⁰ Həlkning həmmisi uning kəynidin əgixip, sunay qelip zor xadlıq bilən yər yeriloqudək təntənə kılıxtı. □ ⁴¹ Əmdi Adoniya wə uning bilən jəm bolqan mehmanlar oqızalınip qıkkanda, xuni anglidi. Yoab kanay awazini angliqanda: — Nemixka xəhərdə xunqə kiykas-sürən selinidu? — dəp soridi. ⁴² U tehi sözini tügətməyla, mana Abiyatar kaħinning oqli Yonatan kəldi. Adoniya uningqə: — Kirgin, kəysər adəmsən, qoqum bizgə hux həwər elip kəlding, — dedi.

⁴³ Yonatan Adoniyaoqa jawab berip: — Undaq əməs! Oqojimiz Dawut padixah Sulaymanni padixah kildi! ⁴⁴ Wə padixah əzi uningqə Zadok kaħinni, Natan pəyoqəmbərnı, Yəhoyadaning oqli Binayani wə Kərətiylər bilən Pələtiylərnı

□ **1:38 «Kərətiylər bilən Pələtiylər»** — bular bolsa Dawutning hususiy muħapizətqiliridin idi («2Sam.» 8:18ni kərüng). Kərətiylər əslidə Kret arilidin kəlgən boluxi mumkin idi. ■ **1:39** 1Sam. 20:24 □ **1:40 «Həlkning həmmisi ... sunay qelip zor xadlıq bilən yər yeriloqudək təntənə kılıxtı»** — ibraniy tilida: «Həlkning həmmisi ... sunay qelip zor xadlıq bilən təntənə kılıxip yərnı yeriwətti». Mumkinqiliki barkı, yər dərwəkə awazlar bilən yerilip kətkənidi. Məsiħning kelixidimu qong yər təwrəx bolidu («Zək.» 14:5, «Wəħ.» 6:12, 16:18).

həmrəh kəlip əwitip, uni padixahning qeqirioə mindürdi; ⁴⁵ andin Zadok kaħin bilən Natan pəyoəəmbər uni padixah boluxka Gihonda məsih kildi. Ular u yərdin qikip xadliq kəlip, pütkül xəhərni kiykas-sürən bilən lərzigə saldi. Siz anglawatқан sada dəl xudur. ⁴⁶ Uning üstigə Sulayman hazır padixahlik təhtidə olturiwatidu. ⁴⁷ Yənə kəlip padixahning hizmətkarliri kəlip oqojimiz Dawut padixahka: «Hudaliri Sulaymanning namini siliningkidin əwzəl kəlip, təhtini siliningkidin uluq kiləy!» dəp bəht tiləp mubarəkləxkə kəlixti. Padixah əzi yatқан orunda səjdə kildi ⁴⁸ wə padixah: — «Bügün mening təhtingə olturuqu birisini təyinligən, əz kəzlimgə xuni kərgüzgən Israilning Hudasi Pərwərdigar mubarəklənsun!» — dedi — dedi. ⁴⁹ Xuni anglap Adoniyaning barliq mehmanliri həduqup, ornidin qopup hər biri əz yolioə kətti. ⁵⁰ Adoniya bolsa Sulaymandin qorqup, ornidin qopup, *ibadət qedirioə* berip qurbangahning münggüzlirini tutti.□

⁵¹ Sulaymanəə xundak həwər berilip: — «Adoniya Sulayman padixahtin qorqidu; qünki mana, u qurbangahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padixah бүгün manga xuni kəsəm kilsunki, u əz kulini kiliq bilən əltürməslikkə wədə kiləy» dedi», — deyildi.

⁵² Sulayman: — U durus adəm bolsa bəxidin bir tal qağ yərgə qüxməydu. Ləkin uningda rəzillik

□ 1:50 «Adoniya ... Sulaymandin qorqup, ... ibadət qedirioə berip qurbangahning münggüzlirini tutti» — xu qəqlarda «qurbangahning münggüzlirini tutux» padixahtin hımayə tiləxni bildürəxning ipadisi idi.

tepilsa, ølidu, dedi.

⁵³ Sulayman padixah adəm øwitip uni qurbangahdin elip kaldi. U kelip Sulayman padixahning aldida engixip tæzim kildi. Sulayman uningqa: — Øz øyünggø kætkin, — dedi.

2

Dawut Sulaymanoqa ahirki næsihætni qilidu

¹ Dawutning ølidioqan waqti yekinlaxqanda, ooqli Sulaymanoqa tapilap mundak dedi: —

² «Ømdi yør yuzidikilørning hømmissi baridioqan yol biløn ketimøn. Yüræklik bolup, ørkæktæk boløqin! ³ Søn barlik qiliwatqan ixliringda hømde barlik niyæt qiløqan ixliringda rawaj tepixing üqün Musoqa qüxürülgøn qanunda pütülgændæk, Pærwærdigar Hudayingning yolirida mengip, Uning bølgilimiliri, Uning ømliri, Uning høkümliri wø agah-guwahliqlirida qing turup, Uning tapxurukini qing tutqin. □ ■

⁴ Xundak qiløqanda Pærwærdigar manga: «Øgær øwladliring øz yolioqa køngül bølüp, Mening aldimda pütün kælbi wø pütün jeni biløn høkikøttø mangsa, sanga øwladindin Israilning tæhtidø olturuxqa bir zat køm bolmaydu» döp eytqan søzigø ømøl qilidu. ■

□ **2:3** «**barlik niyæt qiløqan ixliringda...**» — ibranij tilida: «søn køyørgø burulsang,...» degøn søzlør biløn ipadiliniðu.

■ **2:3** Qan. 17:18; 29:9; Yø. 1:7 ■ **2:4** 2Sam. 7:12; Zøb. 132:12

5 Əmma Zəruiyaning oqli Yoabning manga qilōinini, yəni uning əzi kəndək kilip Israilning qoxunidiki ikki sərdarni, yəni Neriyaning oqli Abnər bilən Yətərning oqli Amasani urup ɵltürüp, tinq məzgildə jəngdə tɵkɵlgəndək qan tɵküp, beligə baqliqan kəmərgə wə putiqə kiygən kəxigə jəngdə tɵkɵlgəndək qan qeqip, daql qilōanlikini bilisən. ■ 6 Sən uni danalikingə muwapik bir tərəp kilip, uning aq bexining gərgə salamət qüxüxigə yol qoymioaysən. □

7 Ləkin Gileadlik Barzillayning oqullirioqa mħribanlik kərsitip, dastihiningdin nan yegüzgin; qunki mən akang Abxalomdin kaqkqinimda, ular yenioqa kelip manga xundək qilōan. ■

8 Wə mana Bahurimdin kəlgən Binyamin kəbilisidin Geraning oqli Ximəy yeningda turidu. U mən Maħanaimoqa baridioqanda, əxəddiy lənət bilən meni qarqidi. Keyin u Iordan dəryasioqa berip mening aldimoqa kəlgəndə, mən Pərwərdigarning *nami* bilən uningə: «Seni kiliq bilən ɵltürməymən» dəp kəsəm kildim. ■ 9 Əmma həzir uni gunahsız dəp sanimioin. ɵzüng dana kixi bolōandin keyin uningə qandək kilixni bilisən; hərħalda

■ 2:5 2Sam. 3:27; 20:10 □ 2:6 «uning aq bexining gərgə salamət qüxüxigə yol qoymioaysən» — muxu yərdə «gər» «təhtisara» degənni bildüridu. ■ 2:7 2Sam. 17:27; 19:31

■ 2:8 2Sam. 16:5; 19:19

uning ak bexini qanitip gergə qüxürgin».□

¹⁰ Dawut öz ata-bowliri bilən bir yerdə uhlidi. U «Dawutning xəhiri» *degən jayda* dəpnə qilindi.□ ■ ¹¹ Dawutning Israiloqa səltənət qiləjan waqti kirik yil idi; u Həbronda yəttə yil səltənət kilip, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət kildi.■

Sulaymanning orni mustəhkəmlinidu

¹² Sulayman atisi Dawutning təhtidə olturdi; uning səltəniti heli mustəhkəmləndi. ■ ¹³ Əmma Həggitning oqli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Xebaning kexioqa bardı. U uningdin: — Tinqlik məqsitidə kəldingmu? — dəp soridi. U: — Xundak, tinqlik məqsitidə, dedi.

¹⁴ U yənə: — Sanga bir səzüm bar idi, dedi. U: — Səzüngni eytkin, dedi.

¹⁵ U: — Bilisənki, padixahlik əslidə meningki idi, wə pütün Israil meni padixah bolidu dəp, manga qaraytti. Ləkin padixahlik məndin ketip,

□ **2:9** «...hərhalda uning ak bexini qanitip gergə qüxürgin» — muxu yerdə «ger» «təhtisara» degənni bildüridu. «Zəruyaning oqli Yoab... Binyamin kəbilisidin Geraning oqli Ximəy» — bu ikki adəmnin Sulaymanoqa düxmən bolidiəlanlikiə Dawut padixahning kəzi yətti. Əslidə u ularni jazalaxka toəra kelətti; biraq əzi eqir gunah sadir qiləjanliki tūpəylidin («2Sam.» 11-bab) hijaləttə kelip, qoli bu ixlaroqa heq barmaytti. □ **2:10** «Dawut öz ata-bowliri bilən bir yerdə uhlidi» — muxundak ibarilər üstidə «Yaritilix» tiki «qoxumqə sez» imizdə tohtilimiz. ««Dawutning xəhiri» degən jay» — «Dawutning xəhiri»: — Zionni, yəni Yerusalemdiki egiz dənggə jaylaxqan, Dawut qurəjan kəl'əni kərsitidu. ■ **2:10** Ros. 2:29; 13:36 ■ **2:11** 1Tar. 29:27 ■ **2:12** 1Tar. 29:23; 2Tar. 1:1

inimning ilkiyə oʻtti; qünki Pərwərdigarning iradisi bilən u uningki boldi. ■ ¹⁶ Əmdi sanga bir iltimasim bar. Meni yandurmioʻin, dedi. U: — Eytkin, dedi.

¹⁷ U: — Səndin oʻtünimən, Sulayman padixahka mən üqün eytkinki — qünki u sanga yak deməydu! — U Xunamlik Abixagni manga hotunlukka bərsun, dedi.

¹⁸ Bat-Xeba: — Maqul; sən üqün padixahka söz qilay, dedi.

¹⁹ Bat-Xeba Adoniya üqün söz qiloli Sulayman padixahning aldioʻa bardı. Padixah qorup aldioʻa berip, anisioʻa təzim kildi. Andin təhtigə berip olturup padixahning anisioʻa bir təhtni kəltürdi. Xuning bilən u uning ong yenido olturup, uningöa: — ²⁰ Sanga kiqukkinə bir iltimasim bar. Meni yandurmioʻin, dedi. Padixah uningöa: — I ana, sorawərgin, mən seni yandurmaymən, dedi.

²¹ U: — Akang Adoniyaöa Xunamlik Abixagni hotunlukka bərgüzgin, dedi.

²² Sulayman padixah jawab berip anisioʻa: — Nemixka Adoniya üqün Xunamlik Abixagni soraysən? U akam boləjanikən, uning üqün, Abiyatar kahin üqün wə Zəruiyaning ooqli Yoab üqün padixahliknimu sorimamsən! — dedi. □

²³ Sulayman padixah Pərwərdigar bilən kəsəm

■ **2:15** 1Tar. 22:9; 28:5 □ **2:22** «**Nemixka Adoniya üqün Xunamlik Abixagni soraysən? U akam boləjanikən, uning üqün, ... padixahliknimu sorimamsən!**» — mumkinqiliki barki, Adoniya atisining kenizikini əmrigə alsa, həlk uni atisioʻa barawər ikən, xunga padixah boluxka layik dəp qaraytti. Sulaymanning kəzliri bu ixka yətti.

kilip mundak dedi: — Adoniya xu sozni qilolini uqun olmisə, Huda meni ursun yaki uningdin artuk jazalisun! ²⁴ Mening ornumni mustəhkəm qiləqan, atamning təhtidə olturəuzəqan, Əz wədisi boyiqə manga bir əyni qurəqan Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm qilimənki, Adoniya bəgün əlümgə məhküm kilinidu, dedi. □ ■

²⁵ Xuning bilən Sulayman padixah Yəhoyadaning oqli Binayani bu ixqa əwətti; u uni qepip əltürdi.

²⁶ Padixah Abiyatar kahinoqə: — Mang, Anatottiki əz etizlikingəqə barəqin. Sən əlümgə layiksən, lekin sən Rəb Pərwərdigarning əhdə sanduqini atam Dawutning aldida kətürgənliking tūpəylidin, wə atamning tartқан həmmə azab-oqubətliridə uningəqə həmdərd boləqining uqun, mən hazır seni əlümgə məhküm kilməymən, dedi. ■

²⁷ Andin Sulayman Abiyatarni Pərwərdigarəqə kahin boluxtin juda kilip həydidi. Xuning bilən Pərwərdigarning Əlining jəməti toqruluk Xilohda eytқан səzi əməlgə axuruldi. □ ■

²⁸ Buning həwiri Yoabqə yətkəndə (qünki Yoab Abxaloməqə əgəxmigən bolsimu, Adoniyəqə əgəxkənidi) Yoab Pərwərdigarning qedirəqə

□ **2:24 «Pərwərdigar... Əz wədisi boyiqə manga bir əyni qurəqan...»** — «əy» muxu yərdə Sulaymandin bolidəqan xahənə sulalini kərsitidu. ■ **2:24** 2Sam. 7:12, 13 ■ **2:26** 1Sam. 22:20-23; 2Sam. 15:24 □ **2:27 «Pərwərdigarning Əlining jəməti toqruluk Xilohda eytқан səzi əməlgə axuruldi»** — bu səz «1Sam.» 2:27-36də wə 3:11-14də hatiriləngən. ■ **2:27** 1Sam. 2:31-36

keqip qurbangahning mungguzlirini tutti.

■ ²⁹ Sulayman padixahqa: «Mana, Yoab Pərwərdigarning qediriqqa keqip berip, qurbangahning yenida turidu» degən həwər yətküzüldi. Sulayman Yəhoyadaning oqli Binayani xu yərgə əwətip: — Mang, uni ɵltürüwətkin, dedi.

³⁰ Binaya Pərwərdigarning qediriqqa berip uningqqa: — «Padixah seni buyakqa qiqsun!» dedi, dedi. U: — Yak, muxu yərdə ɵlimən, dedi. Binaya padixahning yeniqqa kaytip uningqqa həwər berip: — Yoab mundaq-mundaq dedi, manga xundaq jawab bərdi, dedi.

³¹ Padixah uningqqa: — U ɵzi degəndək kilip, uni qepip ɵltürgin wə uni dəpnə kiləyin. Xuning bilən Yoab təkkən nahək qan məndin wə atamning jəmətidin kɵtürölüp kətkəy. ³² Xundaq kilip atam Dawut bihəwər əhwalda u ɵzidin adil wə esil ikki adəmni, yəni Israilning qoxunining sərdari nərninq oqli Abnər bilən Yəhudaning qoxunining sərdari Yətərninq oqli Amasani kiliqliqini üqün, Pərwərdigar u təkkən qanni ɵz bexiqqa yanduridu. ³³ Ularning qeni Yoabning bexi wə nəslining bexiqqa mənggü yanqay; lekin Dawut, uning nəslı, jəməti wə təhtigə əbədil'əbədgiqə Pərwərdigardın tinq-hatirjəmlik bolqay, dedi.

³⁴ Yəhoyadaning oqli Binaya qiqip uni qepip, ɵlümgə məhkum kıldi. Andın u qəldiki ɵz ɵyidə dəpnə kılindi.

³⁵ Padixah Yəhoyadaning oqli Binayani uning orninqqa qoxunning sərdari kıldi; padixah Abiy-

atarning ornioqa Zadokni kaħin kılıp təyinlidi. ■

³⁶ Andin keyin padixah Ximəyni qakirip uningoa: — Yerusalemda özünggə bir öy selip u yərdə olturoħin. Baxka heq yərgə qikma. ³⁷ Əgər sən qikip Kidron jiloħisidin ötsəng, xuni enik bilip koyki, xu kündə sən xəksiz əlisən. Sening kening öz bexingoa quxidu, dedi.

³⁸ Ximəy padixahka: — Oħjamning səzi bərhəktur. Oħjam padixah eytkandək kulliri xundaq kilidu, dedi. Xuning bilən Ximəy uzun waħitkiqə Yerusalemda turdi.

³⁹ Üq yildin keyin xundaq boldiki, Ximəyning kulliridin ikkisi keqip Maakaħning oħli, Gatning padixahı Aħixning kexioqa bardı. Ximəygə: — Mana kulliring Gat xəħiridə turidu, degən həwər yətküzüldi. ⁴⁰ Ximəy exikini tokup kullirini izdigili Gatka, Aħixning yenioqa bardı. Andin u yenip öz kullirini Gattin elip kəldi.

⁴¹ Sulaymanoa: — Ximəy Yerusalemdin Gatka berip kəldi, dəp həwər yətküzüldi.

⁴² Padixah Ximəyni qakirtip uningoa: — Mən seni Pərwərdigar bilən kəsəm kildurup: — Xuni enik bilip koyki, sən kaysi küni qikip birər yərgə baroħan bolsang, sən xu künidə xəksiz əlisən, dəp agahlandurup eytmioħanmidim? Əzüngmu, mən anglioħan səz bərhək, degənidingoħu? ⁴³ Xundaq boloħanikən, nemixka özüng Pərwərdigar aldida kılıoħan kəsimingni buzup, mən sanga buyruoħan buyrukumnimu tutmidıng? — dedi.

⁴⁴ Padixah Ximəygə yənə: Sən atam Dawutka

qiloqan hëmmë rëzillikni obdan bilisën, u kënglënggë ayandur. Mana Përwërdigar rëzillikingni öz bëxingöqä yanduridu. ■⁴⁵ Lekin Sulayman padixah bolsa bërikätlinip, Dawutning tähti Përwërdigarning aldida ëbädil'ëbäd mustähkëm qilinidu, dedi.

⁴⁶ Andin padixahning buyruqi bilën Yëhöyadaning oqli Binaya qikip uni qëpip ëltürdi. Padixahlik bolsa Sulaymanning qolida mustähkëm qilindi.■

3

Përwërdigar Sulaymanoqä danalik beridu

2Tar. 1:1-12

¹ Sulayman Misirning padixahi Pirëwn bilën ittipak tüzüp Pirëwnning qizini hotunlukqä aldi. Öz ordisi, Përwërdigarning öyi wë Yerusalemnning qërisidiki sepilni yasap pütüküzgüqilik u uni «Dawutning xähiri»gë apirip turoquzdi.■

² Xu waqitlarda Përwërdigarning nami üqün bir ibadëthana yasalmioqini üqün hëlk «yukiri

■ 2:44 2Sam. 16:5, 6, 7 ■ 2:46 2Tar. 1:1 ■ 3:1 1Pad. 7:8

jaylar»da qurbanliklarini qilatti. □ ■

³ Sulayman Pərwərdigarni sōyüp, atisi Dawutning bəlgiligənlikdə mangatti. Pəqət «yukiri jaylar»da qurbanlik kilip huxbuy yakatti. □

⁴ Padixah qurbanlik kilōjili Gibeonōa bard; qūnki u yər «uluō yukiri jay» idi. Sulayman u yərdiki qurbangahda bir ming kōydürmə qurbanlik sundi. ■ ⁵ Pərwərdigar Gibeonda Sulaymanōa keqisi qūxidə kōrūndi. Huda uningōa: — Mening sanga nemə beriximni layik tapsang, xuni tiligin, dedi. ■

⁶ Sulayman jawabən mundak dedi: — Kulung atam Dawut Sening aldingda həkikət,

□ **3:2 «həlk «yukiri jaylar»da qurbanliklarini qilatti»** — «yukiri jaylar»: — Təwrattiki «Qan.» 12:5-14də wə baxqa munasiwətlik yərlərdə, Huda Israillarōa: — Birsi manga atap qurbanlik kilsa, pəqət «Əzüm talliojan jay»da qurbanlik kilsun, dəp tapilaydu. Israilning tarixida Huda muxundak qurbanlik kilidiojan birnəqqə jayni bekitkənidi (bir wakitta pəqət birla jayni bekitətti). Birak Israillar bəlkim əz kolaylikini kəzləp (wə bəlkim butpərəslərnin ix-hərikətlirini dorap) Hudaning əmrini nəziridin sakit kilip taō qokkiliri katarlik yukiri jaylarda Hudaoa ibadət kilip qurbanlik qilatti. Buning xundak bir hətiri bar idiki, ular ətrapidiki butpərəslərnin təsirini kəbul kilip, xu yərdə hərhil butlarōjimu qokunup, hətta butpərəslərgə əgixip «insan qurbanlik»larnimu kilixi mumkin wə dərwəkə kəp wakitlarda xundak qilatti (məsilən, «Əz.» 16:21, 20:26ni kōrūng). ■ **3:2** Qan. 12:5 □ **3:3 «Sulayman Pərwərdigarni sōyüp, atisi Dawutning bəlgiligənlikdə mangatti; pəqət «yukiri jaylar»da ... huxbuy yakatti»** — «Dawutning bəlgiligənlik»: — xūbhisizki, Musa pəyoəmbərgə qūxürülgən barlik bəlgilimilərnə əz iqiğə alojan. Ularning iqidə, qurbanlik kilix «yukiri jaylar»da əməs, bəlkə Pərwərdigar bekitkən jaydila boluxi kərək, dəp bekitilgən («Qan.» 12:10-14). ■ **3:4** 2Tar. 1:3 ■ **3:5** 1Pad. 9:2

həkkaniylik wə kənglining səmimiyligi bilən mangoʻanliki bilən Sən uningʻoʻya zor mehribanlikni kərsətkəniding; wə Sən xu zor mehribanlikni dawam kilip, bügünki kündikidək öz təhtidə olturoqili uningʻoʻya bir oʻqul bərding. ⁷ Əmdi i Pərwərdigar Hudayim, qulungni atam Dawutning ornida padixah kilding. Əmma mən pəkət bir gədək bala halas, qikix-kirixnimu bilməymən. ■ ⁸ Öz qulung Sən tallioʻan həlking, kəplükidin sanap bolmaydioʻan həsabsiz uluʻq bir həlk arisida turidu. ■ ⁹ Xunga Öz qulungʻoʻya həlkingning üstidə həküm kilixkə yahxi-yamanni pərk etidioʻan oyoʻqak bir kəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu uluʻq həlking üstigə həküm kilalisun? — dedi.

¹⁰ Sulaymanning xuni tilikini Rəbni hux kildi.

¹¹ Huda uningʻoʻya: — Sən xuni tiligining üqün — Ya ezüng üqün uzun əmür tiliməy, ya ezüng üqün dələt-baylik tiliməy, ya düxmənliringning janlirini tiliməy, bəlki toʻqra həküm kilʻqili oyoʻqak boluxkə ezüng üqün əkil-parasətni tiligining üqün, ■ ¹² mana, səzüng boyiqə xundak kildim. Mana sanga xundak dana wə yorutuloʻan kəlbni bərdimki, səndin ilgiri sanga ohxaydioʻqini bolmioʻan, səndin keyinmu sanga ohxaydioʻqini bolmaydu. ■ ¹³ Mən sən tilimigən nərsinimu, yəni dələt-baylik wə xan-xəhrətni sanga bərdim. Xuning bilən barlik künliringdə padixahlarning arisida sanga ohxax bolidioʻqini qikmaydu. ■ ¹⁴ Əgər atang Dawut mangoʻandək

Mening yollirimda mengip, bəlgilimilirim wə əmrlirimni tutsang künliringni uzartimən, dedi. ¹⁵ Sulayman oyoqanında, mana bu bir qūx idi. U Yerusaleməyə kelip Pərwərdigarning əhdə sanduqining aldiqə kelip, ərə turup köydürmə qurbanlıqlarni kīlip, təxəkkür qurbanlıqlirini ətüküzüp, həmmə hizmətkarlıriqə ziyapət kīlip bərđi.

Sulaymanning danalıqı ayan bolidu

¹⁶ Xuningdin keyin ikki pərixə ayal padixahning kəxiqə kelip uning aldida turdi.

¹⁷ Birinqi ayal: — I oqjam! Mən wə bu hotun bir əydə olturimiz; u mən bilən əydə turoqinida bir balini tuqđum. ¹⁸ Mən balini tuqup üq kündin keyin u hotunmu bir bala tuqđi. Biz ikkiylən u yərdə olturduq; əydə bizdin baxqə həq yat adəm yok idi, yaloquz biz ikkiylən əydə iduq.

¹⁹ Xu keqidə bu hotunning balisi əldi; qünki u balisini besip əltürüp qoyoqanidi. ²⁰ U yerim keqidə qopup dedəkliri uhlap qaloqanda, yenimdin oqlumni elip öz kuqıqıqə selip, əzining əlgən oqlini mening kuqıqıməyə selip koyuqtu. ²¹ Ətisi qopup balamni emitəy desəm mana əlük turidu. Lekin ətigəndə qarısam, u mən tuqқан bala əməs idi, dedi.

²² İkkinqi ayal: — Yaq, undaq əməs. Tirik qaloqini mening oqlum, əlgini sening oqlung, dedi. Lekin birinqi ayal: — Yaq, əlgini sening oqlung, tirik qaloqini mening oqlum, dedi. Ular xu hələttə padixahning aldida talixip turatti.

²³ Padixah: — Biri: «Tirik qaloqini mening oqlum, oqlgini sening oqlung» døydu. Emma yonə biri: «Yaq, oqlgini sening oqlung, tirik qaloqini mening oqlum» døydu, dedi.

²⁴ Padixah: Manga bir qiliq elip kelinglar, dedi. Ular qiliqni padixahqa elip kelgəndə ²⁵ padixah: Tirik balini otturidin kesip ikki parqə qilip yerimini birigə, yonə bir yerimni ikkinqisigə beringlar, dedi.

²⁶ U waqıtta tirik balining anisi öz balisioqa iqini aqlritip padixahqa: — Ah oqljam! Tirik balini uningqə bərsilə, hərgiz uni oltürmigəylə! — dəp yalwurdi. Lekin ikkinqisi: — Uni nə meningki nə seningki qilmay, otturidin kesinglar, dedi.

²⁷ Padixah jawabən: — Tirik balini uningqə beringlar, uni həq oltürmənglar; qünki bu balining anisi xudur, dedi.

²⁸ Pütkül Israil padixahning qiloqan həkümi toqlrisida anglidi wə ular padixahtin qorkti, qünki ular Hudaning adil həkümləni qiqirix danaliquining uningda barliqini kərđi.

4

Sulaymanning əməđarliri wə hizmətkarliri

¹ Sulayman padixah pütkül Israiloqa padixah boldi.

² Uning qong əməđarliri munular: — Zadokning oqli Azariya kahin idi; ³ Xixaning oqlulliri Elihorəf wə Ahiyah katiplar idi; Ahiludning

oqli Yəhoxafat diwanbegi idi; ⁴ Yəhoyadaning oqli Binaya qoxunning bax sərdari idi. Zadok bilən Abiyatar kahinlar idi; ⁵ Natanning oqli Azariya nazarət begi, Natanning yənə bir oqli Zabud həm kahin wə padixahning məslihetqisi idi. ⁶ Ahixar ordining oqojidari, Abdaning oqli Adoniram baj-alwan begi idi.■

⁷ Pütkül Israil zeminida Sulayman padixahning əzi üqün wə ordidikiliri üqün yemək-iqmək təminləydiqan, on ikki nazarətqi təyinlängənidi; ularning hər biri yilda bir aydin yemək-iqmək təminləxkə məs'ul idi.

⁸ Ularning ismi təwəndə hatirilängən: Əfraim taqlıq rayoniqə Bən-Hur; ⁹ Makaz, Xaalbim, Bəyt-Xəməx wə Elon-Bəyt-Hananqə Bən-Dəkər; ¹⁰ Arubotqə Bən-Həsəd; u yənə Sokoh wə Həfər degən barlıq yurtkimu məs'ul idi; □ ¹¹ yənə Nafat-Doroqə Bən-Abinadab (u Sulaymanning kizi Tafatni hotunluqqa aloqan); ¹² Taanak, Məgiddo wə Yizrəlning təwənki tərpidiki Zarətanning yenida bolqan pütkül Bəyt-Xanoqə, xundakla Bəyt-Xandin tartip Abəl-Məhəlahəqiqə, Jokneamdin etküqə bolqan zeminlarqə Ahiludning oqli Baana; ¹³ Ramot-Gileadqə Bən-Gəbər; u yənə Gilead yurtiqə jaylaxqan, Manassəhning oqli Yairoqə təwə bolqan kəntlər wə həm Baxandiki yurt Argob, jümlidin u yərdiki sepili, mis baldaqlıq qowuqliri bolqan atmix qong xəhərgimu məs'ul idi.

¹⁴ Mağanaimqə Iddoning oqli Ahinadab;

■ 4:6 1Pad. 12:18 □ 4:10 «Sokoh» — yaki «Soko».

15 Naftalioʻa Ahimaaz (u Sulaymanning kizi Basimatni hotunlukka aloqanidi). 16 Axir wə Alotka Huxayning oʻqli Baanaʻ; 17 Issakaroʻa Paruahning oʻqli Yəhoxafat; 18 Binyamin zeminiʻoʻa Elaning oʻqli Ximəy; 19 Gilead zeminiʻoʻa (əslidə Amoriylarning padixahʻi Sihon wə Baxanning padixahʻi Ogning zemini idi) Urining oʻqli Gəbər. U xu yurtka birdinbir nazarətqi idi.

Sulaymanning dəliti wə xəhriti

20 Yəhuda bilən Israilning adəmliri dengiz sahilidiki kumdək nuroʻun idi. Ular yəp-iqip, huxallik qilatti. 21 Wə Sulayman bolsa *Əfrat* dəryasidin tartip Filistiylərninɡ zeminiʻoʻa wə Misirning qeɡraliriʻoʻiqə boləan həmmə padixahliklarning üstidə səltənət qilatti. Ular ulpan kəltürüp Sulaymanning pütün əmridə uning hizmitidə bolatti. 22 Sulaymanning or-disiʻoʻa ketidiʻoʻan künlük təminat üçün ottuz kor taskiʻoʻan ak un, atmix kor kara un, □ 23 on bordiʻoʻan uy, yaylaktin kəltürülgən yigirmə uy, yüz koy ketətti; buningdin baxka buʻoʻilar, jərənlər, kiyiklər wə bordiʻoʻan tohular lazim idi. 24 Qünki u Tifsaʻhdin tartip Gazaʻoʻiqə, *Əfrat* dəryasining bu təripidiki həmmə yurtlarning üstidə, yəni *Əfrat* dəryasining bu təripidiki barlik padixahlarning üstidə həküm sürətti; uning tət ətrapi tinq idi. 25 Sulaymanning pütkül künliridə Dandin tartip Bəər-Xebaʻoʻiqə Yəhuda

□ 4:22 «**ottuz kor**» — bir kor on litr, 30 kor 300 litr.

bilən Israil adəmlirining hər biri öz üzüm teli wə öz ənjür dərihining tegidə aman-esən olturatti. ■

²⁶ Sulaymanning jəng hər wilirining atlıri üçün tət ming athanisi, on ikki ming qəwəndizi bar idi. □ ■

²⁷ Məzkur nazarətqilərninğ hər biri özigə bekitilgən ayda Sulayman padixahqa wə uning dastihiniya kəlgənlərninğ həmmisining yemək-iqməklirini keməytməy təminləytti. ²⁸ Həlk bolsa hər biri özigə bekitilgən norma boy-iqə at-keqirlar üçün arpa bilən samanlarni *nazarətiqilər bar* yərgə elip kələtti.

²⁹ Huda Sulaymanya dengiz sahilidiki kumdək danalığ, intayin mol pəm-parasət ata kılıp, uning kəlbini kəng kılıp zor yorutti. □

³⁰ Xuning bilən Sulaymanning danalığı barlıq xərktikilərninğ danalığıdin wə Misirdiki barlıq danalıqtin axti. ³¹ Qünki u barlıq adəmlərdin, jümlidin əzrahlıq Etan bilən Maholning oqulliri Həman, Kalkol wə Darda degənlərdin dana idi; wə uning xəhriti ətrapidiki həmmə əllər arisida yeyildi. ³² U eytkən pənd-nəsihət üç ming idi; uning xəir-küyliri bir ming bəx idi.

³³ U Liwandiki kedir dərihidin tartip tamda əsidioyan lepəkgülgiqə dərəh-giyahlarınğ həmmisini bayan kılıp hatirilgənidi; u yənə

■ **4:25** Law. 26:5 □ **4:26 «tət ming athanisi»** — kəp kona kəqürmilərdə «kiriş ming athanisi» deyilidu. Ləkin biz bu sannı kəqürgüqilərninğ hatalığı dəp qaraymiz. «2Tar.» 9:25də wə bu tekstning bəzi grek tərijimiliridə «tət ming» deyilidu. **«on ikki ming qəwəndizi»** — yaki «on ikki ming eti». ■ **4:26** 1Pad. 10:26; 2Tar. 1:14; 9:25 □ **4:29 «uning kəlbini kəng kılıp zor yorutti»** — yaki «uning kəksi-kərnini bək kəng kildi».

mal wə haywanlar, quxlar, haxarət-əmiligüqilər wə beliklar toqrisida bayan qilip hatiriligənidi. ³⁴ Sulaymanning danalığını angliqili kixilər barlıq əllərdin kelətti, xundakla uning danalığı toqruluk həwər tapqan yər yüzidiki həmmə padixahlardın kixilər kəlməktə idi.

5

Ibadəthanini quruxqa materiyallarni toplax

2Tar. 2:1-17

¹ Turning padixahı Hiram Sulaymanni atisinin ornioqa padixah boluxqa məsih qilinoqan dəp anglap, əz hizmətkarlırını uning qexioqa əwətti; qünki Hiram Dawutni izqil səygüqi idi.

■ ² Sulayman Hiramioqa adəm əwitip mundak uqurni yətküzdi: —

³ «Əzüng bilisənki, atam Dawutning düxmənlirini Pərwərdigar uning puti astioqa koyoquqə, u ətrapida hər tərəptə jəng qiloqanlıki tüpəylidin Pərwərdigar Hudasing namioqa bir ibadəthana yasiyalmidi. ■ ⁴ Əmdi hazır Pərwərdigar Hudayim manga həmmə tərəptin aram bərdi; heqbir düxminim yok, heqbir bala-qaza yok. ⁵ Mana, Pərwərdigarning atam Dawutqa: «Mən sening ornungoqa əz təhtinggə olturoquzqan oqlung bolsa, u mening namioqa bir ibadəthana yasaydu» dəp eytkinidək, mən Pərwərdigar Hudayimning namioqa bir

ibadethana yasay döp niyət kildim; ■ ⁶ əmdi mən üçün *adəmliringgə* Liwandin kedir dərəhlirini kesinglar, döp yarlık qüxürgin; mening hizmətkarlırim sening hizmətkarlıringoşa həmdəmdə bolidu. Sening bekitkining boyiqə hizmətkarlıringoşa berilidiyan ix həkkinini sanga tələymən; qünki özünggə ayanki, dərəh kesixtə arimizda heqkim Zidondikilərdək usta əməs».

⁷ Hıram Sulaymanning sözünü angliqanda intayin huxal bolup: — Bögün bu uluq həlk üstigə həküm sürüxkə Dawutka xundaq dana bir oşul bərgən Pərwərdigarəşa təxəkkür eytilsun! — dedi. ⁸ Hıram Sulaymanoşa adəm əwitip: — Sən manga koyəyan tələpliringni anglap kobul kildim. Mən sening kedir yaşıqı wə arqa yaşıqı toşrulux arzu qiloşanlıringning həmmisini ada qilimən; ⁹ Mening hizmətkarlırim xularni Liwandin dengizoşa apiridu; mən ularni sal kilip başlap, dengiz bilən sən manga bekitkən yərgə yətküzimən, andin xu yərdə ularni yəxküzimən. Xuning bilən sən ularni tapxuruwelip, elip ketisən. Buning hesabioşa sən tələplirim boyiqə ordidikilirim üçün yemək-ıqmək təminligəysən, — dedi.

¹⁰ Xundaq kilip, Hıram Sulaymanoşa barlık təlipi boyiqə kedir yaşıqliri wə arqa yaşıqlirini bərdi. ¹¹ Sulayman Hıramoşa ordidikiliringning yemək-ıqmikigə yigirmə ming kor buşday wə yigirmə bat sap zəytun meyini əwətip bərdi. Hər yili Sulayman Hıramoşa xundaq bəretti. □

■ **5:5** 2Sam. 7:13; 1Tar. 22:10; 2Tar. 1:18 □ **5:11** «yigirmə bat» — bir «bat» təhminən 27 litr, 20 bat 540 litr.

12 Pərwərdigar Sulaymanğa wədə qiloqandək uningğa danalix bərgənidi. Hiram bilən Sulaymanning arisida inaklik bolup, ikkisi əhdə tüzüxti. ■

13 Sulayman padixah pütün Israildin haxarğa ixləmqilərnı bekitti, ularning sani ottuz ming idi.

14 U bularnı nəwət bilən hər ayda on mingdin Liwanğa əwətətti; xundak qilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay əyidə turdi. Adoniram haxarqilaning üstidə turatti. 15 Sulaymanning yətmix ming hammili, taqlarda ixləydiqan səksən ming taxqisi bar idi. 16 Uningdin baxka Sulaymanning mənəpdarlıridin ix üstigə qoyulqan üç ming üç yüz ix bexi bar idi; ular ixləmqilərnı baxkuratti.

17 Padixah yarlıq qüxürüxi bilən ular ibadəthanining ulini selixka yonulqan, qong wə qimmətlik taxlarnı kesip kəltürdi. 18 Wə Sulaymanning tamqiliri bilən Hiramning tamqiliri wə Gəballiklar qoxulup taxlarnı oyup, əyni yasax üçün yaqraq həm taxlarnı təyyarlap koydi. □

6

Muqəddəs ibadəthanining quruluxi

2Tar. 3:1-14

1 Israillar Misirdin qıkkandin keyinki tət yüz səksininqi yili, Sulaymanning İsrailning üstidiki səltəniti qıtınqı yilining ikkinqi eyida, yəni

■ **5:12** 1Pad. 3:12 □ **5:18** «Gəballiklar» — yaki «Biblosluqlar», yaki «girwəklərnı kəsküqilər».

Zif eyida u Pərwərdigarning öyini yasaxka bax-lidi.■

Sulayman qurqan ibadəthana — bu sūrat yan temi qikiriwetilip, iqi enik kersitilgan sūrat

Sulayman padixahni eməladığı igitli 855-ül «Pərwərdigarning öyini» Yərusalimda Moriya kelesə kəsək, a baxıldı («Padixahlar (1)» 6:1, «Tərtib-tazkira (2)» 3:1-2). Yalqa yıldı keyin u uni pölitlədi («Padixahlar (1)» 6:38). İbadəthannıñ aynıñ uzunluğı (qapalıdı) da kəwañk hürmetni həsablamışında 60 gəz, kəngliki 20 gəz, eziqliki 30 gəz. İbadəthannıñ hürmeti atıqtaşa sönq pəst tem oytılğan.

İbadəthannıñ aynı ildidki öy (aynı mukəddəs jayıñ uzunluğı) 20 gəz, kəngliki 20 gəz, eziqliki 20 gəz («Padixahlar (1)» 6:15-20, «Tərtib-tazkira (2)» 3:9-14). İraq yosarı kəmb, xahis sandıyınıñ illi ləpida ləpida, hürmetini eziqliki 10 gəz, hürmetini bir qaplıtınır uydın yarı bir qaplıtınır yalqas 10 gəz («Padixahlar (1)» 6:2-3). Əhəzə sandıy illi kəmbəz oltırışın kəwañk («Padixahlar (1)» 11:1-6, «Tərtib-tazkira (2)» 5:2-4-innı kəmb).

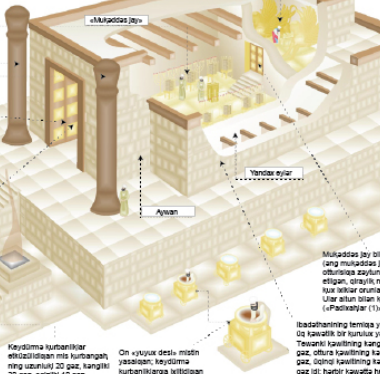
İbadəthannıñ mukəddəs jayıñ uzunluğı 40 gəz, kəngliki 20 gəz («Padixahlar (1)» 6:15, 17-18, «Tərtib-tazkira (2)» 3:9-10-innı kəmb). İraqda aynı «hürmetni», «aldıñ namı» kəwañk aynıñ aynı wa aynıñ oltırışın (bax: kəmb ləpida, bax: jəmo kəmb) kəwañk («Padixahlar (1)» 7:48-49, «Tərtib-tazkira (2)» 4:7).

Ximal tarapıdı kəwañk tərək «Yəhü» dəp, jəmo tarapıdı kəwañk tərək «Bə» dəp aynı («Padixahlar (1)» 7:21, «Tərtib-tazkira (2)» 3:17).

Mukəddəs jayıñ aynıdı aywanıñ uzunluğı 20 gəz, kəngliki 10 gəz idi («Padixahlar (1)» 6:3, «Tərtib-tazkira (2)» 3:4).

«Dəngiz» dəp atılğan yosarı dəs, eziqliki 6 gəz, d'arəzi 10 gəz bolup, uynıqa ləp mng bax (44000 İr) su sapağı. Dəs on illi hürmet xahis ləpida kəwañk, bular dəst-ildid bolup, ləp tarapıdı yosarıñ («Padixahlar (1)» 7:23-24, «Tərtib-tazkira (2)» 4:2-6).

Ara yosarıdı yasalañ, qapalı kəwañk ləp k' arilix illi aynı wa aynıdı dəs jayıñ ləp hürmet. Uar aynıñ bilən k' asılğan («Padixahlar (1)» 6:33-35).

Keydima hürmetlik arilixildən mē kurlangan, mng uzunluğı 20 gəz, kəngliki 20 gəz, eziqliki 10 gəz («Tərtib-tazkira (2)» 4:11).

On «yosarı» dəs, mē mē yasalañ, keydima hürmetlik arilixildən boyun-dəstidiniñ hürmeti uardə yosarı («Padixahlar (1)» 7:27-28, «Tərtib-tazkira (2)» 4:6).

Mukəddəs jay bilən kəwañk aynı mukəddəs jayıñ oltırışın aynıñ yasalañ etilğan, qapalı kəwañk ləp ləpida arilixildən. Uar aynıñ bilən kəwañk («Padixahlar (1)» 6:31-32).

İbadəthannıñ ləpida yosarı dəs kəwañk ləp yasalañ. Təwañk kəwañk kəngliki 6 gəz, oltırış kəwañk kəngliki 6 gəz, oltırış kəwañk kəngliki 7 gəz idi. hürmet kəwañk hürmet yasalañ bir gəz («Padixahlar (1)» 6:5-6, 8, 10).

- 1 Sulayman padixah qurqan ibadəthana
- 2 Sulayman padixah Pərwərdigarəqa yasioğan ibadəthanining uzunluğı atmix gəz, kəngliki yigirmə gəz wə eziqliki ottuz gəz idi. □
- 3 İbadəthanidiki «mukəddəs jay»ning aldidiki aywanıñ uzunluğı ibadəthanining kəngliki bilən barawər bolup, yigirmə gəz idi. İbadəthanining aldidiki aywanıñ kəngliki

■ **6:1** 2Tar. 3:2; Ros. 7:47 □ **6:2** «**ibadəthanining uzunluğı...**» — ibraniy tilida «öyning uzunluğı...». «**Pərwərdigarəqa yasioğan ibadəthanining uzunluğı atmix gəz...**» — Mukəddəs Kitabta ixtililğan «gəz»ni bəlkim bir «jəynək» deyixkə toqra kelidu — Yəni adəmnıñ jəynikidin barmaklırining uqişiqə bolqan arilik (təhminən 45 santimetr) idi.

on gəz idi.■

⁴ U ibadəthanioğa rojəklik derizə-pənjirilərnı ornattı. □ ⁵ Ibadəthana temioğa, yəni muqəddəs jay wə «kalamhana»ning temioğa yandax *üq kəwətlık* bir imarətnı saldı wə unıng iqiğə hujrilarnı yasıdı.□

⁶ *Taxkırıki imarətnıng* təwənki kəwıtınıng kənglıki bəx gəz, ottura kəwıtınıng kənglıki altə gəz, üqinqi kəwıtınıng kənglıki yəttə gəz idi. Qünki ibadəthanınıng taxki temıda limlarnı ornatkən təxüklər bolmaslıki üqün u tamoğa təkqə qıqıriloqanıdı.□

⁷ Ibadəthana pütünləy təyyar kılıp elip kelingən taxlardin bına kılinoqanıdı. Xundak kılonda, unı yasıoğan waqıtta nə bolqa nə palta nə baxqa təmür əswablarnıng awazı u yərdə heq anglanmayttı.

⁸ Təwənki kəwətnıng hujrilirınıng kırıx ixiki ibadəthanınıng ong tərıpıdı idi; bir aylanma pələmpəy ottura kəwətkə andın ottura kəwəttın

■ **6:3** Yh. 10:23; Ros. 3:11; 5:12 □ **6:4** «U ibadəthanioğa rojəklik derizə-pənjirilərnı ornattı» — baxqa bırnəqqə hil tərjımılər uqrıxi mumkın boloını bilən hərğalda bu səzlər derızılərnı kərsıtıdı. □ **6:5** «Ibadəthana temioğa, yəni muqəddəs jay wə «kalamhana»ning temioğa...» — muxu yərdə «kalamhana» «əng muqəddəs jay»ning baxqa bırıhil ısımdır. 6:16nı wə ızahatını kərüng. «Kalamhana» deyılıxınıng səwəbı, «əng muqəddəs jay» iqidə «əğdə sanduqi» bar ıdı, «əğdə sanduqi» iqidə Hudanınıng ısrail bilən tüzgən əğđınamısı saklaklık ıdı. □ **6:6** «...ibadəthanınıng taxki temıda limlarnı ornatkən təxüklər bolmaslıki üqün u tamoğa təkqə qıqıriloqanıdı» — limning yənə bırı uqi «taxki imarət»ning taxki temioğa bektılıxi üqün xu tərəptə təxük tıxılğən bolsa kərək. «Ibadəthana shemısı»nı kərüng.

üqinqi kəwətkə qıqatti.□

⁹ Xundak kılıp *Sulayman* ibadəthanini yasap püttürdi. İbadəthanining üstigə har-limlarni bekitip, uni kedir tahtaylar bilən qaplıdi. ¹⁰ U ibadəthanioğa yandax imarətning kəwətlirining egizlikini bəx gəzdin kildi. Xu imarətning kəwətliri ibadəthanioğa kedir limliri arkilik tuxtuxluk idi.

¹¹ Pərwərdigarning səzi Sulaymanoğa kelip mundak deyildiki: —

¹² «Sən Manga yasawatқан bu ibadəthanioğa kəlsək, əgər sən bəlgilimilirimdə mengip, həkümlirimgə riayə kılıp, barlıq əmrlirimni tutup ularda mangsang, Mən atang Dawutқа sən toqruluk eytқан səzümgə əməl kilmən; ■ ¹³ Mən Israillarning arisida makan kılıp öz həlkim Israilni əsla taxlimaymən».

¹⁴ Sulayman ibadəthanini yasap püttürdi.

¹⁵ İbadəthanining tamlirining iq tərini u kedir tahtayliri bilən yasap, ibadəthanining tegidin tartip torusning limlirioğiqə yaqraq bilən qaplıdi; wə arqa tahtayliri bilən ibadəthanioğa pol yatquzdi.

¹⁶ U ibadəthanining arqa temidin yigirmə gəz əlqəp ara tam yasap, iqqiriki hanini hasil kildi; u tegidin tartip torus limlirioğiqə kedir tahtayliri

□ **6:8** «Təwənki kəwətning hujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong tərpidə idi» — biz muxu yərdə («təwənki kəwət» degən sözlər bilən) kona grek tilidiki tərijimigə əgəxtuk. «ibadəthanining ong tərpi» ibadəthanining jənubiy tərpidur. ■ **6:12** 2Sam. 7:13; 1Pad. 2:4; 9:4; 1Tar. 22:10, 19

bilən qaplıdi. Bu əng iqqiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muqəddəs jay» idi.□

17 Uning aldidiki əy, yəni muqəddəs hanining uzunluqi kırık gəz idi. 18 İbadəthanining iqqi tamlirioqa kapak wə qeqəkning nushiliri nəkiş qilinoqanidi. İbadəthana pütünləy kedir tahtaylar bilən qaplanoqanidi. Həq tax kərünməytti.

19 Pərwərdigarning əhdə sanduqini u yərdə qoyux üqün, u ibadəthanining iqqiridiki kalamhanini yasidi. 20 Kalamhanining uzunluqi yigirmə gəz, toqrisi yigirmə gəz, egizliki yigirmə gəz idi; u uni sap altundin qaplıdi, xundakla uning aldidiki kedir yaqoqlik qurbangahnimu xundak qaplıdi. □ 21 Sulayman ibadəthanining iqqini sap altun bilən qaplıdi; u iqqi kalamhanining aldini altun zənjirlər bilən tosidi; kalamhanini altun bilən qaplıdi. 22 Xu tərıkidə u pütkül ibadəthanini, yəni pütkül ibadəthanining iqqini altun bilən toluq qaplıoqanidi. Kalamhaniqqa təəlluk boləqan qurbangahnimu pütünləy altun bilən

□ **6:16 «Bu əng iqqiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muqəddəs jay» idi»** — «əng muqəddəs jay»ning «kalamhana» dəp atilixining səwəbi, uningda Huda Musa pəyoqəmbərgə tapxuroqan «əhdə tax tahtiliri» (Hudaning kalami) «əhdə sanduqi» iqidə turatti; wə uning üstigə bəlkim bəzi waqtida, bax kaşin xu «əng muqəddəs jay»oqa kirgəndə, Hudaning bexarətliri ularoqa kelixi mumkin idi. □ **6:20 «u ... uning aldidiki kedir yaqoqlik qurbangahnimu xundak qaplıdi»** — bu iqidiki qurbangahqa qurbanlıqlar sunulmaytti; u «huxbuydan» yaki «huxbuygah» idi.

qapliqanidi. □

²³ Kalamhanioqa u zəytun yaqoiqidin ikki kerubning xəklini yasidi. Hərbirining egizliki on göz idi. □ ■ ²⁴ Bir kerubning bir qanitining uzunluqi bəx göz wə yənə bir qanitining uzunluqi həm bəx göz bolup, bir qanitining uqidin yənə bir qanitining uqoiqə on göz idi. ²⁵ İkkinqi kerubning ikki qaniti qoxulup on göz idi. İkki kerubning qong-kqiqikliki wə xəkli ohxax idi. ²⁶ Bir kerubning egizliki on göz bolup, ikkinqi kerubningkimu həm xundak idi. ²⁷ U kerublarni iqqiriki hanida qoydi. Kerublarning qanatleri yeyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamoqa tegip, ikkinqisining qaniti udulidiki tamoqa tegip turatti; ikkisining iqidiki qanatleri hanining otturisida bir-birigə tegixip turatti. ■ ²⁸ U kerublarni altun bilən qaplidi.

²⁹ U ibadəthanining tamlirining pütkül iq qərsini, yəni iqqiriki hanining wə həm taxkiriki hanining qərsini kerub bilən horma dərəhlirining xəkilliri wə qeqək nushiliri bilən nəqix qildi. ³⁰ Ibadəthanining polini, yəni iqqiriki hanining həm taxkiriki haniningkini altun bilən qaplidi.

³¹ Kalamhanining kirix eqizioqa u zəytun yaqoiqidin etilgən qox ixiklərni yasidi. Ixikləarning kexəkliri wə bexi öyning toqrisining

□ **6:22** «Kalamhanioqa təlluk bolqan qurbangah» — bu «qurbangah», yəni «huxbuydan» adəttə kalamhanining səl aldida, «mukəddəs jay»ning iqidə idi. □ **6:23** «Kerublar» — kerublar bolsa Hudaning həküm-jazalirini yətküzidioqan, intayin küqlük pərixtilərdur. Məsilən, «Yar.» 3:24 wə «Əz.» 10-babni kəring. ■ **6:23** Mis. 25:18 ■ **6:27** Mis. 25:20

bəxtin bir qismi idi. □ 32 Bu qox ixiklər zəytun yaşıqıdın etilgənidi; u ixiklərnin üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushiliri nəkiş kilinip zinnətləngənidi; u ixiklərni, jümlidin kerub bilən horma dərəhlirinin nəkişlirini altun bilən qaplidi.

33 İbadəthanining taxki hanisining ixikining kexəklirini zəytun yaşıqıdın yasidi; ular öyning toqrisining tətinn bir qismi idi; □ 34 qox qanatlıq ixik bolsa arqa yaşıqıdın yasaldi. Bir qaniti yeyilip qatlinatti, ikkinqi qanitimu yeyilip qatlinatti. 35 U ularning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushilirini nəkiş kildi; andin ularning üstigə, jümlidin nəkişlər üstigə altun qaplidi.

36 İqkiriki həylining temini bolsa u üq kəwət yonuloqan tax bilən bir kəwət kedir yaşıqıdın yasidi.

37 *Sulaymanning səltənätining* tətinqi yilining Zif eyida Pərwərdigarning ibadəthanisining uli selindi. □ 38 Wə on birinqi yilining Bul eyida, yəni səkkizinqi ayda ibadəthanining həqyeri qaldurulmay, layihə boyiqə pütünləy tamam boldi. Xundak kilip uning öyni yasixioqa yəttə

□ 6:31 «**İxiklərnin kexəkliri wə bexi öyning toqrisining bəxtin bir qismi idi**» — baxqa təjimişi: «İxiklərnin kexəkliri bəx qasilik idi». İbraniy tilini qüxinix təs. □ 6:33 «**kexəklər** öyning toqrisining tətinn bir qismi idi» — baxqa təjimişi: «ular (kexəklər) tət qasilik idi». İbraniy tekistni qüxinix təs. □ 6:37 «**tətinqi yilining Zif eyida...**» — «Zif» eyi ikkinqi ay. Bu bəlkim miladiyədin ilgiriki 966-yili, Aprel yaki May ayliri boluxi mumkin idi.

yil kètti.□

7

Ordining quruxi

¹ Sulayman öz ordisini bolsa, on üq yilda yasap püttürdi.□ ■

² U yasioqan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunlukini yüz gəz, kənglikini əllik gəz wə egizlikini ottuz gəz qildi. Kedir yaoiqi tüwrükidin tət qatar wə tüwrüklərnin üstigə kedir limliri qoyuloqanidi. □ ³ Tüwrüklərnin üstidiki lim kətürüp turqan əgzisimu kedir yaoiqidini idi. Limlar jəmiy qirik bəx bolup hər qatarda on

□ **6:38 «layihə boyiqə pütünləy tamam boldi»** — muxu yərdə «layihə» bəlkim Dawut Mukəddəs Rohning kərsətmisi arkilik aldin kərsətkən shemisini kərsitidu «1Tar.» 28:19).

□ **7:1 «Sulayman öz ordisini bolsa, on üq yilda yasap püttürdi»** — Sulayman ibadəthanini quruxqa 7 yil, öz ordisini quruxqa 13 yil waqit sərp qildi. Pütkül Mukəddəs Kitabta «7» degən rəxəm bəzidə Huda wə uning mukəmməllikigə baqlıq, «13» bolsa gunah wə asiylik bilən baqlıq bolidu. Bizdə heq guman yokki, Sulaymanning öz ordisioqa 13 yil sərp qilixi uning allıqqaqan təkəbbur bolup kətkənlikini puritip beridu. Heq bolmioqanda, u kəprək waqtini öz eyi üstigə sərp qilqan. ■ **7:1** 1Pad. 9:10 □ **7:2 «Liwan ormini sariyi»** — Sulaymanning ordisini «Liwan ormini sariyi» dəp atilixining səwəbi uning quruxida Liwandin kəltürülgən qiraylıq kedir yaoqlirini kəp ixlətkənliktin bolqanidi. Orda iqidə «kedir yaoiqi tüwrükidin tət qatar» bolqini üqün «ormandək» kəringən bolsa kerək.

bəxtin idi. ⁴ Uning üq kəwət derizisi bar idi, üq kəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi. □

⁵ Barlıq ixiklər wə kexəklər tət qasilik qilinoqandi; ixiklər üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi. □

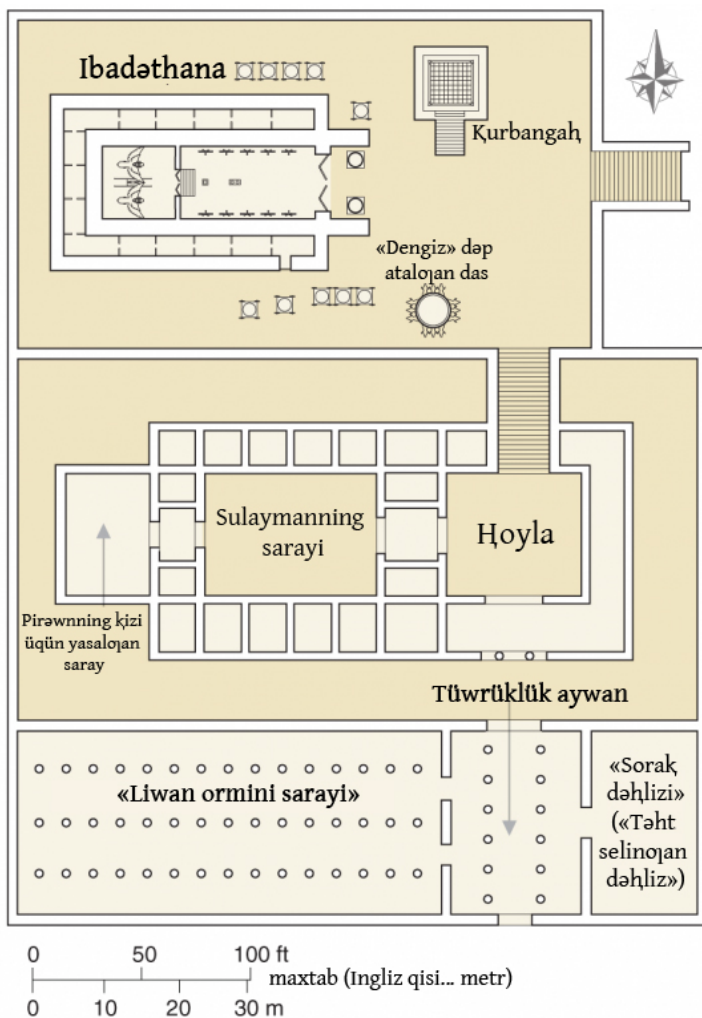
⁶ U uzunluqini əllik gəz, toqrisini ottuz gəz qilip, tüwrüklük bir dəhliz yasidi; uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi. □

⁷ Andin keyin u soraq soraydiqan təhti üqün «Soraq dəhlizi» dəp ataloqan yənə bir dəhlizni yasidi. U dəhlizning tegidin tartip torusning limliriqə qedir yaqıqi bilən kaplanoqanidi.

⁸ *Sulayman* əzi olturidiqan saray, yəni dəhlizning arqa həylisioqə jaylaxağan sarayning layihisi «soraq əyi»ningkigə ohxax idi. Sulayman öz əmrigə aloqan Pirəwnning qizi üqün xu dəhlizgə ohxax bir sarayni yasatti.

□ ■

□ **7:4 «üq kəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi»** — bu ayəttiki bəzi ibranıy sözlər intayin az uqraydiqan boləqəqə, mənisini pəkət pərəz qıləqili bolidu. Baxqə bir tərjimisi bəlkim: «üq kəwəttiki hər bir derizə kəznəklik idi». □ **7:5 «ixiklər üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi»** — kəp baxqə hil tərjimiliri uqriximu mumkin. □ **7:6 «uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi»** — bu ayətning ikkinqi qismidiki ibranıyqə ibarilər intayin az uqraydiqan boləqəqə, mənisini pəkət pərəz qıləqili bolidu. «...uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi» degənnıng baxqə birhil tərjimisi «...uning aldida yənə tüwrüklər wə pələmpəy bar idi». □ **7:8 «...yəni dəhlizning arqa həylisioqə jaylaxağan sarayning...»** — baxqə birhil tərjimisi «...yəni xu əydin ayrim boləqan, bir həylilik, dəhliz iqigə jaylaxqan əyning...». ■ **7:8** 1Pad. 3:1

Sulayman qurʻoan ibadəthana wə dərğah-saray

Dawut padixah qaytidin saloan xəhərdin Sulayman yengi qurup saloan yurt-məhəlligə kirix üçün, kona xəhərdiki qowuqtin ötüp qik ix kerək. Ximaloğa qarap mangoʻanda, kixilər awwal bir dəhlizə, yəni «Tüwrüklük aywan»oğa kiridikən («1Pad.» 7:6). Sol tərəptə «Liwan ormini sarayi» tepilidi (5-7:2). Bu saray asasen sawut-qorallar saklaklik orun idi (17-10:16); uningdiki qong zal bolsa tət qatar kedir tüwrüklər üstigə selinojan, tamlaroğa altun qalkan-siparlar esilojan. Ong tərəptə «Sorəq Dəhlizi» tepildi; xu zalda Sulayman sorəq qilip həl q üçün həküm qikaratti. Zalda uning intayin nəpis ixləngən qong təhti selinojan.

ordisi wə ibadəthana

⁹ Bu imarətlarning həmmisi iqqiriki tamiridin tartip qong hōylining tamliroʻiqə, ulidin tartip oʻgzining pəwaziōiqə kimmət taxlardin, yəni oʻlqəm boyiqə oyulup andin iq-texi hərə bilən kesilgən taxlardin yasaloʻanidi. ¹⁰ Ulliri bolsa qong wə kimmət taxlardin, uzunluqi on gəz wə səkkiz gəz bolōan taxlardin qilinoʻanidi. ¹¹ Ullarning ūstigə yənə bekitilgən oʻlqəm boyiqə oyuloʻan kimmət esil taxlar wə kedir limliri qoyuloʻanidi. ¹² Qong hōylining qərisidiki tam ūq kəwət oyuloʻan tax wə bir kəwət yonuloʻan kedir limliridin yasaloʻanidi. Pərwərdigarning ibadəthanisining iqqiriki hōylisining temi wə yənə ordidiki dəhlizining temimu xundak yasaloʻanidi.□

Usta miskər Hīramning ibadəthanidiki ixliri

2Tar. 3:15-17; 2Tar. 4; 2Tar. 5:1

¹³ Sulayman padixah adəm əwətip Hīramni tur-din kəltürdi. ■ ¹⁴ U kixi Naftali qəbilisidin bolōan bir tul hotunning oʻqli bolup, atisi turluk bir miskər idi. Hīram miskərqiliktə türlük ixlarni qilixka tolimu usta, pəm-parasətlük wə bilimlik idi. U Sulayman padixahning qexioʻa kelip, uning həmmə ixini qildi. ■ ¹⁵ U oʻzi ikki tüwrükni mistin yasidi. Hər bir tüwrükning egizliki on səkkiz gəz bolup, aylanmisi on ikki gəz idi.■

□ **7:12** «**ordidiki dəhlizining temi...**» — yaki «**ibadəthanidiki aywinining temi...**» ■ **7:13** 2Tar. 2:12 ■ **7:14** Mis. 31:3 ■ **7:15** 2Pad. 25:16, 17; Yər. 52:21

¹⁶ Bu tüwrüklarning üstigə qoyux üqün mistin ikki tajni kuyup yasap, uning üstigə koydi. Bir tajning egizliki bəx gəz, ikkinqi tajning egizlikimu bəx gəz idi. ¹⁷ Tüwrüklarning təpəsidiki tajlar torlarəqa ohxax zinnətlinip, zənjirlər wə torlanəqan həlkilər bilən tokukluk idi. Bir tajning xundak yəttə qatar tor həlkiliri bar idi, ikkinqi tajningmu həm xundak yəttə qur tor həlkiliri bar idi. ¹⁸ U yənə anarlarni, yəni tüwrüklarning üstidiki hər bir tajni yepip turidəqan tor həlkilarning üstigə ikki qatar anarni yasidi. U birinqi wə ikkinqi tajojimu ohxaxla xundak qildi. ¹⁹ Aywandiki tüwrüklarning üstidiki tajliri nilupər xəkillik bolup, egizliki tət gəzdin idi. ²⁰ Ikki tüwrükning tajliridiki tor həlkiliriəqa yəqin tompiyip qikqan jayning üstidə qəwətmu-qəwət qəridigən ikki yüz anar nushisi bar idi. Ikkinqi tajning qərisimu ohxax idi.

²¹ U tüwrüklərnəni ibadəthanining aldidiki aywanəqa tiklidi. Ong tərəpigə birni tikləp namini «Yaqin», sol tərəpigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi. □ ²² Tüwrüklarning üsti nilupər xəklidə yasaloqanidi. Buning bilən tüwrüklarning ixliri pütkenidi.

²³ U mistin «dengiz» dəp ataloqan yooqan das yasidi. Uning bir girwikidin yənə bir girwikigiqə on gəz kelətti. Uning aylamisi ottuz

□ **7:21 «Ong tərəpigə birni tikləp namini «Yaqin», sol tərəpigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi»** — «Yaqin» degənnəning mənisi bəlkim «u mustəhkəmləydu», «Boaz»ning mənisi bəlkim «uningda küq bar». Ongdin soloqa oquoqanda «U (Pərwərdigar) küq bilən uni (bu əyni) mustəhkəmləydu».

gəz idi. ■ 24 Dasning girwiki asti qəridəp kəpak nushiliri bilən zinnətləngənidi. Bular dasning qərisining hər bir gezigə undin, ikki katar qoyulğan idi. Ular das bilən bir wəqəttə kuyup qikirilğan idi. ■ 25 Das on ikki buqə xəkli üstidə turəuzulğan idi. Bularning üqi ximal tərəpkə, üqi qərb tərəpkə, üqi jənub tərəpkə, üqi xərk tərəpkə yüzləngənidi. «dengiz» bularning üstidə idi; ularning arkisi iğ tərpidə idi. 26 Dasning kəlinliki alikəanning kənglikidək bolup, uning girwiki piyalining girwikidək, xəkli eqilğan nilupərdək idi. Uningə qə ikki ming bat su siqatti. □

27 Uningdin baxqə u mistin on təglikni yasidi. Hər bir təglikning uzunluqi tət gəz, kəngliki tət gəz bolup, egizliki üq gəz idi. 28 Bu təgliklər xundək yasələnidiki, ularning *rəsimlik* tahtiliri bar idi; tahtiliri ramkilar iğigə ornitilğan idi. 29 Ramkilarning otturidiki rəsim tahtaylirida wə ramkilarning əzidimu xirlar, buqilar wə kerublarning sürətlik zinnətliri bar idi; xirlar wə buqilarning asti wə üsti zənjirsiman gül qəmbirək xəkli zinnətləngənidi. □ 30 Hər bir təglikning mis okliri bilən tət qəqi bar idi; təglikning dasni kətürüp turidilğan tət burjikidə jazisi bar idi; das astidiki putlirining hər tərpidə torlanğan kuyma gül xahliri orni-

■ 7:23 2Tar. 4:2; Yər. 52:20 ■ 7:24 2Tar. 4:3 □ 7:26 «**ikki ming bat**» — bir bat 22 litr boluxi mumkin idi; undaqta 2000 bat 44000 litr idi. «Dengiz»ning xəkli «dangqan xəkli»diki das bolsa kerək. □ 7:29 «**gül qəmbirək xəkli zinnətləngənidi**» — ibraniy tilidiki nushisida qəndək mənədə ixlitilgini bizgə tehi enik əməs.

tiloqanidi. ³¹ Hər təglikning iqidə qongqurluqi bir gəz kelidioqan «kiqik təglik» bolup, aqzi dügilək idi; kiqik təglikning uzunluqi bir yerim gəz idi; aqzining ətrapida nəxiqlər bar idi; ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi. □

³² Tət qaki rəsimlik tahtayliri astida bolup, ularning oqliri təglikkə bekitilgənidi. Hər bir qakning egizliki bir yerim gəz idi. ³³ Qaqlarning kurulmisi jəng hərwilirining qaqliridək idi. Ularning qazanliri, qaskanliri, qetikliri wə oqlirining həmmisi mistin kuyuloqanidi.

³⁴ Hər bir təglikning tət burjigidə birdin tət tutquqi bar idi; ular təgliktin qikip turatti wə ular təglik bilən təng kuyuloqan. □ ³⁵ Hər bir təglikning təpəsidə egizliki yerim gəz kelidioqan bir yumilək jaza bar idi. Hər bir təglikning təpəsidə tirək wə rəsimlik tahtaylar bar idi. Ular təglik bilən təng kuyuloqan. ³⁶ U muxu tirək wə rəsim tahtayliridiki box orunlaroqa kerub, xir wə horma dərəhlirining nushilirini wə qərisigə torlanoqan gül xahlirini nəxiq kildi.

³⁷ Xu tərəkidə u muxu on təglikni yasap boldi. Həmmisi bir nushida kuyulup, ohxax qongluqta wə xəkildə idi.

□ **7:31 «Hər təglikning iqidə qongqurluqi bir gəz kelidioqan «kiqik təglik» bolup, ... ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi»** — pütkül ayətning mənisini alimlar tehi toluq enikliqan əməs. Bizning «pərəziy shema»mizni kərüng. □ **7:34 «Hər bir təglikning tət burjigidə birdin tət tutquqi bar idi»** — muxu yərdə ibraniy tilida «burjək» («müriliri») degən bu sözning muxu yərdə qandaq mənida ixlitilgini tehi enik əməs. «Tutquqi» degən mənisi ehtimallıqqa əng yekın.

38 U mistin on das yasioqan bolup, hər bir daska kırık bat su sıoatti; hər bir dasning toqrisi tət gəz idi. On təglikning hər birining təpisi də birdin das bar idi. ■ 39 U bəx dasni ibadəthanining ong yenida wə bəxni ibadəthanining sol yenida qoydi; mis dengizni ibadəthanining ong tərıpigə, yəni xərkiy jənub tərıpigə qoydi.

40 Hıram xularqa təəlluk das, kürək wə qaqa-kuqılarnimu yasap təyyar kildi. Xundak kılıp Hıram Sulayman padixah üçün Pərwərdigarning öyining barlık quruluş hizmini pütküzdı: —

41 ikki tüvrük, ikki tüvrükning üstidiki apkursiman ikki bax wə bu ikki baxni yepip turıdıqan ikki torni yasıtıp püttürdi, 42 xu ikki tor üstigə qayqılaxturuloqan tət yüz anarni yasatti. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüvrük üstidiki; apkursiman ikki baxni yepip turatti. 43 U on das təglikni wə das təglikigə qoyulıdıqan on «yuyux desi»ni, 44 «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis buqini yasatkuzdi, 45 qazanlarni, kürəklərnı wə qaqa-kuqılarnimu təyyar kildi. Hıram Pərwərdigarning öyi üçün Sulayman padixahning əmri bilən yasioqan bu həmmə nərsilər parkıraydıqan mistin idi.

46 Padixah ularni İordan tüz lənglikidə, Sukkot bilən Zarətaning otturisida, xu yərdiki seqizlayda kelip yasap, quydurup qıkti.

47 Bu nərsilər xunqə kəp boləqəqə, Sulayman ularning eqirlikini əlqimidi. Xuning bilən misning eqirlikı məlum bolmıdi.

⁴⁸ Sulayman yənə Pərwərdigarning öyi iqidiki barlıq əswablarni yasatti: — yəni altun huxbuygahni, «təqdim nan» qoyulidioğan altun xirəni, □ ■ ⁴⁹ Kalamhana aldida turidioğan sap altun qıraoqlarni (bəxni ong yenida, bəxni sol yenida) yasatti; wə xularning gülsiman zinnətlirini, qıraoqlirini, qıraoq kışkuqlirini altundin yasatti; ⁵⁰ daspiyalilirini, piqaklırini, qaqlirini, təhsilirini wə küldanlarning həmmisini sap altundin yasatti; u iqkiriki hanining, yəni əng muqəddəs jayning katlinidioğan, qox qanatlıq ixiklərnin girəlrini wə əydiki muqəddəs jayning *ixiklirinin* girəlrini altundin yasatti.

⁵¹ Sulayman padixah Pərwərdigarning öyi üçün kılduridioğan həmmə quruluşlar tamam bolqanda, u atisi Dawut *Hudaqqa* atioğan nərsilərnı (yəni kümüx, altun wə türlüx baxqa buyumlarnı) əkəltürüp Pərwərdigarning əyining həzinilirigə qoydurdi.■

8

Sulayman əhdə sanduqini ibadəthanioqa əkilip qoyidu

2Tar. 5:2-14; 2Tar. 6; 2Tar. 7:1-10

□ **7:48** «**təqdim nanlar**» — baxqa hil tərjimiliri: «huzuriy nan»lar, «Hudaning huzuridiki nan»lar) yaki «tiziloğan nan». Ular wə altun xirə toqruluk «Mis.» 25:23-30 wə «Law.» 24:5-9ni kəring. ■ **7:48** Mis. 25:23; 30:1 ■ **7:51** 2Sam. 8:7, 11; 2Tar. 5:1

¹ Xu qaoqda Sulayman Pərwərdigarning əhdə sanduqini «Dawut xəhiri»din, yəni Ziondin yotkəp kelix üqün Israil aqsakallirini, kəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemoqə öz yenioqə yioqilixkə qakirdi. □ ■

² Buning üqün Israilning həmmə adəmliri Etanım eyida, yəni yəttinqi aydiki bekitilgən heyttə Sulayman padixahning kəxioqə yioqildi.

□ ³ Israilning həmmə aqsakalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əhdə sanduqini kətürüp *mangdi*. ⁴ Ular Pərwərdigarning əhdə sanduqini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barlıq mukəddəs buyumlarni kətürüp elip qıkti. Kahınlar bilən Lawiylar muxularni elip qıkti. □

⁵ Sulayman padixah wə uning aldioqə yioqiloqan barlıq Israil jamaiti əhdə sanduqining aldidə mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioqan san-sanaksız qoy bilən kalilarni kurbanlıq kılıxatti.

⁶ Kahınlar Pərwərdigarning əhdə sanduqini öz jayioqə, ibadəthanining iqki «kalamhana»siqə, yəni əng mukəddəs jayioqə elip kirip, kerublarning kənatlirining astioqə koydi. □

⁷ Qünki kerublarning yeyilip turoqan kəniti əhdə sanduqining orni üstidə boloaqqa, əhdə san-

□ **8:1** ««Dawut xəhiri»..., yəni Zion...» — «Zion» Yerusalemnin iqidiki egizlik bolup, xu yərgə daim qoroqan selinip turatti. Keyin ibadəthanimu Zionda quruloqan. ■ **8:1**

2Sam. 5:9; 6:12, 17; 2Tar. 5:2 □ **8:2** «**yəttinqi aydiki bekitilgən heyttə**» — yəni «kəpilər heyttə» yaki «mewə həsul heyttə». Bu heyttə 7-ayning 15-22 künliridə ötküzüldü («Law.» 23:34-43). Israilning ərliri uningqə Yerusalemdə kətnixixi lazim idi. □ **8:4** «**jamaət qediri**» — yəni «jamaət yioqilidioqan qedir» yaki «ibadət qediri». □ **8:6** «**kalamhana**» — 6:16 wə izahətini kərüng.

duki bilən uni kətürüp turidioğan baldaqlarni yepip turatti. ⁸ Bu baldaqlar nahayiti uzun boloaqqa, kalamhanining aldidiki mukəddəs jayda turup, əhdə sanduqining yenidiki ikki baldaqlarning uqlirini kərgili bolatti, birak öyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaqlar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta. □

⁹ Əhdə sanduqining iqidə Musa pəyoələmbər Hərəb teoqida turəanda iqigə saləan ikki tax tahtidin baxka heqnərsə yok idi (Israillar Misir zeminidin qıkkəndin keyin Pərwərdigar ular bilən hərəbdə əhdə tüzgənidi). □ ■

¹⁰ Wə xundak boldiki, kaşınlar mukəddəs jaydin qıxioqıla, bir bulut Pərwərdigarning ibadəthanisini kaşliwalidi. ¹¹ Kaşınlar bulut tūpəylidin öz wəzipilirini ətəxkə ərə turalmaytti; qünki Pərwərdigarning julasi Pərwərdigarning öyini tolduroqanidi. ■

¹² Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum qarangoquluk iqidə turimən, dəp eytkənidi; ■

¹³ lekin, *i Pərwərdigar*, mən dərwəkə Sening üqün bir həywətlik makan bolsun dəp, Sən

□ **8:8** «**bu baldaqlar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta**» — «bügüngə kədər...» degən sözlər ibadəthana tehi öz jayida turoqan waqtida hatiriləngən, əlwəttə, wə xunglaxka xuni ispatlayduki, «Padixahlar»ning kəp kişimliri Yəhudadikiləarning sürgün boluxidin ilgiri yeziloqan. «2pad.» 24-25 bablirini bəlkim keyinki bir pütükqi koxup yazoqan boluxi mumkin. □ **8:9** «**Hərəb teoqi**» —Sinay teoqining baxka bir ismidur. ■ **8:9** Mis. 34:27 ■ **8:11** Mis. 40:34, 35; 2Tar. 7:2 ■ **8:12** Mis. 20:21; Law. 16:2; Qan. 4:11; 5:22; 2Tar. 6:1

mənggü turidioğan bir öyni yasidim, dedi.□

¹⁴ Andin padixah burulup barliq Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barliq jamaiti uning aldida turatti. ¹⁵ U mundaq dedi: — «Israilning Hudasi Pərwərdigarğa təxəkkür-mədhiyə boləyay! U Öz aqzi bilən atam Dawutka wədə qiloğanidi wə Öz qoli bilən uni əməlgə axurdi. U Dawutka yənə: —

¹⁶ «Mən Öz həlkim Israilni Misir zeminidin elip qıqқан kündin buyan namim üqün bu yərdə bir öy salay dəp Israilning hərқaysi kəbilirining xəhərliridin heqқaysisini tallimidim; biraq həlkim boləğan Israilğa həkümranliq kilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. ■ ¹⁷ Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioğa atap bir öy selix arzu-niyiti bar idi.

■ ¹⁸ Biraq Pərwərdigar atam Dawutka: «Kənglüngdə Mening namimoğa bir öy yasaxқа qiloğan niyiting yahxidur; ¹⁹ əmma xu öyni sən yasimaysən, bəlki sening puxtungdin bolidioğan oqlung, u Mening namimoğa atap xu öyni salidu», degənidi.

²⁰ Mana əmdi Pərwərdigar Öz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə qiloğınidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioğa atap bu öyni saldim. ²¹ Öydə əhdə sanduqi üqün bir jayni rastlidim; əhdə sanduqi iqidə Pərwərdigarning

□ **8:13 «sening üqün bir həywətlik makan»** — yənə birhil tərjimisi «sening üqün bur turaloqu makan». **«həywətlik makan»** — yənə birhil tərjimisi «turaloqu makan». ■ **8:16** 2Sam. 7:6; 2Tar. 6:5 ■ **8:17** 2Sam. 7:2; 1Tar. 17:1; 2Tar. 6:7

ata-bowilirimizni Misir zeminidin elip qikkanda, ular bilən tüzgən əhdə *tahtiliri* bardur».

Sulayman Israil üçün dua kılıdu

²² Andin Sulayman Israilning barlıq jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning kurbangahining aldida turup, qollirini asmanoğa qaritip kətürüp

■ ²³ mundaq dua kildi: — «I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə yukiriki asmanda nə təwənki yərdə səndək Huda yoktur; aldingda pütün kəlbi bilən mangidiqan kulliring üçün əhdəngdə turup özgərməs muhəbbitingni kərsətküqisən.

²⁴ Qünki Sən Öz kulong atam Dawutka bərgən wədidə turdung; Sən Öz aqzing bilən eytkan səzünggə mana bügünkidək Öz kolong bilən əməl kilding.

²⁵ Əmdi hazır, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Öz kulong atam Dawutka: — «Əgər sening əwladliring öz yolliriqə səgək bolup sən Mening aldimda mangəqandək mangidiqan bolsa, sanga əwladıngdin Israilning təhtidə olturidiqan bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turəqsən. ■ ²⁶ Əmdi hazır, i Israilning Hudasi, Sən kulong Dawutka eytkan səzliring əməlgə axuruloqay, dəp ətünimən!

²⁷ Ləkin Huda Əzi rastla yər yüzidə makan kılamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini seni siqduralmiqan yərdə, mən yasioqan bu öy kandaqmu Sening makanıng bolalisun?!

■ ²⁸ Ləkin i Pərwərdigar Hudayim, kulongning

■ **8:22** 2Tar. 6:12 ■ **8:25** 2Sam. 7:12, 16; 1Pad. 2:4; Zəb. 132:12 ■ **8:27** 2Tar. 2:5; Yəx. 66:1; Yər. 23:24; Ros. 7:49

duasi bilən iltijasioğa kulaq selip, kulungning bügün Sanga këtürgən nidasi wə tilikini angliqaysən; ²⁹ xuning bilən Öz kəzliringni keqəkündüz bu öygə, yəni Sən: «Mening namim u yərdə ayan bolsun» dəp eytkən jayoğa keqəkündüz tikkəysən; Öz kulungning u jayoğa qarap kילוan duasioğa kulaq saloqaysən. □ ■

³⁰ kulung wə həlking Israil bu jayoğa qarap dua kילוan qaoqda, ularning iltijisioğa kulaq selip, Öz makaning kילוan asmanlardin turup angliqaysən, angliqiningda ularni kəqürgəysən.

³¹ Əgər birsi öz koxnisioğa gunah kilsa wə xundaqla ixning rast-yaloqanlikini bekitix üçün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu öydiki kurbangahingning aldioğa kəlsə, □ ³² Sən kəsəmni asmanda turup anglap, amal kilip öz bəndiliring otturisida həküm qikarqaysən; gunahi bar adəmni gunahka tartip, öz yolini öz bexioğa yandurup, gunahsiz adəmni aqlap, öz adillikioğa qarap uningğa həkkinə bərgəysən.

³³ Öz həlking Israil Sening aldingda gunah kילוini üçün düxməndin yengilsə, Sanga kaytip bu öydə turup, namingni etirap kilip, Sanga

□ **8:29** «u jayoğa qarap kילוan duasioğa...» — yaki bolmisa: «u jay toqrisidiki duasi...». ■ **8:29** Qan. 12:11 □ **8:31**

«Əgər birsi öz koxnisioğa ... ixning rast-yaloqanlikini bekitix üçün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu öydiki kurbangahingning aldioğa kəlsə...» — bundak kəsəm toqruluk «Qəl.» 5:11-31ni kəring. «Kəsəm bu öydiki kurbangahning aldioğa kəlsə...» — mumkinqiliki barki, Israilda muxundaq kəsəmlərni iqix üçün kurbangahning aldioğa kelix kerək əməs idi, pəkət: «Hudaning kurbangahi aldida kəsəm kilmənki...» degəndək sözlər eytiloan bolsa «kurbangah öz aldida turoqandək» hesablinatti.

dua bilən iltija qilsa, ³⁴ Sən asmanda anglap, Öz həlking Israilning gunahini kəqürüp, ularni Sən ata-bowiliriya təkdin qiloqan zeminoqa qayturup kəlgəysən.

³⁵ Ular Sanga gunah qiloqini üqün asman etilip yamoqur yaoqmaydioqan kiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayya qarap Sanga dua qilip namingni etirap qilip, Sening ularni kiyinqilikka saloqining tüpəylidin öz gunahidin yenip towa qilsa, ³⁶ Sən asmanda turup kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini kəqürgəysən; qünki Sən ularya mengix kerək bolqan yahxi yolni oqitisən wə Öz həlkinggə miras qilip bərgən zeminning üstigə yamoqur yaoqdurisən!

³⁷ Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər Dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaqi qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəhərlirining qowukliriya hujum qilip qorxiwalsa, ya hərəkəndək apət ya kesəllik bolsa, ³⁸ Sening həlking bolqan Israildiki hərəkəndək kixi öz kənglidiki wabani bilip, ulardin hərəkəysi kixi kollirini bu oygə sunup, hərəkəndək dua yaqi iltija qiloqan bolsa, ³⁹ əmdi Sən turuwatqan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm qiloqaysən; Sən hər bir adəmning qəlbini bilgəqkə, amal qilip özining yollirini özigə yanduroqaysən (qünki Sənla, yaloquz Sənla həmmə insan balilirining qəblirini bilgüqidursən); ⁴⁰ xundək qilip, ular Sən ata-bowilirimizya təkdin qiloqan zeminda olturup oqrining həmmə künliridə səndin qorkidioqan bolidu.

⁴¹ Өz həlking Israildin bolmioqan, Sening uluq naming tüpəylidin yirak-yiraklardin kəlgən musapir bolsa ⁴² (qünki ular Sening uluq naming, küdrətlik qolung wə sozoqan biliking toqrisida angliylaydu), — undaq birsi kelip bu öy tərəpkə qarap dua kilsa, ⁴³ Sən turuwatqan makaning bolqan asmanlarda uningqa kulak selip, u musapir Sanga nida kilip tiligining həmmisigə muwapik qilqaysən; xuning bilən yər yüzidiki barliq əllər namingni tonup yetip, Өz həlking Israildək Səndin korkidioqan bolup, mən yasioqan bu öyning Sening naming bilən ataloqinini bilidu.□

⁴⁴ Əgər Sening həlking Sening tapxurukung bilən düxmini bilən jəng kilixka qikkanda, Sən tallioqan bu xəhərgə, xundakla mən namingqa atap yasioqan bu öy tərəpkə qarap Sən Pərwərdigarqa dua kilsa, ⁴⁵ Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioqa kulak selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən.

⁴⁶ Əgər ular sanga gunah sadir qilqan bolsa (qünki gunah qilmaydioqan heqkixi yoktur) Sən ularqa oqəzəplinip, ularni düxmənlirining qolioqa tapxuroqan bolsang, bular ularni yirak-yeqinoqa, əzlrining zeminoqa sürgün kilip elip barqan bolsa, ■ ⁴⁷ lekin ular sürgün qilinoqan yurtta əs-hoxini tepip towa kilip, əzi sürgün bolqan yurtta Sanga: — Biz gunah kilip,

□ **8:43 «bu öy Sening naming bilən atilidu»** — bu ibarə Hudaning ibadəthanisi toqruluk «bu öy Meningkidur» wə «bu öydə Mening kim ikənlidikim ayan qilinidu» degəndək ikki məqsitini kərsitidu. ■ **8:46** 2Tar. 6:36; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuha. 1:8, 10

kəbihlikkə berilip Səndin yüz ərüp kəttuk, dəp yelinsa, ⁴⁸ — əgər ularni sürgün kıləan düxmənlirining zeminida pütün kəlbi wə pütün jenidin Sening təriringgə yenip, Sən ularning ata-bowilirioğa təkdim kıləan zeminəğa, Sən tallioğan xəhər tərəpkə wə mən namingoğa atap yasioğan bu øy tərəpkə yüzini kılıp, Sanga qarap dua kılsa, ⁴⁹ Sən turuwatқан makaning boləan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijasini anglap ular üqün həküm qikirip, ⁵⁰ Öz həlkingning Sanga sadir kıləan gunahini, Sanga ətüzgən həmmə itaətsizliklerini kəqürüm kıləaysən wə ularni sürgün kıləanlarıning aldida ularəğa rəhim tapkuzəaysənki, xular ularəğa rəhim kılsun ⁵¹ (qünki ular Özüng Misirdin, yəni təmür tawlıx peqidin qikarəan Öz həlking wə Öz mirasingdur); ⁵² Sening kəzliring Öz qulungning iltiasioğa wə Öz həlkingning iltiasioğa oquq boləay, ular hər ixta sanga nida kılıp tiliginidə ularəğa kulak saləaysən; ⁵³ qünki Sən ata-bowilirimizni Misirdin qikarəiningda Öz qulung Musa arkilik eytkiningdək, Sən həlkingni Özünggə has mirasing bolsun dəp, yər yüzidiki həmmə əllər arisidin ularni ayrim elip talliding, i Rəb Pərwərdigar!».

⁵⁴ Sulayman Pərwərdigarəğa xu barlık dua wə iltijalirini kılıp boləanda, kollirini asmanəğa qarap kətürüp Pərwərdigarning qurbangahining aldida tizlinip turəan yərdin qopup, ⁵⁵ ərə turup Israilning barlık jamaitigə

■ **8:53** Mis. 19:5; Qan. 4:20; 7:6; 9:26, 29; 14:2

yukiri awazda bəht tiləp mundak dedi: —
⁵⁶ «Uning barlik wədə kıləqini boyiqə Öz həlki
 Israilə aram bərgən Pərwərdigar mubarəktur!
 U Öz kuli Musaning wasitisi bilən kıləqan həmmə
 mehribanə wədilərninğ heqbiri yərdə qalmidi! ■
⁵⁷ Pərwərdigar Hudayimiz ata-bowilirimiz
 bilən boləqandək biz bilən billə boləqay; U
 nə bizdin waz kəqmisen nə bizni taxlimisen;
⁵⁸ buning bilən U kəlbimizni Uning yollirida
 mengixka, Əzi ata-bowilirimizə buyruqan
 əmrlər, bəlgilimilər wə həkümlərnə tutuxka
 Əzigə mayil kıləqay; ⁵⁹ mening Pərwərdigarning
 aldida iltija kıləqan bu səzlirim keqə-kündüz
 Pərwərdigar Hudayimizning yenida tursun;
 xuning bilən Öz kulung üqün toqra həküm
 kılıp, həlking Israil üqün toqra həküm kılıp,
 hər kündiki dərdigə yətkəysən; ⁶⁰ xuning bilən
 yər yüzidiki həmmə əllər Pərwərdigar Əzi
 Hudatur, Uningdin baxkisi heqkaysisi yoxtur
 dəp bilgəy, ■ ⁶¹ xundakla bugin kıləqininglarə
 ohxax Uning bəlgilimiləridə mengixka wə
 əmrlirini tutuxka kəlbinqar Pərwərdigar
 Hudayimizə mukəmməl boləqay!».

Sulayman ibadəthanini Hudaəə ataydu

⁶² Wə padixah pütün Israil bilən billə
 Pərwərdigarning aldida qurbanlıqlərnə kildi.
⁶³ Sulayman Pərwərdigarə inaklık qurbanlıqı
 süpitidə yigirmə ikki ming kala wə bir yüz
 yigirmə ming koy qurbanlık kildi. Padixah bilən
 barlık Israillar xundak kılıp Pərwərdigarning

öyini uningõa beoqixlidi. ■ ⁶⁴ Xu küni padixah Pərwərdigarning öyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip muqəddəs kılıp, u yərdə köydürmə qurbanlıklar, axlık hədiyələri wə inaklık qurbanlıklarining yaqlirini sundi; qünki Pərwərdigarning aldidə turoqan mis qurbangah köydürmə qurbanlıklar, axlık hədiyələri wə inaklık qurbanlıklarining yaqlirini qobul kılıxka kiqik kəldi. ■ ⁶⁵ Xuning bilən u waqıtta Sulayman wə uning bilən bolqan pütün Israil, yəni Hamat rayoniõa kirix eoqizidin tartip Misir ekinioiqə həmmə yərlərdin kəlgən zor bir jamaət Pərwərdigar Hudayimizning aldidə yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik həyt ötküzdi. □ ⁶⁶ Səkkizinqi künidə u həlkni kayturdi; ular padixahning bəhtini tilidi; andin ular Pərwərdigarning Öz quli Dawutka wə həlkı Israilõa qılqan yaxilikliri üqün qəlbidə xad-huram bolup öz öy-qediririgə kaytip kətti.□

9

Pərwərdigar Sulaymanõa wədə həm agah

■ 8:63 2Tar. 7:5-10 ■ 8:64 2Tar. 7:7 □ 8:65 «**Hamat rayoniõa kirix eoqizidin tartip...**» — yaki «Libo-Hamattin tartip». «**...jamaət Pərwərdigar Hudayimizning aldidə yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiqilik həyt ötküzdi**» — «kəpilər həyti»ning bekitilgən waqti yəttə kün idi. Israillar muxu waqitka yənə yəttə kün qoxti. □ 8:66 «**Səkkizinqi künidə**» — demək, ikkinqi «yəttə kün»din keyinki künde.

*beridu**2Tar. 7:11-22*

¹ Sulayman Pərwərdigarning öyi, padixah ordisi wə xundakla kuruxni arzu qiləan baxka kuruluxlarni kənglidikidək pütküzüp boləanda, ■ ² Pərwərdigar Sulaymanoğa Gibeonda kəringəndək əmdi ikkinqi ketim uningəa kəründi.■

³ Pərwərdigar uningəa mundak dedi: — «Sən Mening aldimda qiləan dua wə iltijayingni anglidim; Mening namim uningda əbədgiqə ayan kilinixi üqün, sən yasioan bu əyni Əzümgə mukəddəs kildim. Mening kəzlim wə kənglüm xu yərdə həmixə bolidu. ■ ⁴ Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangəinidək, sənmu sanga buyruqinimning həmmisigə muwapik əməl kilix üqün, bəgilimilirim wə həkümlirimni tutup, pak kəngül wə durusluk bilən aldimda mangsang, ⁵ Mən əmdi atang Dawutka: «Israilning təhtidə sanga əwladıngdin olturuxka bir zat kəm bolmaydu» dəp wədə qilənimdək, Mən padixahlik təhtingni Israilning üstidə əbədgiqə məhkəm kilimən. ■ ⁶ Lekin özüng ya oqulliring Manga əgixixtin waz keqip Mən aldinglarda koyəan əmrlirim bilən bəgilimilirimni tutmay, bəlki baxka ilahlarıning kulluqioğa kirip ularəa səjdə kilsanglar, ■ ⁷ xu qəoqda Mən Israilni ularəa təkdım qiləan zeminidin üzüp qikirimən; wə Əz namimni kərsitixkə Əzümgə mukəddəs qiləan bu əyni nəzirimdin

■ **9:1** 2Tar. 7:11 ■ **9:2** 1Pad. 3:5 ■ **9:3** Qan. 12:11; 1Pad. 8:29 ■ **9:5** 2Sam. 7:12, 16; 1Pad. 6:12; 2:4; 1Tar. 22:10; Zəb. 89:28-29; 132:12 ■ **9:6** 2Sam. 7:14; Zəb. 89:30-32

taxlaymən wə Israil həmmə həlklər arisida səz-qəqək wə tapa-təning obyektı bolidu; ■ ⁸ Bu öy gərqə hazır kerkəm kərünsimu, xu zamanda uningdin ötkənlərninğ həmmisi zor həyran kəlixip üxkirtip: «Pərwərdigar bu zeminoğa wə bu öygə nemixkə xundak kildi?» dəp soraydu. □ ■

⁹ Kixilər: — Qünki *zemindiki həlklər* öz ata-bowilirini Misir zeminidin qıkarəqan Pərwərdigar Hudasını taxlap, əzlrini baxkə ilahlarəqə baqlap, ularəqə səjdə kılıp qulluqida boləqanlıki üqün, Pərwərdigar bu pütkül külpətni ularning bexioğa qüxürüptu, dəp jawab beridu.

Taxki ixlar wə baxkə quruluşlar

2Tar. 8:1-18

¹⁰ Xundak boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman u ikki önyi, yəni Pərwərdigarning öyi bilən padixah öyini yasap boləqandin keyin, ■

¹¹ Turning padixahı Hıram Sulaymanəqə barlık tələpliri boyiqə kedir dərəhliri, arqə dərəhliri wə altun təminligini üqün Sulayman padixah uningəqə Galiliyə əlkisidin yigirmə xəhərnı bərdi.

¹² Hıram Sulayman uningəqə bərgən xəhərlərnı kərüxkə Turdin qıqıp kəldi; lekin ular uningəqə heq yakmıdi. ¹³ U: — Həy buradirim, sən muxu manga bərgining zadi kəndak xəhərlər?! — dedi. U ularnı «Kabulning yurtı» dəp atıdi,

■ **9:7** Kan. 28:37; Yər. 7:15 □ **9:8** «**bu öy gərqə hazır kerkəm kərünsimu,...**» — baxkə birhil tərjimisi (bəzi kona tekstlərgə əgixip): «bu öy bir harabə bolidu,....» ■ **9:8** Kan. 29:23; 2Tar. 7:21; Yər. 22:8 ■ **9:10** 2Tar. 8:1

wə ular bügünki küngiqə xundak atilidu. □

¹⁴ Hiram bolsa padixahqa bir yüz yigirmə talant altun əwətkənidi. □

¹⁵ Sulayman padixah Pərwərdigarning öyini, öz öyini, Milloni, Yerusalemning sepilini, Həzorni, Məgiddoni wə Gəzər xəhərlirini yasax üqün haxaroqa tutkan ixligüqilərnin ixliri mundaq: — □ ¹⁶ (Misirning padixahı Pirəwn qıqıp Gəzərgə hujum kilip elip, uni otta keydürüp, xəhərdə turuwatkan Qanaaniylarni kirip, xəhərnı toy sowoqisi süpitidə Sulaymanning hotuni boləqan öz kızıoqa bərgənidi) ¹⁷ Sulayman Gəzər bilən təwənki Bəyt-Həronni bina kildi; ¹⁸ u Baalat bilən öz zeminidiki qəlgə jaylaxkan Tadmornimu yengidin yasidi, ■ ¹⁹ xundakla özigə has həmmə ambar xəhərlirini, «jəng hərvisi xəhərliri»ni, «atliklar xəhərliri»ni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi soraydioqan barlik zeminda halioqinini bina kildi.

²⁰ Israillardin bolmioqan Amoriylar, Hittiylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylardin *Israil* zeminida kəlip qaloqanlarning həmmisini bolsa, ²¹ Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yokitalmioqan əllərnin qalduk əwladlirini kulluk haxaroqa tutti. Ular bügünki küngiqə

□ **9:13 «Kabulning yurti»** — «kabul» degənnin mənisi bəlkim «qəklik» boluxi mumkin. Ibraniy tilida səznin ahangı «ərziməs»kə yəqin kelidu. □ **9:14 «bir yüz yigirmə talant altun»** — bir talant (altun) bəlkim 27 kilogram idi. 120 talant 3240 kilogram; hazırkı pulda bolsa (2008-yili) 100 milyon dollar bolidu. □ **9:15 «Millo»** — bəlkim Yerusalemdiki egizlikkə jaylaxkan bir kəl'ə yaki istihkam idi. ■ **9:18** 2Tar. 8:6

xundak bolup keldi. □

22 Lekin Sulayman Israillardin heqkimni kul qilmay, balki ularni laxkar, hizmatkar, hekumdar-omeldar, harwa bilan atliklarning sardarliri kildi. ■ 23 Bulardin Sulaymanning ixlirini baxkuridioqan, yani ixliguqilarning ustigə koyuloqan qong nazarətqilər bəx yüz əllik idi.

24 Pirəwnning kizi Dawutning xəhiridin kəqüp Sulayman uning üqün yasioqan eydə olturoqinida, u Millo kəl'əsini yasidi.■

25 Sulayman Pərwərdigarəqa yasioqan qurbangahda yilda üq ketim köydürmə qurbanlıqlar bilən inaklik qurbanliklirini sunatti wə Pərwərdigarəning aldidiki *huxbuygahta* huxbuy yakatti. Xu tərکیدə u ibadəthanining ixlirini pütküzdü.□

26 Sulayman padixah Ezion-Gəbərdə bir türküüm kemiləni yasidi. U yər bolsa Edom zeminida,

□ **9:21 Israillar pütünləy yokitalmioqan əllərnin galduk əwladliri...»** — bu ixlarning tarihi «Yəxua pəyoqəmbər» degən qismida pütülgən. Təwrattiki «Yəxua»ni kəring. Muxu haxarqilar 13:5-16də hatiriləngənlərdin baxqa haxarqilar bolsa kerək idi. **«Ular (Kanaaniylar qatarliklar) bügünki küngiqə xundak bolup keldi»** — bu söz Israillar tehi öz wətinidə turoqan waqtida hatiriləngən, əlwəttə. ■ **9:22 Law. 25:39** ■ **9:24 2Tar. 8:11** □ **9:25 «Xu tərکیدə u ibadəthanining ixlirini pütküzdü»** — bu jümlənin mənisi bəlkim Sulayman həytləni muxu ibadəthanida ötkəzüxliri bilən hər bir baxqa «ibadət jayliri», bolupmu «yukiri jaylar»ning inawətsizlikini kərsətti. Demək, xu qəqdin baxlap Pərwərdigar qurbanliklarni kəbul qiləqan jay pəqət Yerusalemdiki ibadəthanila idi.

Kizil dengiz boyidiki Elatning yenida idi. □
 27 Hiram öz hizmətkarliri, yəni dengizqilikni obdan bilidioqan nəqqə kemiqiləni Sulayman-ning hizmətkarlirioqə qoxulup kemilərdə ixləxkə əwətti. 28 Ular Ofiroqə berip, u yərdin tət yüz yigirmə talant altunni elip kelip, Sulayman padixahqə apardi.□

10

Xebaning ayal padixahi Sulaymanni izdəp kelidu

2Tar. 9:1-12

1 Xebaning ayal padixahi bolsa Sulaymanning Pərwərdigarning nami bilən baqlinixlik boləqan dangk-xəhritini anglap, uni kiyin qigix-soallar bilən siniqili kəldi. 2 U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yakut-gəhərlər artiloqan təgiləni elip, qong dəbdəbə bilən Yerusalemoqə kəldi. Sulaymanning kəxiqə kəlgəndə öz kəngligə pükəkən həmmə ix toqruluk uning bilən səzləxti. ■ 3 Sulayman uning həmmə sorioqanlirioqə jawab bərdi. Həqnemə padixahqə karangoqə əməs idi, bəlki həmmisidə uningə jawab bərdi.

4 Xebaning ayal padixahi Sulaymanning danaliquqə, yasioqan orda-sarayoqə,

□ **9:26 «Kizil dengiz boyidiki Elat»** — yaki «Kizil dengiz boyidiki Elat» (hazirkı nami «Elat»). □ **9:28 «tət yüz yigirmə talant altun»** — bir talant (altun) bəlkim 27 kilogram idi. Undaqta 420 talant 11340 kilogram. ■ **10:2** 2Tar. 9:1; Mat. 12:42; Luqa 11:31

⁵ dastihandiki taamlarõqa, əməldarlarning qatar-qatar olturuxlirioqa, hizmətkarlırining qatar-qatar turuxlirioqa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning saqiylirioqa wə uning Pərwərdigarning öyidə atap sunoqan köydürmə qurbanlıklirioqa qarap, üni iqigə quxüp kətti. □

⁶ U padixahqa: — Mən öz yurtumda silining ixliri wə danalıkliri toqrisida anglioqan həwər rast ikən; ⁷ Əmma mən kelip öz kəzlim bilən kərmigüqə bu sözlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən yeriminimu anglimioqan ikənmən; silining danalıkliri bilən bərikət-bayaxatlıkliri mən anglioqan həwərdin ziyadə ikən. ⁸ Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-hə! Həmixə silining aldilirida turup danalıqlirini anglaydioqan bu hizmətkarlar nəkədər bəhtliktur! ⁹ Silidin səyüngən, silini Israilning təhtigə olturoquzoqan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Pərwərdigar Israiloqa mənggülük baqlioqan muhəbbiti üqün, U silini toqra həküm wə adalət sürgili padixah kildi, dedi.

¹⁰ U padixahqa bir yüz yigirmə talant altun, intayin kəp huxbuy buyumlar wə yakut-gəhərləni sowoqa kildi. Xebaning ayal padixahi Sulayman padixahqa sunoqan xunqə zor miqdardiki huxbuy buyumlar uningdin keyin heq kərüngən əməs ¹¹ (Hiramning Ofirdin altun əpkelidioqan kemilirimu Ofirdin yənə intayin zor

□ **10:5** «.. uning , yəni Xebaning ayal padixahning... üni iqigə quxüp kətti» — ibraniy tilida «uningda roh qalmidi». Demək, intayin həyran qaldi.

mikdardiki sändəl yaoııqı wə yaqut-gəhərlərnı elıp kəldı. ¹² Padıxah sändəl yaoııqıdın Pərwərdıgarning öyi üqün wə padıxahning ordısı üqün pələmpəy-salasunlar yasattı həm nəoımə-nawaqılar üqün qıltarlar wə sazları xuningdın yasattı. Xu waktın keyın xundaq zor mikdardiki esil sändəl yaoııqı bu waktıqıqə heq kəltürülmıdı ya kərülüp baqmıdı). ■

¹³ Sulayman padıxah Xebanın ayal padıxahıoıa öz xahanə sahawıtıdın bərgəndın baxqa, ayal padıxahning kənglı tartқан həmmını — nemə sorısa, xunı bərdı; andın u hızmətkarlırı bılən yoloıa qıqıp öz yurtıoıa qayıp kəttı.

Sulaymanın baylıqlırı

2Tar:9:13-28

¹⁴ Sulaymanoıa hər yılı kəltürülgən altunıng özi altə yüz atmıx altə talant ıdı. □ ¹⁵ Bu kırımdın baxqa, tıjarətqılərdın, oqətqılərnıng sodısıdın, barlıq Ərəbiyə padıxahlrıdın wə öz zeminıdiki əməldarlardıın həm altun kəltürüldı.

¹⁶ Sulayman padıxah ıkkı yüz qong siparını sokturdı wə hər siparıoıa altə yüz xəkəl altun kəttı; □ ■ ¹⁷ xundaqla üq yüz qalkannı yapılaqlanoıan altundın yasıdı; hərбір qalkannı yasaxqa üq mına altun ıxlıtıldı; padıxah ularını «Liwan ormini sarıyi»oıa esıp qoydı. □ ■

■ **10:12** 2Tar. 9:11 □ **10:14** «**666 talant**» — 22 tonna.

□ **10:16** «**600 xəkəl**» — 600 xəkəl bəlkım 7 kilogramoıa yeqın.

■ **10:16** 1Pad. 14:26 □ **10:17** «**üq mına altun**» — «mına» eoıırlıq bırlıkı ıdı, hazırkı bırlıklərdə qanqə ıkənlıkı enıq əməs.

■ **10:17** 1Pad. 7:2

18 Padixah pil qixliridin qong bir təhtni yasap, uni tawlanoqan altun bilən kaplattı.

■ 19 Təhtning altə kəwətlik pələmpiyi bar idi. Təhtning bax yələnqüki yumilak bolup, orundukning ikki yenida tayanotuqisi bar idi, hər bir tayanotuqning yenida birdin ərə turoqan xirning həykili bar idi. 20 Altə kəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol tərpidə ərə turoqan on ikki xirning həykili bolup, hər bir baskuqning ong-sol tərpidə birdin bar idi; baxka heqkandak əldə uningə ohxax yasaloqini yok idi.

21 Sulayman padixahning barlik jam-piyaliliri altundin yasaloqan; «Liwan ormini sariyi»diki barlik qaqa-kuqilar tawlanoqan altundin yasaloqan; ularning heqkaysisi kümüxtin yasalmioqan; Sulaymanning künliridə kümüx heqnemigə ərziməytti. 22 Qünki padixahka qaraxlik dengizda yuridioqan, Hiramning kemilirigə qoxulup «Tarxix kemə» ətritimu bar idi; «Tarxix kemə ətriti» üq yilda bir ketim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wə tozlarni əkelətti. □

23 Sulayman padixah yər yüzidiki barlik padixahlardin baylikta wə danalikta üstün idi. ■ 24 Huda Sulaymanning kəngligə saloqan danalikni anglax üqün yər yüzidikilər həmmisi uning bilən didarlixix arzusi bilən kelətti.

■ 10:18 2Tar. 9:17 □ 10:22 «Tarxix kemə» —Bəlkim Tarxix degən portqa berip kelix səpirigə qıdamlıq boloqan kemini kərsitətti. «Tarxix» degən isim İspaniyə, ximaliy Afrika yaqi Britaniyəni yaqi üqining həmmisini kərsitidu. Bəzi ilmlar Somaliyəning (xərkəy Afrikaning) dengiz boyida tətinqi bir Tarxixmu boloqan, dəp qaraydu. ■ 10:23 1Pad. 3:12, 13

25 Kəlgənlərnin həmmisi öz sowaqitini elip kelətti; yəni kümux qaqa-kuqilar, altun qaqa-kuqilar, kiyim-keqəklər, dubuloqa-sawutlar, tetitkular, atlar wə keqirlarni elip kelətti. Ular hər yili bəlgilik miqdarda xundak qilatti. □

26 Wə Sulayman jəng hərwiliri wə atlik əskərləni yiqdi; uning bir ming tət yüz jəng hərwisi, on ikki ming atlik əskiri bar idi; u ularni «jəng hərwisi xəhərliri»gə wə əzi turuwatқан Yerusalemoqa orunlaxturdi.■

27 Padixah Yerusalemda kümuxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzləngliktiki üjmə dərəhligə ohxax nuroqun qildi.□ ■

28 Sulayman aləqan atlar Misirdin wə Kuwədin idi; padixahning tijarətgiliri ularni Kuwədin bekitilgən baqada alatti. □ ■ 29 Misirdin elip kəlgən bir jəng hərwisining baqasi altə yüz kümux tənggə, hər at bolsa yüz əllik tənggə idi; wə ular yənə Hittiylarning padixahliri həm Suriyə padixahliri üqünmu ohxax baqada elip

□ **10:25 «tetitkular»** — yaki «huxbuy buyumlar». **«Ular hər yili bəlgilik miqdarda xundak qilatti»** — yaki «yilmuyil ular xundak qilatti». ■ **10:26** 1Pad. 5:20; 2Tar. 1:14; 9:25

□ **10:27 «kedir dərəhlirini...»** — yaki «kedir yaqiqini...». Lekin bizningqə Sulayman kedir yaqiqini ixlitipla qalmaq, xu qiraylik dərəhlərdin Yerusalem ətrapioqa kəp tiktürdi («Top.» 2:5ni kəring). **«jənubiy tüzləngliktiki...»** — ibraniy tilida «Xəfəlahdiki...». «Xəfəlah» bu yərnin (tüzlənglikning) ismi.

■ **10:27** 2Tar. 1:15; 9:27 □ **10:28 «padixahning tijarətgiliri ularni Kuwədin bekitilgən baqada alatti»** —Bu jümlining baxqa birhil tərjimisi: «padixahning tijarətgiliri ularni karwanoqa qoxup alatti». «Kuwə» bolsa hazırki Türkiyəning jənubiy tərpidə. ■ **10:28** 2Tar. 1:16; 9:28

qikti. □ ■

11

*Sulayman көp ayallarni elip, ularning ez-
itkuluki bilən butpərəslikkə teyilip ketidu*

¹ Lekin Sulayman padixahning kengli Pirəwnning kızidin baxқа көp qətəllik ayallarqa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hıttiy ayalliriqa qüxkənidi. □ ■

² Pərwərdigar əslidə muxu əllər toqruluk Israillarqa: «Ularning kızlirini izdəp barmanglar, wə ularni silərnəngkilərgə kirgüzmənglar; qünki ular kəngülliringlarni qokum öz məbudliriqa azduridu» dəp agahlandıruqan. Biraq Sulaymanning kengli dəl xularqa baqlandı. ■ ³ Uning yəttə yüz ayali, yəni hanixi wə üq yüz keniziki bar idi; ayalliri uning kənglini azdurup buriwətkənidi.

⁴ Xundak boldiki, Sulayman yaxanoqanda, uning ayalliri uning kənglini baxқа ilahlarqa azdurup buruwətti; xuning üqün uning kengli atisi

□ **10:29 «bir jəng hərwisining bahasi altə yüz kümüx tənggə...»** — muxu ayəttiki «tənggə»ning kimmiti hazırıqə enik əməs. Əgər «xəkəl» bolsa 11.4 gramni kərsitidu. ■ **10:29** 2Tar. 1:17 □ **11:1 «Lekin Sulayman padixahning kengli Pirəwnning kızidin baxқа көp qətəllik ayallarqa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Hıttiy ayalliriqa qüxkənidi»** — bu bapta hatiriləngən həmmə iqlar «Qanun Xərhi»diki əmrlərgə hilap. «Qan.» 17:16-20ni kəring.

■ **11:1** Qan. 17:17 ■ **11:2** Mis. 34:16; Qan. 7:3

Dawutningkidək Pərwərdigar Hudasioğa mutlək sadik bolmidi.

⁵ Xunga Sulayman Zidoniylarning məbudi Ax-tarotni, Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkomni izdidi; ■ ⁶ Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kildi; u atisi Dawut Pərwərdigarğa əgəxkəndək izqillik bilən əgəxmidi.

⁷ Andin Sulayman Yerusalem aldidiki edirlikta Moabiylarning yirginqlik məbudi Kemox həm Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkom üçün bir «yukiri jay»ni yasidi; □ ■ ⁸ xuningdək özining məbudliriğa huxbuy yaqidioğan wə qurbanlik kilidioğan hər bir yat əllik ayali üçünmu u xundak kildi; ⁹⁻¹⁰ Xunga Pərwərdigar Sulaymandin rənjidi; gərqə U uningğa ikki kətim kəringən bolsimu, xundakla uningğa dəl muxu ix toqruluk, yəni baxka ilahlarni izdiməslikini tapilioğan bolsimu, uning kəngli Israilning Hudasi Pərwərdigardin aynip kətti; u Pərwərdigarning tapilioqiniğa əməl kilmidi. ■ ¹¹ Xuning üçün Pərwərdigar Sulaymanğa mundak dedi: — «Sən xundak kiliwerip, Mening sanga buyruğan əhdəm bilən bəlgilirimni tut-mioqining üçün, Mən jəzmən padixahlikni

■ 11:5 Hək. 2:13; 2Pad. 23:13 □ 11:7 «yirginqlik məbud Milkom» — «Milkom» ibraniy tilida muxu yərdə «Molək» dəp ipadilinidu. ■ 11:7 2Pad. 23:13 ■ 11:9-10 1Pad. 3:5; 9:2; 1Pad. 6:12

səndin yirtiwetip hizmətkaringoşa berimən. □ ■

¹² Ləkin atang Dawutning wəjidin sening öz künliringdə Mən xundak qılmaymən, bəlki oqlungning qolidin uni yirtiwetimən. ¹³ Ləkin pütün padixahlıqni uningdin yirtiwətməymən, bəlki qulum Dawutning wəjidin wə Əzüm tal-liqan Yerusalem üqün oqlungoşa bir kəbilini qaldurup qoyimən».

¹⁴ Əmma Pərwərdigar Sulaymanoşa bir düxmən, yəni Edomluk Hədadni qozqidi, u kixi Edomning padixahining nəslidin idi. ¹⁵⁻¹⁶ Əslidə Dawut Edom bilən *jəng qiloşan* waqıtta, qoxunning sərdari Yoab Edomning həmmə ərlirini yokatqanidi (qünki Edomdiki həmmə ərlərnı yokatquqə, Yoab bilən barlıq Israillar u yərdə altə ay turqanidi); u öltürülgənlərnı kəmgili qıqqanda □ ■ ¹⁷ Hədad atısının birnəqqə Edomiy hizmətqiliri bilən Misiroşa keqip kətkənidi. Hədad u qaşda kişik bala idi. ¹⁸ Ular Midiyan zeminidin qikiş Paranoşa kəldi. Ular Parandin birnəqqə adəmnı elip əzlrigə qoxup Misiroşa, yəni Misirning padixahı Pirəwnning kexioşa kəldi. Pirəwn uningoşa bir əy təksim kiliş, ozuk-tülükmu təminlidi həmdə bir parqə yərnımu uningoşa təkdım

□ **11:11 «Mən jəzmən padixahlıqni səndin yirtiwetip hizmətkaringoşa berimən»** — «yirtiwetip ... berimən» — demək, Pərwərdigar padixahlıqni Sulaymandin zorawanlıq bilən tartiwelip uning qol astidiki birsigə bərməkqi. 28-33-ayətnı kəring. ■ **11:11** 1Pad. 12:15 □ **11:15-16 «Dawut**

öltürülgənlərnı kəmgili qıqqanda...» — öz adəmlirini kümüş üqün, demək. Bu səzgə qarışanda Yoabning Edomlarnı xundak öltürüxi kışas məksitidə idi. ■ **11:15-16** 2Sam. 8:14; 1Tar. 18:12, 13

kildi. ¹⁹ Hədad Pirəwnning nəziridə kəp iltipət tapqan bolup, u öz hotunining singlisini, yəni Tahpənəs hanixning singlisini uningəyə hotun kəlip bərdi. ²⁰ Tahpənəsning singlisi uningəyə bir oqul, Genubatni tuqup bərdi. Tahpənəs Pirəwnning ordısında uni əzi qong kildi. Andin Genubat Pirəwnning ailisi, yəni Pirəwnning oqulliri arisida turdi.□

²¹ Hədad Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uhlap qaldı» wə «Qoxunning sərdari Yoabmu əldi» dəp angliqanda Pirəwngə: — Mening öz yurtuməyə beriximəyə ijasət kəloqayla, dedi.

²² Pirəwn uningəyə: — Sening öz yurtuməyə baray degining nemə degining, mening kəximda sanga nemə kəmlək kəlidu? — dedi. U jawabən: — Həq nərsə kəm əməs, əmma nemila bolmisun meni kətkili kəyoqayla, dedi.

²³ Huda Sulaymanəyə yənə bir duxminini kəzoqidi; u bolsa oqjisi, yəni Zobaħning padixahı Hədad'ezərning yenidin kəqip kətkən Eliadaning oqli Rəzon idi. ■ ²⁴ Dawut Zobaħliklarni kətl kəloqanda Rəzon ulardin bir top adəmmi əzigə toqlap ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip u yərdə turup, Dəməxk üstidin həküm sürdi.

□ **11:20 «Tahpənəs Pirəwnning ordısında uni əzi qong kildi»**
— yaki «Tahpənəs Pirəwnning ordısında uni əzi əmqəktin ayridi».

■ **11:23** 2Sam. 8:3; 10:18

□ ■ 25 Xuning bilən Hadad Israiloşa awariqilik tuoqduroqandın baxқа, Rəzon Sulaymanning barlık künliridə Israilning düxmini idi; u Israilni oq kərətti, əzi Suriyə üstidə padixah idi.

26 Sulaymanning Yəroboam degən bir hizmətkari bar idi. U Zərədahdin kəlgən Əfraimiy Nibatning oşlı bolup, anisi Zərual isimlik bir tul ayal idi. Yəroboammu padixahқа qarxi qıktı. □ ■ 27 Uning padixahқа qarxi qıxıxtiki səwəbi mundak idi: Sulayman Millo kəl'əsini yasioqanda, atisi Dawutning xəhiridiki sepilning bir bəsükini yasawatatti;

28 Yəroboam kawul kəysər yigit idi; Sulayman yigitning ixqan wə qakқан ikənlikini kərüp, uni Yüsüpning jəmətigə buyruloqan ixning üstigə koydi. 29 Xu künlərdə Yəroboam Yerusalemdin qıkiwatqanda, uni izdəwatқан Xiloqluk Ahiyah pəyoqəmbər uni yolda uqratti. Ahiyah yipyengi bir tonni kiywaloqanidi. İkkisi dalada yaloquz qaloqanda 30 Ahiyah üstidiki tonni kolioşa elip, uni yirtip on ikki parqə kilip 31 Yəroboamoşa mundak dedi: — «Özünggə on parqini aloqin; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, padixahlıqni Sulaymanning qolidin yirtiwetip on kəbilini sanga berimən.

□ 11:24 «Dawut Zobaqlıqlarni kətl kilioqanda Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toplap ularning sədari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip...» — baxқа birhil tərjimisi: «Rəzon bir top adəmni əzigə qoxup ularning sədari boldi. Dawut ularni oltürməkqə bolioqanda, ular Dəməxkqə berip...». ■ 11:24 2Sam. 8:3 □ 11:26 «Əfraimiy Nibat» — muxu ayəttə «Əfraimiy» ibraniy tilida «Əfratlık» degən söz bilən ipadilinidu. ■ 11:26 2Tar. 13:6

■ 32 Birak̄ Kulum Dawutning wəjidin wə Yerusalem, yəni Israilning həmmə kəbiliridin tallioqan xəhər üqün bir kəbilə uningə qalidu. 33 — Qünki ular Meni taxlap Zidoniylarning ayal məbudi Axtarotka, Moabiylarning məbudi Kemoxka wə Ammoniylarning məbudi Milkomoqa səjdə kilip, uning atisi Dawutning kilinoşinidək kilmay, Mening bəlgilimilirim bilən həkümlirimgə əməl kilmay, nəzirimdə durus boləqanni kilmidi, Mening yollirimda mangmidi; 34 lekin pütkül padixahlikni uning qolidin tartiwalmaymən; qünki Mən tallioqan, Öz əmrlirim wə bəlgilimilirimni tutkan kulum Dawutni dəp, uning əmrining barlik künliridə uni həküm sürgüqi kilip qaldurimən. 35 Əmma padixahlikni uning oşlining qolidin tartip elip, sanga berimən, yəni on kəbilini berimən. 36 Lekin Mening namimning xu yərdə boluxioqa Özüm tallioqan xəhər Yerusalemda, Mening aldimda kulum Dawut üqün həmixə yoruk bir qiraş bolsun dəp, uning oşlişə bir kəbilini berəy. □ ■ 37 Mən seni tallap, seni barlik halioqan yərlər üstidə həküm sürgüzimən, sən Israilə padixah bolisən. 38 Wə xundak boliduki, əgər sən həmmə buyruşanlirimni

■ 11:31 1Sam. 15:28 □ 11:36 «**Mening aldimda kulum Dawut üqün yoruk bir qiraş bolsun**» — bu kəqmə mənilik sez bolup, Dawutning handanini kərsitidu; handanning məwjut boləqanliqi (1) Dawutning Hudaşə sadik boləqanlişə guwahlik beridioşan «qiraş» bolidu; (2) Hudaning Dawutka, sən arkilik pütkül dunyani soraydioşan Məsih tuşulidu, dəp bərgən wədisidə turidioşanlişə guwahlik beridioşan «qiraş» bolidu.

■ 11:36 1Pad. 15:4; Zəb. 132:17-18; Pənd. 13:4

anglap, Mening yollirimda mengip, nəzirimdə durus bolqanni kilip, qulum Dawut qilqandək Mening bəlgilirim bilən əmrlirimni tutsang, əmdi Mən sən bilən billə bolimən wə Dawutқа bir jəmət tikliginimdək, sangimu mustəhkəm bir jəmət tikləymən wə Israilni sanga təkdım qilimən. □ ³⁹ Dawutning nəslini xu ixlar tūpəylidin harlap pəs qilimən, lekin mənggülük əməs»».

⁴⁰ Xuning üqün Sulayman Yəroboamni əltürüxkə pürsət izdəytti. Lekin Yəroboam keçip Misirning padixahi Xixakning qexioqa bardi; Sulayman əlgüqə u Misirda turdi.

⁴¹ Sulaymanning baxқа ixliri, uning həmmə qilqan əməlliri wə uning danalığı bolsa «Sulaymanning Əməlliri» degən kitabқа pütülgən əməsmidi? □ ■ ⁴² Sulaymanning Yerusalemda Israilning üstidə həküm sürgən waqti kirik yil boldi. ■ ⁴³ Sulayman ata-bowilirining arisida uhlidi wə atisi Dawutning xəhiridə dəpnə qilindi. Andin oqlı Rəhoboam ornida padixah boldi.

12

Rəhoboam padixahlıqıdın məhrum bolıdu
2Tar. 10:1-19; 11:1-4

□ **11:38** «Dawutқа bir jəmət tikliginimdək...» — ibraniy tilida «Dawutқа bir öy tikliginimdək...». □ **11:41** «**Sulaymanning Əməlliri**» **degən kitab**» — bu kitabtın hazır həwirimiz yok, ■ **11:41** 2Tar. 9:29-31 ■ **11:42** 2Tar. 9:30

¹ Rəhoboam Xəkəmgə bardı; çünki pütkül İsrail uni padixah tıklıgılı Xəkəmgə kəlgənidi.

■ ² Nibatning oqlı Yəroboam xu ixni anğlıqanda, xundak boldiki, u tehi Misirda idi (çünki Yəroboam Sulayman padixahtin keqip Misirda turuwatatti). ■ ³ Əmdi ular adəm əwətip uni qakirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül İsrail jamaiti kelip Rəhoboamqa səz kilip: ⁴ — Silining atiliri boynimizqa saloan boyunturuqini eqir kildi. Sili əmdi atilirining bizgə koyoan kattik tələpliri bilən eqir boyunturuqini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti.■

⁵ U ularqa: — Həzirqə qaytip üq kündin keyin andin keximqa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlk tarilip kətti.

⁶ Rəhoboam padixah öz atisi Sulayman həyat waktida uning hizmitidə turoan moysipitlardin məslihət sorap: — Bu həlkkə beridoan jawabim toqrisida nemə məslihət kərsitisilər? — dedi.

⁷ Ular uningqa: — Əgər sili razilik bilən bügün bu həlkning hizmitidə bolimən desilə, (wə dərwəqə ularning hizmitidə bolsila) ularqa yaxxi səzlər bilən jawab kilsila, ular silining barlık künliridə hizmətliridə bolidu, dedi.

⁸ Ləkin u moysipitlarning kərsətkən məslihətini qayrip koyup, əzi bilən qong boləan, aldida hizmitidə boluwatqan yaxlardin məslihət sorap ⁹ ularqa: — Manga «Silining atiliri bizgə saləan boyunturuqni yeniklətkəyla» dəp tiligən

bu h lk k  jawab beriximiz to ruluk k ndak məslihət berisil r? — dedi.

¹⁰ Uning bilən qong bololan bu yaxlar uningoa: — «Silining atiliri boyunturukimizni eo ir kildi,  mdi sili uni bizg  yenik kiloyayla» d p eytkan bu h lk k  s z kilip: — «Mening qimqilak barmikim atamning belidin tomraktur. ¹¹ Atam silerg  eo ir boyunturukni salolan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eo ir kilimən. Atam silerg  kamqilar bilən t nbi -t rbiy  bərgən bolsa, mən silerg  «qayanlik kamqilar» bilən t nbi  berimən», degayla, — dedi. □

¹² Rəhoboam padixah ularoa: « q k ndin keyin andin k ximoa yənə kelinglar» deginid k, Yəroboam w  barlik h lk   qinqi k ni uning k xioqa k ldi.

¹³ Padixah moysipitlarning uningoa bərgən m slih tini taxlap, h lk k  kattiklik bilən jawab b rdi. ¹⁴ U yaxlarning m slih ti boyiqə ularoa: — Atam silerg  eo ir boyunturukni salolan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eo ir kilimən. Atam silerg  kamqilar bilən t nbi -t rbiy  bərgən bolsa mən silerg  «qayanlik kamqilar» bilən t nbi -t rbiy  berimən, dedi.

¹⁵ Xuning bilən padixah h lk ning s zini anglimidi. Bu ix P rw rdigar t ripidin bololan; q nki buning bilən Pərwərdigarning Xilohluk Ahiyahning wasitid  Nibatning ooqli Y roboamoqa eytkan s zi əməlgə axurulidolan

□ **12:11 «qayanlik kamqilar»** — yaki bolmisa «qayanlar» deg nning nem  ik nliki h zir məlum  m s, heq bolmioqanda padixahning intayin kattik muamilisini kərsitidu.

boldi.■

¹⁶ Pütkül Israil padixahning ularning sözigə qulak salmiqinini körgəndə həlk padixahqa jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning oqlida bizning heq mirasimiz yoktur! Öz öy-qedirliringlaroqa kaytinglar, i Israil! I Dawut, sən öz jəmətinggila igə bol, — dedi. Xuning bilən Israillar öz öy-qedirlirioqa kaytip ketixti.□ ■

¹⁷ Əmma Yəhuda xəhərliridə olturoqan Israillaroqa bolsa, Yəroboam ularning üstigə həküm sürdi. □ ¹⁸ Rəhoboam padixah baj-alwan begi Adoramni Israillaroqa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalma-kesək kilip öltürdi. U qaoqda Rəhoboam padixah aldirap, özining jəng hərwisioqa qikip, Yerusalemoqa tikiwətti.■

¹⁹ Xu tərکیدə Israil Dawutning jəmətidin yüz örüp, bügüngə kədər uningoqa qarxi qikip kəldi. □ ■ ²⁰ Israilning həmmisi Yəroboamning yenip kəlgənlikini angliqanda, adəm əwətip uni həlkning jamaitigə qakirdi. Ular uni pütkül Israilning üstigə rəsmiy padixah kildi. Yəhuda qəbilisidin baxqa heqkim Dawutning jəmətigə əgəxmidi.

■ **12:15** 1Pad. 11:11, 31 □ **12:16** «...Israillar öz öy-qedirlirioqa kaytip ketixti» — ibranij tilida «Israillar öz qedirlirioqa kaytip ketixti». ■ **12:16** 2Sam. 20:1 □ **12:17** «Yəhuda xəhərliridə olturoqan Israillar» — bularning kəpinqisi Yəhuda wə Binyamin qəbililiridin bolqan. ■ **12:18** 1Pad. 4:6; 5:14 □ **12:19** «Xu tərکیدə Israil Dawutning jəmətidin yüz örüp, ... uningoqa qarxi qikip kəldi» — bu tarihta muxu yərdin baxlap «Israil» degən səz adəttə «ximalij padixahlik», yəni «on qəbilə»ni kərsitidu. ■ **12:19** 2Pad. 17:21

21 Rəhoboam Yerusalemoğa kaytip kelip, Israilning jəməti bilən jəng kəlip, padixahlıknı Sulaymanning oqlı boləan əzigə kayturup əkilix üçün Yəhudaning pütkül jəmətidin wə Binyamin kəbilisidin bir yüz səksən ming hillanəan jənggiwar əskərnı toplıdı.■

22 Lekin Hudaning səzi Hudaning adımı Xəmayoğa kelip: —■

23 «Yəhudaning padixahı, Sulaymanning oqlı Rəhoboamoğa, pütün Yəhuda bilən Binyamining jəmətiğə wə həlkning qaləanliriəa səz kəlip: — 24 «Pərwərdigar mundaq dəydu: — Hujuməa qıkmanglar, kərindaxliringlar Israil-lar bilən jəng kilmanglar; hərbinglar öz öyünglərəa kaytip ketinglar; qünki bu ix Məndındur», degin» — deyildi.

Ular Pərwərdigarning səziğə kulak saldı. Pərwərdigarning səzi boyiqə ular öylirigə kaytip kətti.

Kanaan (Pələstin) zemini — «Padixahlar»ning davri

«Israil» wə «Yəhuda» degən ikki padixahlik (bir-biridin belüngən)

Yəroboam altun mozaylarni yasaydu

²⁵ Yəroboam bolsa Əfraim taʼqligidiki Xəqəm xəhirini yasap xu yərdə turdi; keyin u yərdin qikip Pənuəlni yasidi. ■ ²⁶ Rəhoboam

kənglidə öz-əzigə: — Əmdi padixahlik Dawutning jəmətigə yenixi mumkin. ²⁷ Əgər bu

həlk Pərwərdigarning əyidə qurbanlik kixixqa Yerusalemoqa qixsa, bu həlkning kəlbi öz oqjisi, yəni Yəhuda padixahi Rəhoboamoqa yənə mayil bolidu, andin ular meni ɵltürüp yənə Yəhuda

padixahi Rəhoboamning tərripigə yanarmikin, dedi. ²⁸ Padixah məslihət sorap, altundin ikki mozay həykilini yasitip həlkə: — Yerusalemoqa qixix silərgə eoir kelidu. I Israil, mana silərnə Misir zeminidin qixarəqan ilahlar! — dedi.■

²⁹ Birini u Bəyt-Əldə, yənə birini Danda turoquzup koydi. ³⁰ Bu ix gunahqa səwəb boldi, qunki həlk mozaylirining birining aldida bax uroqili hətta Danəiqə baratti.

³¹ U həm «egiz jaylar»da *ibadət* əylirini yasidi wə həm Lawiydin bolmioqan adəmlərnə kahin kilip təyinləp koydi.□ ■

³² Yəroboam yənə səkkizinqi ayning on bəxinqi künini huddi Yəhudaning zeminidiki həytkə ohxax bir həyt kilip bekitti. U əzi kurbangah üstigə qurbanlik kiləqili qikti. Xundak kilip u Bəyt-Əldə əzi ətküzgən mozay məbudlirigə qurbanlik ətküzdi. U yənə Bəyt-Əldə salduroqan xu «egiz jaylar» üqün kahinlarnə təyinlidi.

■ **12:25** Mis. 32:30 ■ **12:28** Mis. 32:8; 2Pad. 17:16 □ **12:31** «u həm ... *ibadət əylirini yasidi*» — yaki «u həm ibadət əyini yasidi». Əmma 32-ayətnə kəring. ■ **12:31** Qəl. 3:10; 1Pad. 13:33; 2Pad. 17:32; 2Tar. 11:15

□ 33 U Bəyt-Əldə yasıoan kurbangah üstigə səkkizinçi aynıng on bəxinçi küni (bu ay-künni u öz məyliqə tallıoanidi) kurbanlıqlarni sunuxka qıkti; xu tərıkiđə u Israillaroqa bir həyt yaratti; u əzi kurbangah üstigə kurbanlıqlarni sundi wə huxbuy yaqti. □

13

Namsiz bir pəyoğəmbər Bəyt-əl toqruluk bəxarət beridu

¹ Wə mana, Pərwərdigarning buyruki bilən Hudaning bir adimi Yəhudadin qikip Bəyt-Əlgə kəldi; xu pəyttə Yəroboam huxbuy yekixka kurbangahning yenida turatti; ² xu adəm kurbangahqə qarap Pərwərdigarning əmri bilən qakirip: — I kurbangah, i kurbangah! Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana Dawutning jəmətidə Yosiya isimlik bir oşul tuşulidu. U bolsa sening üstüngdə huxbuy yaqkan «yukiri jaylar»diki kaşinlarni soyup kurbanlıq kılıdu; xundakla sening üstüngdə adəm səngəkliri keydürülidu! — dedi. □ ■

□ **12:32 «Yəhudaning zeminidiki həyt»** — muxu yərdə «həyt» yəttinçi aynıng on bəxinçi küniđə etküzülgən «orma həyti» yaki «kəpilər həyti» idi. □ **12:33 «Yəroboam əzi kurbangah üstigə kurbanlıqlarni sundi wə huxbuy yaqti»** — muxundak ixlarni pəşət Lawiy kəbilisi, Һarunning jəmətidin boləşanlar, yəni həkikiy kaşinlar kılıxka bolatti, əlwəttə. □ **13:2 «sening üstüngdə adəm səngəkliri keydürülidu»** — muxu hərikət bu kurbangahni «napak» yaki «Һaram» kiliwətkən bolatti. ■ **13:2** 2Pad. 23:15-20

³ U küni u bir bexarətlik alamətni jakarlap: Pərwərdigarning muxu sözini ispatlaydioğan alamət xu boliduki: — Mana, qurbangah yerilip, üstidiki küllər təkülüp ketidu, — dedi.

⁴ Wə xundaq boldiki, Yəroboam padixah Hudaning adimining Bəyt-Əldiki qurbangahqa qarap jakarliğan sözini angliqanda, u qurbangahda turup qolini sozup: — Uni tutunglar, dedi. Lekin uningqa karitip sozoğan qoli xuning bilən xu peti kurup kətti, uni əzigə yənə yioqalmidi.

⁵ Andin Hudaning adimi Pərwərdigarning səzi bilən eytkan məjizilik alamət yüz berip, qurbangah həm yerilip üstidiki küllər təkülüp kətti.

⁶ Padixah Hudaning adimidin: — Pərwərdigar Hudayingdin mening həkkimdə ötüngəysənki, qolumni əsligə kəltürgəy, dəp yalwurdi. Hudaning adimi pərwərdigarning iltipatini ötünginidə, padixahning qoli yənə əzigə yioqilip əsligə kəltürüldi.■

⁷ Padixah Hudaning adimigə: — Mening bilən öyümgə berip özüngni qutlanduroqin, mən sanga in'am berəy, dedi.

⁸ Lekin Hudaning adimi padixahqa jawab berip: — Sən manga ordangning yerimini bərsəngmu, sening bilən barmaymən yaki bu yərdə nan yəp su iqməymən. ■ ⁹ Qünki Pərwərdigar Əz sözini yətküzüp manga buyrup: «Sən nə nan yemə nə su iqmə, baroğan yolung bilən qaytip kəlmə» degən, dedi.

¹⁰ Xuning bilən u Bəyt-Əlgə kəlgən yol bilən

■ 13:6 Mis. 8:4; 9:28; 10:17; Qel. 21:7; Ros. 8:24 ■ 13:8 Qel. 22:18

əməs, bəlkı baxka bir yol bilən kaytip kətti.

¹¹ Ləkin Bəyt-Əldə yaxanoan bir pəyoəmbər turatti. Uning oqulliri kelip Hudaning adimining u küni Bəyt-Əldə kılolan barlık əməllirini uningoa dəp bərdi, xundaqla uning padixahka kılolan səzlrinimu atisioə eytip bərdi.

¹² Atisi ulardin, u kaysi yol bilən kətti, dəp soridi; qünki oqulliri Yəhudadin kəlgən Hudaning adimining kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi.□

¹³ U oqullirioə: — Manga exəkni tokup beringlar, dəp tapilidi. Ular uningoa exəkni tokup bərgəndə u uningoa minip ¹⁴ Hudaning adimining kəynidin koqlap kətti. U uni bir dub dərihining astida olturoan yeridin tepip uningdin: — Yəhudadin kəlgən Hudaning adimi sənmu? — dəp soridi. U: — Mən xu, dəp jawab bərdi.

¹⁵ U uningoa: — Mening bilən əyümgə berip nan yegin, dedi.□

¹⁶ U jawabən: — Mən nə sening bilən kaytalmaymən, nə seningigə kirəlməymən; mən nə bu yərdə sening bilən nan yəp su iqəlməymən; ¹⁷ qünki Pərwərdigar öz səzi bilən manga tapilar: «U yərdə nan yemə, su iqmigin; baroan yolung bilən kaytip kəlmigin» degən, dedi.

¹⁸ *Keri pəyoəmbər* uningoa: — Mən həm səndək bir pəyoəmbərdurmən; wə bir pərixte

□ **13:12 «...qünki oqulliri ... kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi»** — yaki, «andin oqulliri ... kaysi yol bilən kətkinini uningoa kərsətti». □ **13:15 «əyümgə berip nan yegin»** — «nan yegin» uyoyurlarning «qay iqing» deginidək, «tamak yegin» degən mənidə.

Pərwərdigarning səzini manga yətküzüp: — «Uningoʻa nan yegürüp, su iqküzgili özüng bilən öyünggə yandurup kəl» dedi, dəp eytti. Lekin u xuni dəp uningoʻa yaloʻan eytiwatatti.■

¹⁹ Xuning bilən *Hudaning adimi* uning bilən yenip öydə nan yəp su iqti. ²⁰ Lekin ular dastihanda olturoʻinida, Pərwərdigarning səzi uni yandurup əkəlgən kəri pəyoʻəmbərgə kəlidi.

²¹ U Yəhudadin kəlgən Hudaning adimini qakirip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sən Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kilip, Pərwərdigar Hudayingning buyruoʻan əmrini tutmay, ²² bəlki yenip, U sanga: — Nan yemə, su iqmə, dəp mən'i kəloʻan yərdə nan yəp su iqkining tüpəylidin, jəsiting ata-bowiliringning kəbrisi də kəməlməydu», dəp tovlidi.

²³ Wə xundak boldiki, Hudaning adimi nan yəp su iqip bololanda, uningoʻa, yəni əzi yandurup əkəlgən pəyoʻəmbərgə exəkni tokup bərđi. ²⁴ U yoloʻa qikti. Ketiwatqinida, yolda uningoʻa bir xir uqrap, uni əltürüwətti. Xuning bilən uning əlüki yolda taxlinip kəlidi, exiki bolsa uning yenida turatti; xirmu jəsətning yenida turatti.■

²⁵ Mana birnəqqə adəm ətöp ketiwetip, yolda taxlinip qaloʻan jəsət bilən jəsətning yenida turoʻan xirni kərđi; ular kəri pəyoʻəmbər turoʻan xəhərgə kelip u yərdə xu həwərnəni yətküzdi. ²⁶ Uni yoldin yanduroʻan pəyoʻəmbər buni anglap: — U dəl Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kəloʻan Hudaning adimidur. Xunga Pərwərdigar uni xiroʻa tapxurđi; Pərwərdigar

uningoʻa qiloʻan soʻzi boyiqʻo xir uni titma-titma kilip olturdi, dedi.

²⁷ U oʻqullirioʻa: — Manga exakni tokup beringlar, dedi; ular uni tokup bardi.

²⁸ U yolda taxlaklik jaset bilan jasetning yenida turoʻan exak wa xirni tapti. Xir bolsa na jasetni yemigenidi na exaknimu talimioʻanidi.

²⁹ Pəyoʻambər Hudaning adimining jasetini elip exakkə artip yandi. Keri pəyoʻambər uning uqun matəm tutup uni dəpnə qilqili xəhərgə kirdi. ³⁰ U jasetni öz kəbristanlikida koydi. Ular uning uqun matəm tutup: — Ah buradirim! — dəp pəryad kəturdi.

³¹ Uni dəpnə qilqandin keyin u öz oʻqullirioʻa: — Mən elgəndə meni Hudaning adimi dəpnə kilinoʻan gərgə dəpnə kilinglar; mening səngəklirimni uning səngəklirining yenida koyunglar; ³² qunki u Pərwədigarning buyruki bilan Bəyt-Əldiki kurbangahka kariʻoʻan wa Samariyədiki xəhərlərninɡ «yukiri jay»liridiki *ibadət* oylirigə kariʻoʻan, uning jar qilqan soʻzi əməlgə axurulmay qalmaydu, — dedi. □ ■

³³ Lekin Yəroboam bu wəkədin keyinmu öz rəzil yolidin yanmay, bəlki «yukiri jaylar»oʻa hərhil həlktin kahinlarni təyinlidi; kim halisa, u xuni «mukəddəs kilip» *kahinlik mənsipigə* beoixlaytti; xuning bilan ular «yukiri jaylar»da

□ **13:32** «*qunki pəyoʻambər* Pərwədigarning buyruki bilan ... jar qilqan soʻzi əməlgə axurulmay qalmaydu, — dedi» — bu sirlik wəkə üstidə «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz. ■ **13:32**
2Pad. 23:16

qurbanlik qilixqa kahin bolatti. □ ■ 34 Xu ix tüpəylidin Yəroboam jəmätining həsabiğa gunah bolup, ularning yər yüzidin üzüp elinip həlak boluxiğa səwəb boldi.

14

Huda yənə Yəroboamni agahlanduridu

¹ U waqıtta Yəroboamning oqlı Abiyah kesəl bolup qaldı. ² Yəroboam ayaliğa: — Ornungdin qopup, heqkim sening Yəroboamning ayali ikənlikingni tonumioğudək kilip öz kiyapitingni özgertip, Xiloğka baroqin. Mana manga: «Bu həlkning üstidə padixah bolisən» dəp eytkan Ahiyah pəyoğəmbər u yərdə olturidu. ■

³ Qolungoğa on nan, birnəqğə poxkal, bir kuta həsəlni elip uning kexioğa baroqin. U yigitimizning nemə bolidioğanlikini sanga dəp beridu, dedi.

⁴ Yəroboamning ayali xundak kilip, Xiloğka berip Ahiyahning öyigə kəldi. Ahiyahning kəzliri keriliktin kor bolup kərəlməytti.

⁵ Lekin Pərwərdigar Ahiyahğa: — Mana, Yəroboamning ayali öz oqlı toqrisida səndin sorioğili kelidu, qünki u kesəldur. Uningoğa mundak-mundak degin; qünki u kəlgəndə

□ **13:33** «...u xuni «mukəddəs kilip» kahinlik mənsipigə beoqixlaytti» — muxu yərdə «mukəddəs kilip» (kahinlik mənsipigə beoqixlax») intayin kinayilik gəp. Hudağa kahin bolux üqün «mukəddəs kilip Hudağa atilixi» kerək idi. Lekin muxu yərdə muxu «kahinlar» butlarğa atilidu. ■ **13:33** 1Pad. 12:31, 32 ■ **14:2** 1Pad. 11:31

baxka qiyapətkə kiriwaloqan bolidu, dəp eytkanidi.

⁶ U ixiktin kirkəndə Ahiyah ayaq tiwixini anglap mundak dedi: — «Həy, Yəroboamning ayali, kirgin; nemixka baxka qiyapətkə kiriwalding? Sanga bir xum həwərnı berix manga buyruldi.

□ ⁷ Berip Yəroboamqa mundak degin: — «İsrailning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən seni həlkning arisidin elip kətürüp, öz həlkim İsrailqa həkümran kilip ■

⁸ Padixahlikni Dawutning jəmətidin yirtiwetip, sanga bərdim; lekin sən Mening əmrlirimni tutup, nəzirimdə pəkət durus bolqannila kilixta pütün kəlbidin manga əgəxkən qulum Dawutka ohxax bolmiding, ⁹ Bəlki özüngdin ilgiri kəlgənlərnıng həmmisidin artuq rəzillik kilip, mening qəzipimni kəzoqap, Meni arqangoqa taxlap, berip özünggə qəyriy ilahlarnı, quyma məbudlarnı yasatting.

¹⁰ Xuning üqün Mən Yəroboamning jəmətigə bala qüxürüp, Yəroboamning İsraildiki handanidin həmmə ərkəkni, hətta ajiz yaki meyip bolsimu həmmisini üzüp taxlaymən, adəmlər pək-tezəklərnı süpürgəndək Yəroboamning jəmətidin qaloqinini yoq

□ **14:6** «Sanga bir xum həwərnı berix manga buyruldi» — «manga buyruldi» degənlik ibraniy tilida: «mən əwətildim» degən bilən ipadilinidu. ■ **14:7** 1Pad. 12:15

bololuqə süpürimən. □ ■

11 Yəroboamdin bololanlardin xəhərdə əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki kuxlar yəydu. Qünki Pərwərdigar xundak söz kılqandur. 12 Əmdi sən bolsang, qopur öz əyünggə barqin; ayiqing xəhərgə kiringən haman, bala əlidu. 13 Pütün Israil uning üqün matəm tutup uni dəpnə kılıdu. Qünki Yəroboamning jəmätidin kəbrigə koyulidiqan yalquz xula bolidu; qünki Yəroboamning jəmätining arisida Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldidə pəkət xuningda pəzilət tepildi.

14 Əmdi Pərwərdigar Əzigə Yəroboamning jəmätini üzüp taxlaydiqan, Israilning üstigə həküm süridiqan bir padixahni tikləydu. Dərəkəkət, u pat arida bolidu! ■ 15 Pərwərdigar Israilni urup, huddi suda lingxip qalqan kumuxtək kılıp koyidu, atabowilirioqa təkdim kılqan bu yahxi zemindin qomurup, ularni *əfrat* dəryasining u tərripigə tarkitidu; qünki ular əzigə «Axərah butlar»ni yasap Pərwərdigarning qəzipini koziqidi.

□ **14:10 «həmmə ərkək»** — ibraniy tilida: «tamoqa qarap siyidiqan hərbi» degənlik bilən ipadilinidu. «**...hətta ajiz yaki meyip bolsimu həmmisini üzüp taxlaymən**» — baxqa birhil təjimişi: «... yaki kiqik yaki qong bolsa, həmmisini taxlaymən». «**adəmlər pək-tezəkləni süpürgəndək ... yök bololuqə süpürimən**» — yaki «adəmlər tezək köydürgəndək ... yök bololuqə köydüriwetimən». ■ **14:10** 1Sam. 25:22, 34; 1Pad. 15:29; 16:11; 21:21; 2Pad. 9:8 ■ **14:14** 1Pad. 15:28, 29

□ ■ 16 Yəroboamning sadir kıloan gunahlıri tüpəylidin, uning Israilni gunah kılduroqini tüpəylidin, Huda Israilni taxlap beridu!»».

17 Xuning bilən Yəroboamning ayali kópup, yoloa qikip Tirzahka kaytip keldi. U öyining bosuqisidin atlixioqa bala öldi. 18 Ular uni dəpnə kildi. Pərwərdigarning Öz kuli Ahiyah pəyoqəmbər arkilik eytkən sөzidək, pütün Israil uning üqün matəm tutti.

19 Əmdi Yəroboamning baxka ixliri, yəni jəngliri wə kandak səltənət kıloanlıri toqrisida mana, «Israil padixahlırining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. □ 20 Yəroboamning səltənət kıloan waqti yigirmə ikki yil bolup, u öz ata-bowilirining arisida uhlidi. Oqli Nadab uning ornida həküm sürdi.

Rəhoboamning səltəni

2Tar: 12:1-16

21 Wə Sulaymanning oqli Rəhoboam bolsa Yəhudaning üstigə həküm sürdi. Rəhoboam padixah bolqanda kirik bir yaxka kirgənidi; u Pərwərdigarning Öz namini ayan kilix üqün, Israilning həmmə kəbililiri arisidin tallioan Yerusalem xəhiridə on yəttə yil həküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy

□ **14:15** «**Axərah butlar**» — bəlkim butpərəslikkə beoqixlanoan dərəhliklərdur. Dərəhlər bəlkim ayal but xəklidə oyuloan yaki nəqixləngən boluxi mumkin idi. ■ **14:15** 2Pad. 17:18 □ **14:19** «**Israil padixahlırining tarix-təzkiriliri**» — bu kitab Təwrattiki «Tarih-Təzkirə» degən kitab əməs, birək xübhısizki, Təwrattiki «Tarih-Təzkirə»ning muəllipliri uningdin kəp uqurlarni aloqanıdi.

idi. ■ 22 Yəhūdalar bolsa Pərwərdigarning nəziridə yamanlıq kildi; ular öz ata-bowiliri sadir kıloqanliridin ziyadə gunahlarıni kılıp, uning həsətlik oqəzıpini kəzoqoqanidi. 23 Qünki ular «yükiri jaylar»ni, «but tüwrük»lərne wə həm hər bir egiz dənglar üstidə, hər bir kək dərəhlərnin astida «Axərah» butlarıni yasidi. 24 Wə zeminda kəspiy bəqqiwazlarmu bar idi. Ular Pərwərdigar əslidə Israillarning aldidin həydəp qıkaroqan əllərnin barlıq yirginlik haram ixlirini kılatti. □

25 Rəhəboam padixahning səltənətinin bəxinqi yilida xundak boldiki, Misirning padixahi Xixak Yerusalemoqa hujum kildi. ■ 26 U Pərwərdigarning öyidiki gəhər-baylıqlarni həm padixahning ordididiki gəhər-baylıqlarni elip kətti; u həmmisini, jümlidin Sulayman yasatқан altun siparlarnimu elip kətti. ■

27 Ularning ornida Rəhəboam padixah mistin birmunqə sipar-kalkanlar yasitip, ularni padixah ordisinin kirix yolini saklaydiqan pasiban bəglirinin kəlioqa tapxurdi. 28 Xundak kılıp, padixah hər kətim Pərwərdigarning öyigə kiridiqan qəoqda, pasibanlar u sipar-kalkanlarni kətürüp qıkatti, andin ularni yənə pasibanhaniqə əkirip koyuxatti. 29 Əmma Rəhəboamning baxқа ixliri wə kılıqininin həmmisi «Yəhuda padixahlırinin tarih-

■ 14:21 2Tar. 12:13 □ 14:24 «kəspiy bəqqiwazlar» — bu kixilər butpərəslikkə yaki buthanıləroqa munasiwətlik bolup, pul üqün bəqqiwazlık kılatti. ■ 14:25 2Tar. 12:2 ■ 14:26 1Pad. 10:16, 17; 2Tar. 9:15

təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?□
³⁰ Rəhoboam bilən Yəroboam barlik künliridə bir-biri bilən jəng kılıxip turoqanidi.
³¹ Rəhoboam öz ata-bowilirining arisida uhlidi wə «Dawutning xəhəri»də dəpnə kılındi. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rəhoboamning oqlı Abiyam atisining ornida padixah boldi.□

15

Abiyah Yəhudağa həküm süridu

2Tar. 13:1-23

¹ Nibatning oqlı Yəroboam padixahning səltəniti on səkkizinçi yilida Abiyam Yəhudaning üstigə padixah bolup □ ■
² Yerusalemda üç yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kızı idi. □ ■ ³ Abiyamning kəlbi bowisi Dawutning kənglidək Hudasi Pərwərdigarğa pütünləy beoixlanoqan əməs idi, bəlki atisi Rəhoboamning uningdin ilgiri kılqan barlik gunahlırida mangatti. ⁴ Xundaktimu Dawutning

□ **14:29 «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri»** — bu kitab Təwrattiki «Tarih-Təzkirə» degən kitab əməs, birak xühşisizki, Təwrattiki «Tarih-Təzkirə»ning muəllipliri uningdin kəp uqurlar aloqanidi. □ **14:31 «Rəhoboamning oqlı Abiyam»** — muxu yərdə wə 15:1-8də ibraniy tilida «Abiyah»ning imlasi «Abiyam» bolidu. □ **15:1 «Abiyam»** — baxka hil xəkli «Abiyah». ■ **15:1 2Tar. 13:1** □ **15:2 «Abixalomning kızı»** — yaki «Abxalomning kızı». Bu «Abixalom» Dawutning oqlı Abxalom boluxi mumkin. ■ **15:2 2Tar. 13:2**

səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningəya *yoruq* bir qıraoqni qaldurux üqün, Dawutning əwladini uningdin keyinmu tikləp turoquzdi wə Yerusalemnı koşqıdidi. □ ■

⁵ Qünki Dawut Pərwərdigarning nəziridə durus boləqanni kılıp, Hıttiy Uriyaəya kıləqanliridin baxka əmrining həmmə künliridə Pərwərdigar uningəya əmr kıləqanliridin qıkmıdı. ■

⁶ Əmdi *Abiyamning* pütün əmrində Rəhəboam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kılıxip turdı. □

⁷ Abiyamning baxka ixliri wə kıləqanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmıdı? Abiyam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kılıxip turattı.

⁸ Abiyam əz ata-bowilirining arisida uhlidi; ular unı «Dawutning xəhıri»də dəpnə kıldı. Andin

□ **15:4 «Dawutning əwladı»** — ıbranıy tilida «Dawutning oşlı». **«Xundaqtımu Dawutning səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningəya yoruq bir qıraoqni qaldurux üqün, Dawutning əwladını ... turoquzdi wə Yerusalemnı koşqıdidi»** — Hudaning Dawutka bir «qıraoq» qalduroşanlıkı, bəlkim uning keyinki kəp dəwrlərgə: «Dawut Mening sadıq kulum idi» dəp ispatlax üqün daim uning handanidikilərdin birini Yerusalemdiki təhtidə olturoquzup keliwatqanlıkıni kərsitidu. Xuningdək, Huda bu ix arqılık (Dawutning əwladlirining uzunoşiqə təhtə olturuxı), əslidə Dawutka: Kəlgüsi bir zamanda sening əwladıng (Məsih) dunyaəya kelip, dunyani Hudaning padixahlıki kılıdu» degən wədəmnı qoşum əməlgə axurımən, dəpmu kərsitidu. ■ **15:4** 1Pad. 11:36 ■ **15:5** 2Sam. 11:4, 15; 12:9 □ **15:6 «Abiyamning pütün əmrində Rəhəboam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kılıxip turdı»** — xübhisizki, muxu ayəttə «Rəhəboam» bolsa Rəhəboam jəmətini wə «Yəroboam» bolsa Yəroboam jəmətini kərsitidu.

ooqli Asa ornida padixah boldi.■

Asa Yəhudaroja həküm süridu

2Tar. 14:1-2; 15:16; 16:6,11-14

⁹ Israilning padixahi Yəroboam səltəniti­ning yigirminqi yilida Asa Yəhudaning üstigə padixah bolup ¹⁰ Yerusalemda kirik bir yil səltənət kildi. Uning qong anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kizi idi. □ ¹¹ Asa atisi Dawut qilqandək Pərwərdigar­ning nəziridə durus bolqanni kildi. ¹² U kəspiy bəqqiwazlarni zemindin həydəp, ata-bowiliri yasatqan həmmə yirginqlik məbudlarni yokitiwətti. □ ■ ¹³ U yənə qong anisi Maakahni yirginqlik bir «Axərah» tüwrükni yasioqini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip Kidron jiloisida keydürüwətti. □ ■ ¹⁴ «Yükiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi əmrining barlik künliridə Pərwərdigarqə pütünləy beoixlanqanidi. ¹⁵ Həm atisi həm u əzi *Pərwərdigarqə* atap yasioqan nərsilərni,

■ **15:8** 2Tar. 13:23 □ **15:10** «**uning qong anisining ismi Maakah bolup...**» — bu ibaridə ibraniy tilida «qong anisi» degən «uning anisi» bilən ipadilinidu. Ibraniy tilida gahı waqıtlarda «ata» yaki «ana» adəmnıng əjdadinı kərsitidu. Məsılən, 11-ayətnı kərüng. □ **15:12** «**kəspiy bəqqiwazlar**» — bu kixilər butpərəslıkkə yaki buthanılarqə munasiwətlik idi. ■ **15:12** 1Pad. 22:47 □ **15:13** «**u yənə qong anisi Maakahni ... hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti**» — «hanixlik mərtiwisi»: Bu sözgə qarılqanda unıng qong anisi Maakah padixahlıqta ikkinqi orunda turatti. ■ **15:13** 2Tar. 15:16

jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük qaça-
kuqılarni Pərwərdigarning öyigə kəltürdi. ■

16 Əmdi Asa wə Israilning padixahı Baaxa
barlıq künliridə bir-biri bilən jəng qilixip turdi.

17 Israilning padixahı Baaxa Yəhudaəğa qarxi
hujum kildi; heqkim Yəhudaning padixahı
Asa bilən bardi-kəldi kilmisun dəp, Ramah
xəhirini məhkəm kilip yasidi. ■

18 U waqıtta
Asa Pərwərdigarning öyidiki həzinilərdə
qaloqan barlıq altun-kümüx wə padixahning
ordisidiki həzinilərdə qaloqan altun-kümüxni
elip hizmətkarlırining qolıəğa tapxurdi; andin
Asa padixah ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə
padixahı Həzionning nəwrisi, Tabrimmonning
oqli Bən-Hadadqa əwətti wə xular bilən bu
həwərnı yətküzüp: —■

19 «Mening atam bilən silining atilirining arisida
boləqandək mən bilən silining arilirida bir əhdə
bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altundin
hədiyə əwəttim; əmdi Israilning padixahı Baaxa
bilən boləqan əhdiliridin qollirini üzsilə; xuning
bilən u meni qamal qilixtin qol üzsun» — dedi.

20 Bən-Hadad Asa padixahning səzigə kirip, öz
qoxunıng sərdarlırını Israilning xəhərlirigə
hujum qilixka əwətip, Ijon, Dan, Bəyt-
Maakaqdiki Abəl, pütkül Kinnərət yurti
bilən Naftalining pütkül zeminini bekindurdi.

21 Baaxa bu həwərnı anglap, Ramah istihkamini
yasaxtin qolini yioqip, Tirzahka berip turdi.

22 Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning
adəmlirini heqbirini qoymay qaqirip yioqdi;

■ 15:15 Law. 5:15 ■ 15:17 2Tar. 16:1 ■ 15:18 1Pad. 20:1;
2Tar. 16:2-14

ular Baaxa Ramah xəhirini yasaxka ixlətkən taxlar bilən yaoxaqlarni Ramahtin toxup elip kətti. Asa padixah muxularni ixlitip Binyamin zeminidiki Gebani wə Mizpahni məhkəm kəlip yasidi.

²³ Əmdi Asaning baxka ixliri, uning zor qudriti, uning kəloqinining həmmisi, xundakla yasioqan xəhərlər toqrisida «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütəlgən əməsmidi? Lekin kəriqanda, uning putida bir kesəl pəyda boldi. ²⁴ Asa öz ata-bowiliri arisida uhliidi wə Dawutning xəhiridə dəpnə kəlinidi. Andin uning oqlı Yəhoxafat ornida padixah boldi.■

Nadab Israil üstigə həküm süridu

²⁵ Yəhudaning padixahi Asaning səltənitiuning ikkinqi yilida Yəroboamning oqlı Nadab Israil üstigə həküm sürüxkə baxlidi; u Israiloqa ikki yil padixah boldi. ²⁶ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boləqanni kəlip atisining yolida mengip, atisining Israilni gunahka putlaxturoqan gunahlirida mangdi.

²⁷ Lekin Issakar jəmətidin boləqan Ahiyahning oqlı Baaxa uningəqa kəst kəlip, uni Filistiyələarning təwəsidiki Gibbetonda əltürdi. Xu qaoqda Nadab pütün Israillar bilən birliktə Gibbetonoqa qorxap hujum kəliwatatti.

²⁸ Yəhuda padixahi Asaning səltənitiuning üçinqi yilida Baaxa Nadabni əltürüp, əzi uning ornida padixah boldi. ²⁹ Wə xundak boldiki,

u padixah bolqanda Yəroboamning pütkül jəmätini qepip öltürdi; Pərwərdigarning quli Xilohluk Ahiyahning wasitisi bilən eytkan sözi əməlgə axurulup, u Yəroboamning jəmätidin nəpisi barlarni birinimu qoymay pütünləy yokatti. ■ ³⁰ Bu ix Yəroboamning sadir qiloqan gunahliri həm uning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahliri tüpəylidin boldi; u xular bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oəzipini kattik kozoqanidi. ³¹ Nadabning baxqa ixliri bilən qiloqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

³² Asa wə Israilning padixahi Baaxa barliq künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turdi.

Baaxa Israil üstigə həküm süridu

³³ Yəhudaning padixahi Asaning səltənätin角度 üqinqi yilida Ahiyahning oqli Baaxa pütün Israil üstigə Tirzahta həküm sürüxkə baxlidi; u yigirmə töt yil səltənət kildi. ³⁴ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kildi; u Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunahqa patkuzoqan gunahida mangdi.

16

¹ Pərwərdigarning sözi Hənananing oqli Yəhuoqa kelip Baaxani əyibləp mundak deyildi: — ² «Mana, Mən seni topa-qang iqidin qikirip,

■ 15:29 1Pad. 14:10, 14

həlkim Israiloşa həkümran kılıp qoydum. Ləkin sən Yəroboamning yolida yürüp həlkim Israilni gunahka putlaxturdung, ular gunahliri bilən oşəzipimni kəzoşidi. ■ ³ Mana, Mən Baaxani əz jəməti bilən süpürüp yokitip, jəmətingni Nibatning ooşli Yəroboamning jəmətigə ohxax kılımən. ■ ⁴ Baaxadin boləlanlardin xəhərdə əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki kuxlar yəydu».■

⁵ Baaxaning baxka ixliri wə uning kıləlanliri bilən kudriti toşrisida «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütəlgən əməsmidi? ⁶ Baaxa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Tirzahta dəpnə kılindi; andin uning ooşli Elah ornida padixah boldi.

⁷ Baaxaning Pərwərdigarning nəziridə kıləlan barlık rəzilliki tūpəylidin, Pərwərdigarning Baaxaning bexioşa wə uning jəməting bexioşa qūxürgini toşruluk səzi Hənanining ooşli Yəhu pəyşəmbər arkilik berilgənidi. Qūnki u Yəroboamning jəməti kıləlanioşa ohxax kılıp əz kollirining ixliri (jūmlidin Yəroboamning jəmətini qepip əltürgənliki) bilən Pərwərdigarning oşəzipini kəzoşidi.

Elah Israil üstigə həküm süridu

⁸ Yəhuda padixahi Asaning səltənitining yigirmə altinqi yilida, Baaxaning ooşli Elah Tirzahta Israiloşa padixah bolup, ikki yil səltənət kildi.

⁹ Ləkin uning jəng hərwilirining yerimioşa

sərdar boləqan hizmətkari Zimri uningəqa kəst kildi; *Elah* Tirzahta Tirzahtiki ordisidiki oqojidar Arzaning əyidə xarab iqip məst boləqanda ¹⁰ Zimri kirip uni qepip öltürdi. Bu waqit Yəhudaning padixahı Asaning səltənitiyining yigirmə yəttinçi yili idi. Zimri Elahning ornida padixah boldi.■

¹¹ U padixah bolup öz təhtidə olturuxi bilənla u Baaxaning barlıq jəmətini qepip öltürdi; u uning uruq-tuəqanliri wə dostliridin bir ərkəknimu tirik kaldurmidi. □ ¹² Xundak kılıp Zimri Pərwərdigarning Yəhu pəyoqəmbər arkilik Baaxani əyibligən səzini əməlgə axurup, Baaxaning pütkül jəmətini yokətti. ¹³ Bu ix Baaxaning barlıq gunahliri bilən uning oqli Elahning gunahliri, jümlidin ularning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahliri, ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oqəzipini kəzoqap, xundak boldi.□

¹⁴ Elahning baxqa ixliri wə kıləqanlirining həmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

Zimri Israil üstigə həküm süridu

¹⁵ Yəhudaning padixahı Asaning səltənitiyining yigirmə yəttinçi yilida Zimri Tirzahta yəttə kün səltənət kildi. Həlk Filistiylərgə təwə

■ **16:10** 2Pad. 9:31 □ **16:11** «**uning uruq-tuəqanliri wə dostliridin bir ərkəknimu tirik kaldurmidi**» — buningda «(hər bir) ərkək» ibraniy tilida: «təmoqa qarap siyidiəqan hər biri» degənlik bilən ipadilinidu. □ **16:13** «**ərziməs butliri bilən...**» — ibraniy tilida «yok boləqan nərsiliri bilən...»

boloqan Gibbetonni qorxiwelip bargah tikkənidi. ¹⁶ Bargahda turoqan halayik; — «Zimri qəst kilip padixahni ɵltürdi» dəp anglidi. Xuning bilən pütkül Israil xu küni bargahda qoxunning sərdari Omrini Israiloqa padixah kildi. ¹⁷ Andin Omri Israilning həmmisini yetəkləp, Gibbetondin qikip, Tirzahni qorxidi. ¹⁸ Wə xundak boldiki, Zimri xəhərninɡ elinoqanliqini kɵrɵp, padixah ordididiki qoroqanoqa kirip, ordioqa ot qoyuwətti, ɵzi kɵyɵp ɵldi. ¹⁹ Bu ix ɵzining gunahliri ɵqun, yəni Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kilip, Yəroboamning yolida yɵrɵp, Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahqa mangoqini ɵqun xundak boldi. ²⁰ Zimrining baxqa ixliri wə qəst kilqini toqrisida «Israil padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütɵlgən əməsmidi?

²¹ Əmma Israil həlki ikkigə bɵlɵnɵp, ularning yerimi Ginatning oqlı Tibnini padixah kilixqa uningqa əgəxti; baxqa yerimi bolsa Omrigə əgəxti. ²² Əmdi Omrigə əgəxkən həlq Ginatning oqlı Tibnigə əgəxkən həlqtin küqlük qıkti. Tibni ɵldi; Omri padixah boldi.

²³ Yəhudaning padixahi asaning ottuz birinqi yilida Omri Israiloqa padixah bolup on ikki yil səltənət kildi. U Tirzahta altə yil səltənət kildi. ²⁴ U Xəmərdin Samariyə egizlikini ikki talant kümüxkə setiwelip, xu egizlik ɵstigə quruluqlarni selip bir xəhər bina kilip, uni egizlikning əsliy igisi Xəmərning nami bilən «Samarıyə» dəp atidi. ²⁵ Omri Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloqanni kildi, ɵzidin ilgiriki

padixahlarning hëmmisidin bəttər bolup yamanlik kildi. ²⁶ U Nibatning oqli Yəroboamning hëmmə yollirida, xundakla jümlidin uning Israilni gunahqa putlaxturoqan gunahı iqidə mangdi; ular ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oşəzipini kəzoşidi.

²⁷ Omrining baxqa ixliri, uning kıləqanlirining hëmmisi, kərsətkən kudriti toşrisida «Israil padixahlirining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

²⁸ Omri ata-bowiliri arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə kılindi. Andin uning oqli Ahab ornida padixah boldi.

Ahab həlkni butpərəslikkə tehimu azduridu

²⁹ Yəhuda padixahı Asaning səltənitining ottuz səkkizinqi yilida Omrining oqli Ahab Israiləşə padixah boldi. Omrining oqli Ahab Samariyədə yigirmə ikki yil Israilning üstidə səltənət kildi.

³⁰ Əmma Omrining oqli Ahab Pərwərdigarning nəziridə əzidin ilgirikilərnin hëmmisidin axurup yamanlik kildi. ³¹ Wə xundak boldiki, u Nibatning oqli Yəroboamning gunahlirida yürüş anqə eqir gunah əməstək, u Zidoniylarning padixahı Ətbaalning kizi Yizəbəlni hotunlukqa aldi wə xuning bilən u Baal degən butning kullukida bolup, uningəşə səjdə kildi. ³² U Samariyədə yasioqan Baalning buthanisi iqiğə Baaloşə bir kurbangah yasidi.

³³ Ahab həm bir «Axərah but»nimu yasatti; Ahab xundak kılıp uningdin burun otkən Israilning hëmmə padixahlirining Israilning Hudasi

Pərwərdigarning oʻzəzipini koʻzoqoʻlan ixliridin axurup yamanlik kildi. ³⁴ Uning künliridə Bəyt-Əllik Hiəl Yeriho xəhirini yasidi; lekin u uning ulini saloqanda tunji oqli Abiram əldi; wə dərwezilirini saloqanda uning kənji oqli Səgub əldi; xuning bilən Pərwərdigarning nunning oqli Yəxua arkilik *Yeriho toqʻruluk* eytkən səzi əməlgə axuruldi. □ ■

17

Iliyas pəyoqəmbər məydanə qiqidu

¹ Əmndi Gileadta turuwatqanlardin boləqan Tix-bilik Iliyas Aħabka: — Mən hizmitidə turuwatqan Israilning Hudasi Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm qilimənki, mening səzüməz bu yillarda nə xəbnəm nə yaməqur qüxməydu,

□ **16:34** «u uning ulini saloqanda tunji oqli Abiram əldi; wə dərwezilirini saloqanda uning kənji oqli Səgub əldi. Xuning bilən Pərwərdigarning ... Yəxua arkilik eytkən səzi əməlgə axuruldi» — Yəxua pəyoqəmbərnin Yeriho xəhirigə qarita ləniti toqʻruluk «Yəxua» 6:26ni kəring. ■ **16:34** Yə. 6:26

dedi. □ ■

² Andin Pərwərdigarning sözi uningə qə kelip: —

³ Bu yərdin ketip, məxrək tərəkə berip, İordan dəryasining u tərpidiki kərit ekining boyida özünəni yoxurətin; ⁴ wə xundək boliduki, sən ekining süyidin iqsən; mana, sanga u yərdə ozuk yətküzüp berixkə kəraq-kuzoqlarni buyrudum, deyildi.

⁵ Xuning bilən u Pərwərdigar buyruşandək kəlip, İordan dəryasining u tərpidiki kərit ekinqə berip, u yərdə turdi. ⁶ Kəraq-kuzoqlar ətigəndə nən bilən gəx, hər kəqtə yənə nən bilən gəx yətküzüp berətti. U əzi ekining süyidin iqtəti.

⁷ Ləkin zeminda yəmoşur yəqmioşini üqün birməzgildin keyin ekın su kərup kətti. ⁸ U wəqıtta Pərwərdigarning sözi uningə qə kelip: —

⁹ Ornungdin turup Zidondiki Zarəfatkə berip, u yərdə turətin; mana, Mən u yərdiki bir tul hotunni seni bekixkə buyrudum, deyildi. ■

¹⁰ U ornidin turup Zarəfatkə berip, xəhərninğ dərwazisişə kəlgəndə, mana u yərdə bir tul hotun otun terip turatti. U tul hotunni qəkirip: — Ətünimən, kəqıda manga iqlili azrak su elip

□ **17:1 «Gileadta turuwatqanlardın boləqan Tixbilik İliyas...»** — «İliyas» ibraniy tilidiki «Eliyah» degənninğ ərəbqə tələppuzidur. «Eliyah»ning mənisi «Pərwərdigar (Yah) mening Hudayim». «İliyas» oqurmənlərgə tonux boləqəqkə, pəyoşəmbərninğ namining ərəbqə tələppuzini ixləttuk. **«Mən hizmitidə turuwatqan İsrailning Hudasi Pərwərdigar»** — İbraniy tilida «Mən uning (Hudaning) aldida turuwatqan, İsrailning Hudasi Pərwərdigar» degən söz bilən ipadilinidu. İliyas özini padixahning ordisida daim oşoşisining aldida turuwatqan hizmətkəraqə ohxitidu. ■ **17:1** Yəq. 5:17 ■ **17:9** Luqə 4:25, 26

kəlgəysən, dedi.

¹¹ U su aloqili mangoqanda, u yənə: — Ətünimən, manga qolungda bir qixləm nanmu aloqəq kəlgəysən, dedi.

¹² Əmma u: — Pərwərdigar Hudayingning həyati bilən, sanga kəsəm kilimənki, məndə heq nan yok, pəkət idixta bir qanggal un, kozida azoqinə may bar, mana ikki tal otun teriwatimən; andin berip özüm bilən oqlumoqa nan etip, uni yəp əlimiz, dedi.

¹³ Iliyas uningə: — Korkmioqin; berip eytkiningdək kıləqin; lekin awwal bir kiqik tokaq etip, manga elip kəlgin; andin özüng bilən oqlungəqa nan ətkin. ¹⁴ Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Pərwərdigar yər yüzigə yamoqur yaqduridioqan künqiqilik idixtiki un tügiməydu wə kozidiki may keməyməydu», dedi.

¹⁵ Xuning bilən u berip, Iliyasning eytkinidək kildi wə u, Iliyas wə ayalning əyidikilər heli künlərgiqə yedi. ¹⁶ Pərwərdigarning Iliyas arkilik eytkən səzi boyiqə, idixtiki un tügimidi wə kozidiki maymu keməymidi. ¹⁷ Xu ixlardin keyin xundaq boldiki, əyning igisi boləqan bu ayalning oqli kesəl boldi. Uning kesili xundaq eoqirlixip kəttiki, uningda nəpəs qalmidi.

¹⁸ Ayal Iliyaska: — I Hudaning adimi, mening sən bilən nemə alaqəm bar idi? Sən gnahimni yadka kəltürüp, oqlumning jeniəqa zamin boluxka kəldingmu? — dedi.

¹⁹ U uningə: — Oqlungni qolumoqa bərgin, dəp uni uning kuqikidin elip əzi olturoqan balihanioqa elip qikip öz ornioqa qoyup,

²⁰ Pərwərdigarəğa pəryad kilip: — I Hudayim Pərwərdigar, mən mehman boləjan bu tul hotunning oqlini ɵltürɵx bilən uning bexioqimu bala qɵxɵrdungmu? — dəp nida kildi.

²¹ U balining ɵstigə ɵq kətim ɵzini qaplap, Pərwərdigarəğa pəryad kilip: — I Pərwərdigar Hudayim, bu balining jeni ɵzigə yənə yenip kirsun! — dəp nida kildi.□

²² Pərwərdigar Iliyasning pəryadini anglidi; balining jeni uningəğa yenip kirixi bilən u tirildi.

²³ Iliyas balini balihanidin elip qɵxɵp, ɵygə kirip, anisioğa tapxurup bərdi. Iliyas: — Mana oqlung tiriktur, dedi.

²⁴ Ayal Iliyaska: — Mən xu ix arkilik əmdi sening Hudaning adimi ikənlikingni, aozingdin qikqan Pərwərdigarning səzi həkikət ikənlikini bildim, dedi.

18

Iliyas pəyoqəmbər Israilni towa kilişkə qakiridu

¹ Uzun wakıt ɵtɵp, Pərwərdigarning səzi *kurowakqilikning* ɵqinqi yilida Iliyaska kelip: — Sən berip ɵzɵngni Ahabning aldida ayan kiləjin, wə Mən yər yuzigə yamoqur yaoqdurimən, deyildi.

² Xuning bilən Iliyas ɵzini Ahabning aldida ayan kiləjili qikip kətti. Aqarqilik bolsa Samariyədə

□ **17:21 «bu balining jeni ɵzigə yənə yenip kirsun!»** — «balining jeni»: Ibraniy tilida «jan» wə «nəpəs» bir sɵzdur.

qattik idi. ³ Ahab ordididiki oqjidar Obadiyani qakirdi (Obadiya tolimu takwadar kixi bolup Pərwərdigardin intayin qorqatti. ⁴ Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoqəmbərlirini oltürüp yokitiwatqanda Obadiya yüz pəyoqəmbərni elip əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki qarqə yoxurup, ularni nan wə su bilən bakқанidi).

⁵ Ahab Obadiyaqə: — Zeminni kezip həmmə bulak wə həmmə jiloqilarqə berip bakқin; u yərlərdə at-keqirlarni tirik sakliqudək ot-qəp tepilarmikin? Xundak bolsa bizning ulaqlirimizning bir kismini soymay turalarmiz, dedi.

⁶ Ular hər biri jaylarqə bəlünüp mangdi; Ahab öz aldiqə mangdi, Obadiyamı öz aldiqə mangdi. ⁷ Obadiya öz yolida ketip barqanda, mana, uningqə Iliyas uqridi. U uni tonup yərgə yikilip düm yetip: Bu rast sən, oqjam Iliyasmu? — dəp soridi.

⁸ U uningqə: — Bu mən. Berip öz oqjangqə: — Iliyas kaytip kəldi! dəp eytkin, dedi.

⁹ U Iliyaşka mundak dedi: — «Sən qandakşigə kəminəngni oltürgili Ahabning qolioqə tapxurmakqi bolisən, mən zadi nemə gunah kildim? ¹⁰ Öz Hudaying Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm qilimənki, oqjam adəm əwətip seni izdimigən heq əl wə məmlikət qalmidi. Xu əl, məmlikətlər: «U bu yərdə yok» desə, padixah ularqə seni tapalmioqanoqə kəsəm iqküzdi. ¹¹ Lekin sən mənə hazır: — «Berip oqjangqə: — Iliyas kaytip kəldi! degin» — dəysən! ¹² Mən qəxingdin kətkəndin keyin, Pərwərdigarning Rohi seni mən bilmigən

yergə elip baridu; xundaқта mən Ahabқа həwər yətküzüp, lekin u seni tapalmisa, meni ɵltüridu. Əməliyəttə, kəminəng yaxlıqımdin tartip Pərwərdigardin kɵrkup kəlgənmən.

¹³ Yizəbəl Pərwərdigarning pəyqəmbərlirini ɵltürgəndə mening kəndəq kılqinim, yəni mən Pərwərdigarning pəyqəmbərliridin yüzni əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki qaraqə yoxurup, ularni nan wə su bilən təminləp bakқанlıqım sən qojamqə məlum kılınqan əməsmu? ¹⁴ Əmdi sən hazır mənqə: — «Berip qojamqə: — Mana Iliyas kəldi degin», — deding. Xundaq kilsam u meni ɵltüridu!».

¹⁵ Lekin Iliyas: — Mən hizmitidə turuwatқан samawi koxunlarning Sərdari bolqan Pərwərdigarning həyati bilən kəsəm kılınqan, mən jəzmən bğğün uning aldida ayan bolımən, dedi.□

¹⁶ Xuning bilən Obadiya Ahabning kexiqə berip uningqə həwər bərdi. Ahab Iliyas bilən kɵrɵkili bardı. ¹⁷ Ahab Iliyasni kɵrgəndə uningqə: — Bu sənmu, i Israilqə bala kəltürgüqi?! — dedi.■

¹⁸ U jawab berip: — Israilqə bala kəltürgüqi mən əməs, bəlki sən bilən atangning jəmətidikilər! Qunki silər Pərwərdigarning əmrlirini taxlap Baal degən butlarqə tayinip əgəxkənsilər. ¹⁹ Əmdi adəm əwətip

□ **18:15 «Mən hizmitidə turuwatқан Israilning Hudasi Pərwərdigar»** — ibraniy tilida «Mən uning (Hudaning) aldida turuwatқан, Israilning Hudasi Pərwərdigar» degən söz bilən ipadilinidu. Iliyas əzini padixahning ordisida daim qojisining aldida turuwatқан hizmətkarqə ohxitidu. ■ **18:17 Am. 7:10**

Karməl teořida pütkül Israilni yenimořa jəm kil, xundaqla Yizəbəlning dastihinidin ořizalinidiořan Baalning tət yüz əllik pəyořəmbiri bilən Axərahning tət yüz pəyořəmbirini yiořdur, — dedi.

²⁰ Xuning bilən Aħab Israillarning həmmisigə adəmlərnı əwətip, pəyořəmbərlərnı Karməl teořiořa yiořdurdi.

²¹ Iliyas barlık həlkəyə yekin kelip: — Kařanořiqə ikki pikir arisida arisaldi turisilər? Əgər Pərwərdigar Huda bolsa, uningořa əgixinglar; Baal Huda bolsa, uningořa əgixinglar, dedi. Əmma həlkə uningořa jawab bərməy, ün-tin qıqarmidi. ■

²² Iliyas həlkəyə: — Pərwərdigarning pəyořəmbərliridin pəkət mən yalořuz qaldim. Əmma Baalning pəyořəmbərliri tət yüz əllik kixidur. ²³ Əmdi bizgə ikki buķa berilsun. Ular əzlrigə bir buķini tallap, soyup parqılap otunning üstigə kořsun, əmma ot yakmisun. Mənmu baxķa bir buķini təyyar kılıp ot yakmay otunning üstigə kořay. ²⁴ Silər bolsanglar, əz ilahlıringlarning namini qakirip nida kilinglar. Mən bolsam, Pərwərdigarning namini qakirip nida kilmən. Kaysi Huda ot bilən jawab bərsə, xu Huda bolsun, dedi. Həmmə həlkə: — Bu obdan gəp, dəp jawab bərdi.

²⁵ Iliyas Baalning pəyořəmbərlirigə: Silər kəp boləqaç awwal əzünglar üqün bir buķini tallap təyyar kilinglar; andin heq ot yakmay əz ilahınglarning namini kiqkirip nida kilinglar, dedi.

²⁶ Ular uning degini boyiqə əzlrigə berilgən bukini elip uni təyyar qildi. Ətigəndin qüxkiqə ular Baalning namini qiqkirip: — I Baal, bizgə jawab bərgin! dəp nida qildi. Lekin heq awaz yaki heq jawab bolmidi. Ular raslanəjan qurbangah qərisidə tohtimay səkrəytti. ²⁷ Qüx kiringəndə Iliyas ularni zanglik qilip: — Ünlükrək qiqkiringlar; qünki u bir ilah əməsmu? Bəlkim u qongkur hiyaləja qəmüp kətkəndu, yaki ix bilən qiqip kətkəndu, yaki bir səpərgə qiqip kətkəndu? Yaki bolmisa u uhlawatqan boluxi mumkin, uni oyoqitixinglar kerək?! — dedi.

²⁸ Ular tehimu ünlük qaqirip əz kaidisi boyiqə qanəja milinip kətküqə əzlrini kiliq wə nəyzə bilən tilatti. ²⁹ Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatqan» hələtkə qüxüp kəqlik qurbanlik waqtioiqə xu hələttə turdi. Lekin heq awaz anglanmidi, yaki jawab bərgüqi yaki ijabət qiloquqi məlum bolmidi. □

³⁰ Iliyas həmmə həlkqə: — Yeniməja yəkin kelinglar, dedi. Həmmə həlk uningəja yəkin kəlgəndin keyin u Pərwərdigarning xu yərdiki yiqitiləjan qurbangahini qaytidin qurup qiqti.

³¹ Iliyas on ikki taxni aldi. Bu taxlarning sani Pərwərdigarning «Naming Israil bolsun» degən səzini tapxuruwaləjan Yaqupning oqulliridin qikqan kəbililəarning sani bilən ohxax idi. ■

□ **18:29** «Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatqan» hələtkə qüxüp kəqlik qurbanlik waqtioiqə xu hələttə turdi» — «bexarət beriwatqan» ibraniy tilida «pəyoqəmbərqilik qiliwatqan» degən ibarə bilən ipadilidü. «kəqlik qurbanlik» qüxtin keyin saət üqlərdə bolatti. ■ **18:31** Yar. 32:27; Yə. 4:5, 20; 2Pad. 17:34

³² Xu taxlardin u Pərwərdigarning nami bilən bir qurbangahni yasidi. U qurbangahning qərisidə ikki seah dan patkudək azgal kolidi.

□ ³³ Andin u otunni rastlap, bukini parqilap otunning təpisiyə koydi.

³⁴ U: — Tət idixni suqə toxkuzup uni keydurmə qurbanlik wə otunning üstigə təkunglar, — dedi. Andin: Yənə bir kətim kilinglar» — dewidi, ular xundak kildi. U yənə: — Üqinqi mərtiwə xundak kilinglar, dedi. Ular üqinqi mərtiwə xundak kילוanda ³⁵ su qurbangahning qərisidin ekip qüxüp, kolanoqan azgalnimu su bilən toldurdi.

³⁶ Kəqlik qurbanlikning waqti kəlgəndə Iliyas pəyoqəmbər qurbanlikka yəkin kelip mundak dua kildi: — Əy Pərwərdigar, İbrahim bilən İshaq wə İsrailning Hudasi, Əzüngning İsrailda Huda boləjiningni axkara kילוaysən, xundakla mening Sening qulung bolup bularning həmmisini buyrukung bilən kילוanlikimni bügün bildürgəysən. ■ ³⁷ Manga ijabət kילוaysən, əy Pərwərdigar, ijabət kילוaysən; xuning bilən bu həlkə sən Pərwərdigarning Huda ikənlikingni həmdə ularning kəblirini toqra yoloqə yanduroquqi əzüng ikənlikingni bildürgəysən, dedi.

³⁸ Xuning bilən Pərwərdigarning oti qüxüp keydurmə qurbanlikni, otunni, taxlarni wə topini keydürüp azgaldiki sunimu yokitiwətti.

³⁹ Həklərləning həmmisi buni kərüpla, ular

□ **18:32 «ikki seah»** — bir seah bəlkim 13.5 litr idi, 2 seah 27 litr. ■ **18:36** Mis. 3:6; Mat. 22:32; Mar. 12:26; Luqa 20:37; Ros.

düm yikilip: — Pərwərdigar, u Hudadur, Pərwərdigar, u Hudadur, deyixti.

⁴⁰ Iliyas həlkkə buyrup: — Baalning pəyoələmbərlirini tutunglar, heqkaysini qoyup bərmənglar, — dedi. Ular ularni tutqanda Iliyas ularni kixun jiloşioqa elip berip, u yərdə kətl kildurdi.

⁴¹ Iliyas Ahabka bolsa: — Qikip yəp-ıqkin. Qünki kattıq yamourning xaldirlioqan awazi anglanmakta, — dedi.

⁴² Ahab qorup yəp-ıqix üqün qıkti. Əmma Iliyas Karməlning qokkışioqa qikip yərgə en-gixip, bexini tizining otturışioqa qoyup tizlinip ⁴³ hizmətkariqə: — Qikip dengiz tərəpkə qarışın, dedi. U qikip səpselip qarap: — Heqnərsə kərünməydu, dedi. U jəmiy yəttə kətim: — Berip qarap bakqin, dəp buyrudi.

⁴⁴ Yəttinqi kətim kəlgəndə u: — Mana, dengizdin qikiwatqan, adəm alikinidək kiqik bir bulutni kərdum — dedi. Iliyas uningqə: — Qikip Ahabka: — «Hərwinı kətip təwəngə qüxkin, bolmisa yamoqur seni tosuwalidu», dəp eytkin, — dedi.

⁴⁵ Angoquqə asman bulut bilən tutulup, boran qikip kattıq bir yamoqur yaqdi. Ahab hərwiqə qikip Yizrəəlgə kətti. ⁴⁶ Pərwərdigarning qoli İliyasning wujudida turqəq, u belini baqlap Ahabning aldida Yizrəəlning kirix eşişioşiqə yügürüp mangdi.

19

Ilyas pəyoqəmbər Yizəbəldin kaqidu

¹ Lekin Ahab Ilyasning həmmə kıləinini, jümlidin həmmə pəyoqəmbərlərnı kılıqlap ɵltürginini Yizəbəlgə eytip bərdi.

² Yizəbəl bolsa Ilyaska bir həwərqi əwətip: — Əgər ətə muxu wəqitkiqə sən xularning janlıriqə kıləiningdək mən sening jeningni ohxax kilmisam, ilahlar mangimu xundak kilsun həmdə uningdinmu ziyadə kilsun! — dəp eytkuzdi.

³ U buni bilgəndə, əz jenini kɵtkuzmak ɵqün keqip Yəhuda təwəsidi ki Bəər-Xebaşqa bardı.

U u yərdə əz hizmətkarini kaldurup koyup,

⁴ Əzi qəlning iqigə qarap bir kün yol mangdi. U u yərdiki bir xiwakning kexiqə kelip uning astida olturup, əzining əlümigə tilək tiləp: — I Pərwərdigar əmdi boldı, jenimni aləin; nemila degənbilən mən ata-bowilirimdin artuk əməsmən, — dedi.

⁵ U xu xiwak astida yetip uhlap kaldı. Mana bir pərixte uni nokup uningqə: — Kəpup, nan yegin, dedi.

⁶ U karisa bexida kizik qoqlarda pixiwatkan bir poxkal wə bir koza su turatti. U yəp-iqip yənə uhliqili yatti.

⁷ Andin Pərwərdigarning pərixlisi yənə kelip ikkinqi kətim uni nokup uningqə: — Kəpup nan yegin. Bolmisa yolungning eqirini kətürəlməysən, dedi.

⁸ U kəpup yəp-iqti. Xu taamdin aləan kuwwət bilən u kirik keqə-kündüz mengip Hudaning

teoqi Hōrəbgə yetip bardı. □ ■ 9 U u yərdiki oqaroqa kirip qondi. Wə mana, Pərwərdigarning səzi uningoa kelip mundaq deyildi: — I Iliyas, bu yərdə nemə qiliwatisən?□

10 U jawab berip: — Samawi qoxunlarning Sərdari boləqan Huda Pərwərdigar üqün zor otluk muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap qurbangahliringni yikıtıp, Sening pəyoqəmbərliringni kiliq bilən öltürdi. Mən, yaloquz mənla qaldim wə ular mening jenimni aləqili kəstləwatidu, dedi.□ ■

11 U uningoa: — Qikıp, Pərwərdigarning aldida taoqda turoqin, dedi. Mana, Pərwərdigar ötöp ketiwatatti; *uning aldida* zor küqlük bir xamal qikıp, taoqlarni sundurup, qoram taxlarni parqilap qeqiwətti. Lekin Pərwərdigar xamalda əməs idi. Xamaldin keyin bir yər təwrəx boldi.

□ **19:8 «Hudaning teoqi Hōrəb»** — «Hōrəb teoqi» dəl Paran qəl-bayawaniəqa jaylaxqan, Musa pəyoqəmbər turup Israil üqün «Təwrat qanuni»ni qobul qiləqan «Sinay teoqi»dur. ■ **19:8** Mis. 34:28; Mat. 4:2 □ **19:9 «U u yərdiki oqaroqa kirip qondi»** — ibraniy tilida «U **axu** oqaroqa kirip qondi» deyilidu. «Axu oqar» degən səzgə qarəqanda oylaymizki, bu oqar tonux bir jay bolsa kerək. Yəhudiy əlimilar bu oqarni Huda Musa pəyoqəmbərnə yoxurup qoyəqan jay idi dəp qaraytti, biz bu pikirgə qayilmiz («Mis.» 33:21-22ni kəring). □ **19:10 «Pərwərdigar üqün zor otluk muhəbbət bilən həsət kildim»** — demisəkmü, Iliyasning: «otluk muhəbbət bilən həsət kildim» degini əzining Israilning Hudaəqa əməs, bəlki türlük yirginqlik butlarəqa ibadət qiləqanliqəqa qarap «ibadət pəkət Hudaəqila mənəsup bolux kerək» dəp butlarəqa yaki butlarning kəynidə turuwtkan jin-xəytanlarəqa wə ularning wəkili boləqan sahta pəyoqəmbərlərgə boləqan həsitini kərsitidu. ■ **19:10** Rim. 11:3

Lekin Pərwərdigar yər təwrəxtə əməs idi. ¹² Yər təwrəxtin keyin bir lawuldioqan ot kətürüldi. Lekin Pərwərdigar otta əməs idi. Ottin keyin boxqına, mulayim bir awaz anglandi. □

¹³ Wə xundak boldiki, Iliyas xuni anglap, yüzini yepinqisi bilən orap oqarning aqzioqa berip turdi. Mana, bir awaz qikip uningoa: — I Iliyas, sən bu yərdə nemə kiliwatisən? — dedi.

¹⁴ U jawab berip: — Samawi qoxunlarning Sərdari bolqan Huda Pərwərdigar üqün zor otluk muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap qurbangahliringni yikitip, Sening pəyoqəmbərliringni kiliq bilən ɵltürdi. Mən yalquz mənla qaldim wə ular mening jenimni alqili kəstləwatidu, dedi.

¹⁵ Pərwərdigar uningoa mundak dedi: — Barqin, kəlgən yolung bilən qaytip, andin Dəməxkning qəligə barqin. U yərgə barqanda Həzaəlni Suriyə üstigə padixah boluxqa məsih qiloqin. □ ¹⁶ Andin Nimxining oqli Yəhuni Israilning üstigə padixah boluxqa məsih qiloqin; əz ornungoa pəyoqəmbər boluxqa Abəl-Məholahlik Xafatning oqli Elixanimu məsih qiloqin. ¹⁷ Wə xundak boliduki, Həzaəlning kiliqidin qeqip qutulqan hər birini Yəhu ɵltüridu; Yəhuning kiliqidin qeqip qutulqan hər birini Elixə ɵltüridu. ■ ¹⁸ Lekin Israilda

□ **19:12 «boxqına, mulayim bir awaz anglandi»** — yaki «yenik, box bir tinix awaz anglandi». □ **19:15 «Həzaəlni Suriyə üstigə padixah boluxqa məsih qiloqin»** — «məsih kiliq» toqrisida 1:34diki izahatni kəring. ■ **19:17** 2Pad. 9:14-37

yəttə ming kixini, yəni Baalning aldida tizlirini pükmiğən wə uningəa aqzini səyğüzmiğən hər birini özümgə saklap qaldurdum, — dedi. □ ■

¹⁹ U u yərdin qikiq, Xafatning oqli Elixani tapti. U qaoqda u yər həydəwatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi, u on ikkinqisi bilən qox həydəwatatti. Iliyas kelip uning üstigə öz yepinqisini taxlap artip qoydi. □ ²⁰ U uylarni taxlap Iliyasning kəynidin yügürüp kelip: — Meni berip atam bilən anamni səygili qoyqin, andin mən kelip sanga əgixəy, — dedi. U uningəa: — Qaytkin; mən sanga nemə kildim? — dedi. □

²¹ U uningdin ayrilip, əzi ixlətkən bir jüp uyni soyup, ularning jabduqini otun kilip, gəxini pixurup həlkkə beriwidi, ular yedi. Andin u ornidin qopup Iliyasning kəynidin əgixip, uning hizmitidə boldi.

□ **19:18 «uningəa aqzini səyğüzmiğən hər birini özümgə saklap qaldurdum, — dedi»** — Hudaning Iliyas pəyoqəmbərgə eytkən sezlirining əhmiyiti, xundakla Iliyasning Hərəb teoqoqa səpirining məqsiti toqruluk «qoxumqə səz»imizni kərüng.

■ **19:18** Rim. 11:4 □ **19:19 «Iliyas... Xafatning oqli Elixani tapti... uning üstigə öz yepinqisini taxlap artip qoydi»** — Iliyas muxu hərəkiti bilən «Sən Elixəqə pəyoqəmbərlik hizmitim tapxuruldi» degəndək idi. □ **19:20 «Qaytkin; mən sanga nemə kildim?»** — Iliyasning bu degini bəlkim Elixəqə: «Pəyoqəmbərlik yoli təs, seningdə Hudaning qakiriki bolmisa manga hərgiz əgəxmə!» degəndək bir agah boluxi mumkin.

«Padixahlar (2)» 2-babta Iliyas Elixəqə yənə buningəa ohxap ketidoqan səzni qilidu.

20

Huda Israilni Suriyadin kutkuzidu

¹ Suriyaning padixahi Bən-Hadad pütkül qoxunini jəm kildi; u ottuz ikki padixahni at wə jəng hərwiliri bilən elip qikip, Samariyəgə qorxap hujum kildi. ² U əlqilərnı xəhərgə kirgüzüp Israilning padixahi Ahabning kexioqa əwətip uningqa: — ³ «Bən-Hadad mundaq dəydu: — Sening kümüx bilən altunung, sening əng qiraylıq hotunliring bilən baliliringmu meningkidur» dəp yətküzdi.

⁴ Israilning padixahi uningqa: — I oqjam padixah, sili eytkanliridək mən özüm wə barlıqim siliningkidur, dəp jawab bərdi.

⁵ Əlqilər yənə kelip: — «Bən-Hadad sız kılıp mundaq dəydu: — Sanga dər wəkə: — Sening kümüx bilən altunungni, sening hotunliring bilən baliliringni manga tapxurup berisən, degən həwərnı əwəttim. ⁶ Ləkin ətə muxu waqıtlarda hizmətkarlırimni yeningqa əwətimən; ular ordang bilən hizmətkarlıringning əylirini ahturup, sening kəzliringdə nemə əziz bolsa, ular xuni kəliqa elip kelidu» — dedi.

⁷ U waqıtta Israilning padixahi zemindiki həmmə aqsakallarnı qakirip ularqa: — Bu kixining kandaq awariqilik qikarmaqı boləanlıqını bilip kelinglar. U manga həwər əwətip məndin hotunlirim bilən balilirim, kümüx bilən altunlirimni tələp kıləinida mən uningqa yak demidim, dedi.

8 Barlik aksakallar bilən həkning həmmisi uningqa: — Qulak salmiqin, uningqa maqul demigin, dedi.

9 Buning bilən u Bən-Ĥadadning əlqilirigə: — Oʻojam padixahqa, sili adəm əwətip, öz kəminiliridin dəsləptə soriqanning həmmisini ada qilimən; lekin keyinkisigə maqul deyəlməymən, dəp beringlar, — dedi. Əlqilər yenip berip xu səzni yətküzdi.

10 Bən-Ĥadad uningqa yənə həwər əwətip: — «Pütkül Samariyə xəhiridə manga əgəxkənləarning kollirioqa oqumliqudək topa kelip qalsa, ilahlar mangimu xundak qilsun wə uningdin axurup qilsun!» — dedi.

11 Lekin Israilning padixahi jawab berip: — «Sawut-qorallar bilən jabdunoquqi sawut-qorallardin yexingüqidək mahtinip kətmisun!» dəp eytinglar, — dedi. □

12 Bən-Ĥadad bu səzni angliqanda həkaysi padixahlar bilən qedirlirida xarab iqixiwatatti. U hizmətkarlririoqa: — Səpkə tizilinglar, dedi. Xuni dewidi, ular xəhərgə hujum qilixka tizilixti.

Pərwədigar Israilni kutquzidu

13 U waqitta bir pəyoʻəmbər Israilning padixahi Ahabning kexioqa kelip: — Pərwədigar mundak dəydu: — «Bu zor bir top adəmni kərdüngmu? Mana, Mən bu küni ularni sening

□ **20:11** «Sawut-qorallar bilən jabdunoquqi sawut-qorallardin yexingüqidin mahtinip kətmisun!» — degən maqal-təmsilning mənisi bəlkim «Jəng aldida turup özüngni oʻalibiqi sanima» — «Qüqürini ham sanima» degəndək.

qolungoʻa tapxurimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dedi.

¹⁴ Aħab: — Kimning wasitisi bilən bolidu? dəp soridi. U: — Pərwərdigar mundəq dəydu: «Waliylarning oʻqulamliiri bilən bolidu», dedi. U yənə: — Kim hujumni baxlaydu? — dəp soridi. U: — Sən əzüng, dedi.

¹⁵ U waqitta waliylarning oʻqulamliirini saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki nəpər qikti. Andin keyin u həmmə həlkni, yəni barliq Israil-larni saniwidi, ularning sani yəttə ming nəpər qikti. ¹⁶ Israilar xəhərdin qüx waqtida qikti. Bən-Ĥadad bilən xu padixahlar, yəni yardəmgə kəlgən ottuz ikki padixah bolsa qedirlirida xarab iqip məst boluxkanidi. ¹⁷ Waliylarning oʻqulamliiri yürüxtə awwal mangdi. Bən-Ĥadad adəm əwətiwidi, ular uningə həwər berip: — «Samiyədin adəmlər keliwatidu» — dedi.

¹⁸ U: — Əgər sülhə tüzüxkə qikқан bolsa ularni tirik tutunglar, əgər sokuxkili qikқан bolsimu ularni tirik tutunglar, dedi.

¹⁹ Əmdi waliylarning bu oʻqulamliiri wə ularning kəynidiki qoxun xəhərdin qikip, ²⁰ hər biri əzigə uqriqan adəmnə qepip əltürdi. Suriylər qaqtı; Israil ularni qoqlidi. Suriyəning padixahı Bən-Ĥadad bolsa atka minip atliklar bilən qeqip kutuldi. ²¹ Israilning padixahı qikip həm atliklarni həm jəng hərwilirini bitqit kilip Suriylərnə kattik kir-qap kildi.

²² Pəyoʻəmbər yənə Israilning padixahining qexioʻa kelip uningə: — Əzüngni mustəhkəmləp, əzüngni obdan dəngsəp, nemə qilixing kerəklikini oylap baqqin. Qünki kelər

yili ətiazda Suriyəning padixahi sən bilən jəng kılqılı yənə qıqıdu, dedi.

²³ Suriyəning padixahining hizmətkarliri uningqa mundaq dedi: — «Ularining ilahi taq ilahi bolqaqqa, ular bizgə küqlük kəldi. Lekin biz tüzlənglikdə ular bilən soquxsak, jəzmən ularqa küqlük kelimiz. ²⁴ Əmdi xundak kılqayliki, padixahlarning hər birini öz mənəpidin quxurup, ularning ornida waliylarni tikligəyla. ²⁵ Andin sili məhrum bolqan qoxunliriga barawər bolqan yənə bir qoxunni, yəni atning orniga at, hərwining orniga hərwa təyyar kıldurup əzlrigə yioqayla; biz tüzlənglikdə ular bilən soquxayli; xuning bilən ularqa küqlük kəlməmdük?». U ularning səzigə kulak selip xundak kildi.

²⁶ Keyinki yili ətiazda Bən-Hədad Suriylərni editlap toluk yioqip, Israil bilən jəng kılqılı Afək xəhirigə qıkti. ²⁷ Israillarmu əzlrini editlap, ozuk-tülük təyyarlap, ular bilən jəng kılıxqa qıkti. Israillar ularning udulida bargah tikliwidi, Suriylərnin aldida huddi ikki top kiqik oqlak padisidək kəründi. Lekin Suriylər pütkül zeminni kapliqanıdi.

²⁸ Əmma Hudaning adimi Israilning padixahining kexiga kelip uningqa: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Suriylər: Pərwərdigar taq ilahidur, jiloqilarning ilahi əməs, dəp eytkini üqün, Mən bu zor bir top adəmning həmmisini sening qolungqa tapxurimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər», dedi.

²⁹ Ikki tərəp yəttə kün bir-birining udulida bar-

gahlorida turdi. Yöttingi küni soqux baxlandi. Israillar bir kündə Suriylərdin yüz ming piyadə əskərnı ɵltürdi. ³⁰ Qaloqanlar Afək xəhırigə qeqıp kirıwaldi; ləkin sepili ɵrölöp ulardın yıgırmə yɵttə ming adəmning üstıgə qüxöp besıp ɵltürdi. Bən-Hadad ɵzi bədər qeqıp xəhərgə kirıp ıqkırdıki bir ɵygə məküwaldi.

³¹ Hizmətkarliri uningə: — Mana biz Israilning padixahlorını rəhimlik padixahlar döp anglıduk; xuning üqün bəllirimızgə böz baqlap baxlirimızə kula yögöp Israilning padixahıə təslimgə qıqaylı. U silining janlorını ayarmıkin? — dedi. ³² Xuning bilən ular bəllirıgə böz baqlap baxlorıə kula yögöp Israilning padixahıning qexıə berıp uningə: — Kəminiliri Bən-Hadad: «Jenimni ayıəayla», döp iltıja kıldi, dedi. U bolsa: — U tehi həyatmu? U mening buradirim, dedi.

³³ Bu adəmlər bu sözni yahxilıknıng alamiti, döp oylap, dərhallı uning bu sözini qıng tutuwelıp: — Bən-Hadad silining buradərliridur! — dedi. U: — Uni elıp kelınglar, döp buyrudi. Xuning bilən Bən-Hadad uning qexıə qıkti; xuning bilən u uni qolidin tartıp jəng hərwisıə qıqardı.

³⁴ Bən-Hadad uningə: — Mening atam silining atilıridin aloqan xəhərlərnı silıgə qayturup berəy. Atam Samariyədə rəstə-bazarlorını tikligəndək sili ɵzliri üqün Dəməxktə rəstə-bazarlarnı tikləyła, — dedi. Ahab: — Bu xərt bilən seni qoyup berəy, dedi. Xuning bilən ikkisi əhdə kılıxtı wə u uni qoyup bərdi.

³⁵ Pəyoqəmbərlərnıng xagırtlorining biri

Pərwərdigarning buyruqi bilən yənə birigə: — Səndin ətünimən, meni uroqin, dedi. Lekin u adəm uni uroqili unimidi. □ 36 Xuning bilən u uningə: — Sən Pərwərdigarning səzini anglimioqining üqün mana bu yərdin kətkinsongdə bir xir seni boqup öltüridu, — dedi. U uning yenidin qikqanda, uningə bir xir uqrap uni öltürdi.

37 Andin keyin u yənə bir adəmni tepip uningə: — Səndin ətünimən, meni uroqin, dedi. U adəm uni qattiq urup zəhimləndürdi.

38 Andin pəyoqəmbər berip öz qiyapitini əzgərtip, kəzlrini tengik bilən tengip yol boyida padixahni kütüp turdi.

39 Padixah xu yərdin ətəkəndə u padixahni qaqirip: — Kəminiliri kəskin jəng məydaniqə qikqanidim, wə mana, bir adəm manga burulup, bir kixini tapxurup: «Bu kixigə qing qarinqin, hərəkəndə səwəbtin u yəqap kətsə, sən öz jəningni uning jəningni ornioqə tələysən; bolmisa bir talant kümüx tələysən», dedi. 40 Lekin mən kəminiliri u-bu ix bilən bənd bolup ketip, uni yokitip koydum, dedi. Israilning padixahı uningə: — Əzüng bekitkinsongdə sanga həküm kilinidu! — dedi.

41 U dərhal kəzlrinin tengikni eliwətti; Israilning padixahı uni tonup uning pəyoqəmbərlərdin biri ikənlikini kərđi.

42 Pəyoqəmbər uningə: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mən həlakətkə bekitkən

□ 20:35 «Pəyoqəmbərləarning xagirtliri» — bu ibarə səz ibraniy tilida «pəyoqəmbərləarning oqulliri» degənlik bilən ipadilinidu.

adəmni kolungdin kutuloqili qoyoqining üqün sening jening uning jenining ornida elinidu; sening həlking uning həlkingning ornida elinidu», dedi.■

⁴³ Xuning bilən Israilning padixahı hapa bolup, oʻxlikkə qomgən haldə Samariyəgə qaytip ordisoq kirdi.

21

Ahab katillik qilib Nabotni oltüridu

¹ Bu ixlardin keyin xundak boldiki, Yizrəəllik Nabotning Yizrəəldə, Samariyəning padixahı Ahabning ordising yenida bir üzümzarliki bar idi. ² Ahab Nabotqa söz qilib: — Öz üzümzarliqingni manga bərgin, mening öyümgə yekın boləq, uni bir səy-kəktatlik baq qılay. Uning ornida sanga obdanrak bir üzümzarlik berəy yaki layik kərsəng bahasını nəq berimən, dedi.

³ Əmma Nabot Ahabqa: — Pərwərdigar meni ata-bowilirimning mirasini sanga setixni məndin neri qılsun, dedi.

⁴ Ahab Yizrəəllik Nabotning: «Ata-bowilirimning mirasini sanga bərməymən» dəp eytkən sözidin hapa bolup oʻxlikkə qomgən haldə ordisoq qaytti; u kariwatta yetip yüzini *tam* tərəpkə örüp nanmu yemidi. ⁵ Hotuni Yizəbəl uning qəxiqə kelip: Rohiy kəypiyating

nemixka xunqə təwən, nemixka nan yeməysən?
— dedi.

⁶ U uningə: — Mən Yizrəellik Nabotka söz kılıp: «Üzümzarlığingni manga pulə bərsəng, yaki layıq kərsəng uning orniə baxka üzümzarlıq berəy» dedim. Ləkin u: «Sanga üzümzarlığimni bərməymən» dedi, — dedi.

⁷ Hotuni Yizəbəl uningə: — Sən hazır İsrailning üstigə səltənət kıləuqi əməsmu? Qərup nan yəp, kənglūngni hux kıləin; mən sanga Yizrəellik Nabotning üzümzarlığini erixtürimən, dedi.

⁸ Andin u Ahabning namida bir hət yezip, üstigə uning məhürini besip, hətni Nabotning xəhiridə uning bilən turuwatқан aqsakallar wə mətiwərlərgə əwətti. ⁹ Həttə u mundak yazəanidi: — «Roza tutux kerək dəp buyrup, həlkning arisida Nabotni tərdə olturozuzəin;

¹⁰ ikki adəmnə, yəni Beliyalning balisini uning udulida olturozuzup, ularni Nabotning üstidin ərz kıləuzup: «Sən Hudaə wə padixahka lənət okudung» dəp guwahlık bərgüzənglar. Andin uni elip qikip qalma-kesək kılıp əltürənglar».□

¹¹ Xəhərnəng adəmliri, yəni uning xəhiridə turuwatқан aqsakalar bilən mətiwərlər Yizəbəlning ularə wəwətkən hetidə pütülgəndək kildi; ¹² ular rozini buyrup, həlkning arisida Nabotni tərdə olturozuzdi.

¹³ Andin u ikki adəm, yəni Beliyalning baliliri həlkning aldida Nabot üstidin ərz kılıp: «Nabot

□ **21:10 «Beliyalning balisi»** — ibraniy tilida «Belial» İblisning (yəni Xəytanning) yənə bir ismi. Demək, bu söz tolimu iplas adəmnə kərsitidu.

Hudağa wə padixahqa dəxnəm kildi» dəp guwahlik bərdi. Xuning bilən ular Nabotni xəhərning taxkiriğa sərəp elip çikip, taxlar bilən qalma-kesək kılıp öltürdi. ¹⁴ Andin ular Yizəbəlgə adəm əwətip: «Nabot qalma-kesək kılıp öltürüldi» dəp həwər bərdi.

¹⁵ Yizəbəl Nabotning qalma-kesək kılınıp öltürülgənlikini angliqanda Ahabqa: Qopup, Yizrəellik Nabotning sanga pulğa bərgili unimioğan üzümzarlikini tapxurup aloqin; çünki Nabot həyat əməs, bəlki öldi, dedi.

¹⁶ Xundak boldiki, Ahab Nabotning ölgənlikini anglap, Yizrəellik Nabotning üzümzarlikini igiləx üqün xu yərgə bardı. ¹⁷ Ləkin Pərwərdigarning səzi Tixbilik Iliyaska kelip mundak deyildi: — ¹⁸ «Qopup berip, Samariyədə olturuxluk Israil padixahi Ahab bilən uqraqkin; mana u Nabotning üzümzarlikida turidu; çünki uni igiliwelix üqün u yərgə bardı. ¹⁹ Uningğa: — «Adəm öltürdüngmu, yerini igiliwaldingmu?» — degin. Andin uningğa yənə səz kılıp: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Nabotning kənini itlar yaliqan jayda sening keningnimu itlar yalaydu» — degin».

²⁰ Ahab Iliyaska: — I duxminim, meni taptıngmu? — dedi. U jawabən mundak dedi: — Rast, mən seni taptım; çünki sən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kılıx üqün özüngni setiwəting. ²¹ Pərwərdigar: «Mana, Mən üstünggə bala quxürüp nəslingni yokitip, sən Ahabning Israilda qaloğan jəmətidiki həmmə ərkəkni, hətta ajiz yaki meyip bolsun,

həmmisini üzüp yökitemən; □ ■ 22 wə sən Mening oʻzippingni koʻzoqap Israilni gunahka azduruqining uqun sening jəmətingni Nibatning ooli Yəroboamning jəməti wə Ahiyahning ooli Baaxaning jəmətigə ohxax kilimən» — dəydu, — dedi.■

23 — Yizəbəl toqrisidimu Pərwərdigar səz kilip: «Yizrəəlning sepilining texida itlar Yizəbəlni yəydu. ■ 24 Ahabning jəmətidikilərdin xəhərdə əlgənlərnə itlar yəydu; səhrada əlgənlərnə bolsa asmandiki kuxlar yəydu» dedi 25 (Bərhək, hotuni Yizəbəlning kutritixliri bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik kilqili əzini satkan Ahabdək heqkim yok idi. ■ 26 U Pərwərdigar Israillarning aldidin həydəp koqliwətkən Amoriylarning kilqinidək kilip, yirginqlik butlaroqa tayinip əgixip, lənətlilik ixlarni kilatti).

27 Lekin Ahab bu səzlərnə angliqanda əz kiyimlirini yirtip bədinigə bəz yəgəp, roza tutti. U bəz rəhttə yatatti, jimjit mangatti.

28 U waqitta Pərwərdigarning səzi Tixbilib İliyaska kelip: —

29 «Ahabning Mening aldimda əzini qandaq təwən tutuwatqanliqini kərdüngmu? U əzini Mening aldimda təwən tutuwatqanliqi

□ 21:21 «Mən ... nəslingni yokitip,...» — yaki «Mən nəslingni...kəydüriwetip,...». «Ahabning Israilda qaloqan jəmətidiki həmmə ərkək» — ibraniy tilida: «Ahabning Israilda qaloqan jəmətidə, tamoqa qarap siyidiqan hərberi» degənlik bilən ipadilidü. «həttə ajiz yaki meyip bolsun, həmmisini...» — buning baxka birhil tərjimisi: «yaki kul yaki hər bolsun, həmmisini...». ■ 21:21 2Pad. 9:7, 8, 9 ■ 21:22 1Pad. 15:29; 16:3, 11 ■ 21:23 2Pad. 9:35-37 ■ 21:25 1Pad. 16:33

tüpəylidin, bu balani uning künliridə kəltürməymən, bəlki uning oqlining künliridə uning jəmätigə kəltürimən» — deyildi.

22

Ahab jəngdə əlidu

2Tar. 18:2-34

¹ Üç yiloqıqə Suriyə bilən İsrailning otturısında jəng bolmioqəqka, ular tinqlıqta əttili. ² Üqinqi yilda bolsa Yəhədaning padixahı Yəhəxafat İsrailning padixahini yoqlap bardı. ³ İsrailning padixahı öz hizmətkarlırioqə: — Gileadtiki Ramot bizningki ikənlikini bilisiləroqə? Xundak ikən, nemixka biz jim olturup, tehiqə Suriyəning padixahining qolidin uni almaymiz? — dedi.

⁴ U Yəhəxafatka: — Jəng kiləqili mening bilən Gileadtiki Ramotka berixka maqul bolamdila? — dəp soridi. Yəhəxafat İsrailning padixahioqə jawab berip: — Biz silining-mening dəp ayrımaymiz; mening həlkim əzlrining həlkidur, mening atlırim silining atlıridur, dedi.□

⁵ Lekin Yəhəxafat İsrailning padixahioqə: — Ətünimənki, bəgün awwal Pərwərdigarning sözini sorap kərgəyla, dedi.

⁶ Xuning bilən İsrailning padixahı pəyoqəmbərləni, yəni tət yüzqə adəmni yioqdurup ulardin: — Sokuxqili Gileadtiki Ramotka qıqsam bolamdu, yoq? — dəp soriwidi,

□ **22:4** «Biz silining-mening dəp ayrımaymiz» —İbraniy tilida «Mən əzüm sanga ohxax bolimən» degən söz bilən ipadilinidu.

ular: — Qikkin, Rəb uni padixahning qolioqa beridu, deyixti.

⁷ Lekin Yəhoxafat bolsa: — Bulardin baxka, yol soriqudək Pərwərdigarning birər pəyoqəmbiri yokmu? — dəp soridi. □

⁸ Israilning padixahi Yəhoxafatka jawab berip: — Pərwərdigardin yol soraydioqan yənə bir adəm bar; lekin u mening toqramda kutlukni əməs, bəlki balayi'apətni kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U bolsa Imlahning oqli Mikayadur, dedi. Yəhoxafat: — I aliyliri, sili undak demigəyla, dedi.

⁹ Andin Israilning padixahi bir qakirini qakirip uningqa: — Qakkan berip, Imlahning oqli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi.

¹⁰ Əmdi Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat xahanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning dərwasisining aldidiki hamanda hərbi öz təhtidə olturuxti. Ularning aldida pəyoqəmbərlərnin həmmisi bexarət bərməktə idi. ■ ¹¹ Kənanahning oqli Zədəkiya bolsa əzi tēmürdin mūnggüzlərnı yasap qikip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Muxu mūnggüzlər bilən Suriylərnı yokatquqə üsüp

□ **22:7 «Bulardin baxka, yol soriqudək Pərwərdigarning birər pəyoqəmbiri yokmu?»** — Yəhoxafat (5-ayəttə): «Bügün awwal Pərwərdigarning səzini sorap kərgəyla» dəydu . Lekin «pəyoqəmbərlər» «Pərwərdigar» (İbraniy tilida «Yəhwə, Yəhowah») degən namni (awwal) ixlətməy, bəlki «Huda» (İbraniy tilida «Əlohim») yaki «Rəb» («Adonay») dəp ixlitidu. Xunga Yəhoxafat «pəyoqəmbərlər»ning bexarətliridin kattik gu-man kılıqan bolsa kerək. 7-ayət wə keyinki ayətlərnımu kəring.

■ **22:10** 2Tar. 18:9

ursila», dedi. ¹² Həmmə pəyğəmbərlər xuningoşa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotqa qikip sözsiz muwəppəkiyət qazinila; qünki Pərwərdigar uni padixahning kوليوا tapxuridikən», deyixti.

¹³ Mikayani kيققروقو qilib baroan həwərqi uningoşa: — Mana, həmmə pəyğəmbərlər birdək padixahqa yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening sözüngmu ularning sözi bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi.

¹⁴ Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, Pərwərdigar manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi.

¹⁵ U padixahning aldioşa kəlgəndə padixah uningdin: I Mikaya, jəng kילו qilib Gileadtiki Ramotqa qiqsak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u uningoşa jawab berip: — Qikip muwəppəkiyət qazinisən; qünki Pərwərdigar xəhərni padixahning kوليوا beridu, dedi.□

¹⁶ Ləkin padixah uningoşa: — Mən sanga qanqə qetim Pərwərdigarning namida rast gəptin baxkisini manga eytmasliqqa kəsəm iقكؤؤؤؤm kerək?! — dedi.

¹⁷ Mikaya: — Mən pütkül Israilning taqlarda padiqisiz qoylardək tarilib kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar: «Bularning igisi yok; bularning hər biri tinq-aman öz öyigə qaytsun», dedi, — dedi.

¹⁸ Israilning padixahi Yəhoxafatqa: — Mana,

□ **22:15 «Pərwərdigar xəhərni padixahning kوليوا beridu»** — xübhisizki, Mikaya bu sözni kinayilik tələppuz bilən eytidu. Qünki padixah dərhal uningdin gumanlinip qalidu (16-ayətni kəring).

mən siligə «U mening toʻqramda qutlukni əməs, bəlkı haman balayi'apətnı kərsıtıp bexarət berıdu», demıgənmıdım? — dedı.

¹⁹ Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdıgarning səzını anglıqın; mən Pərwərdıgarning əz təhtıdə olturoqanlıqını, asmannıng pütkül qoxunlırı unıng yenıdä, ong wə sol tərıpıdə turoqanlıqını kərdüm. ■ ²⁰ Pərwərdıgar: «Kıml Ahabnı Gıleadtıki Ramotka qıqıp, xu yərdə halak boluxka aldaydu?» — dedı. Bırsı undak, bırsı mundak deyıxtı; ²¹ xu waqıtta bı roh qıqıp Pərwərdıgarning aldıdä turup: «Mən berıp alday», dedı. Pərwərdıgar unıngdınl: «Kandak usul bılən aldaysən?» — dəp sorıwıdı, ²² u: — «Mən qıqıp unıng həmmə pəyoqəmbərlırınlıng aqzıdä yaloqanı bı roh bolımən», dedı. Pərwərdıgar: — «Unı aldap ilkinggə alalaysən; berıp xundak kıl» — dedı. □

²³ Mana əmdı Pərwərdıgar sening bu həmmə pəyoqəmbərlırıngnıng aqziqə yaloqanı bı rohnı saldı; Pərwərdıgar sening toʻqrangdä balayi'apət kərsıtıp səzlıdı» — dedı.

²⁴ Xunı anglap Kənanahning oqli Zədəkıya kelıp Mikayaning kaqıtıqə bırnı selıp: — Pərwərdıgarning Rohı kaysı yol bılən məndın ətüp, sanga səz kılıxka bardı?! — dedı.

■ **22:19** 2Tar. 18:18; Ayup 1:6-12; 2:1 □ **22:22** «U roh: - «Mən qıqıp unıng həmmə pəyoqəmbərlırınlıng aqzıdä yaloqanı bı roh bolımən», dedı. Pərwərdıgar: — «unı aldap ilkinggə alalaysən; berıp xundak kıl» — dedı» — bu ayətlərdın bu rohning bı yaloqan səzləyđıoqan jın ikənlıkı kərünıdū. Hudanınıng Əz Rohı yalı pərixılırlı hēqkaqan yaloqan səz kılalmaydu. Demək, Huda jın-xəytanlarqə Ahab padıxahnı aldaxka yol qoyıdū.

²⁵ Mikaya jawab berip: — Özüngni yoxurux üçün iqkiridiki öygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. □

²⁶ Israilning padixahı əmdi: — Mikayani elip qayturup berip, xəhər hakimi Amon bilən padixahning oqli Yoaxka tapxurup, ²⁷ ularoşa tapilap: «Padixah mundak dəydu: — Uni zindanoşa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik qiynap nan bilən suni az-az berip turunglar» — degin, dəp buyrudi.

²⁸ Mikaya: — Əgər sən həkikətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən söz kilmioşan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, hərbinglar anglanglar, dedi. ■

²⁹ Israilning padixahı bilən Yəhudaning padixahı Yəhoxafat Gileadtiki Ramotka qikti. ³⁰ Israilning padixahı Yəhoxafatka: — Mən baxka kiyapətkə kirip jənggə qikay; sili bolsila öz kiyimlirini kiyip qikkayla, dedi. Israilning padixahı baxka kiyapət bilən jənggə qikti.

³¹ Suriyəning padixahı jəng hərwiliri üstidiki ottuz ikki sərdarə: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəkət Israilning padixahı bilən soquxunglar, dəp buyrudi.

³² wə xundak boldiki, jəng hərwilirining sərdarliri Yəhoxafatni kərgəndə: — Uni qoqum Israilning padixahı dəp, uningoşa hujum kiləqili buruldi. Lekin Yəhoxafat pəryad kətürdi.

³³ jəng hərwilirining sərdarliri uning Israilning

□ **22:25 «Özüngni yoxurux üçün iqkiridiki öygə yügürgən küni...»** — yaki «Özüngni yoxurux üçün əydin öygə yügürgən küni...». ■ **22:28** Mik. 1:2

padixahı əməslikini kərgəndə uni koqqlimay, burulup ketip kəlixti. ³⁴ Əmma birəylən kərisioqla bir okya etiwidi, ok İsrailning padixahining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U hərwikexigə: Hərwinini yandurup meni səptin qıkarəqin; qünki mən yaridar boldum, dedi. ³⁵ U küni jəng barəanseri kəttik boldi. Padixah bolsa Suriylərnin udulida əz jəng hərwisioqla yəlinip ərə turdi. Zəhmidin kəni hərwinin tegigiqə ekip, kəq kirgəndə u ɵldi.

³⁶ Kün patarda koxun arisida bir kəttik sada anglinip: — Hər adəm əz xəhirigə yansun! Hərbiri əz yurtioqla yenip kətsun! — deyildi.

³⁷ Padixah ɵldi, kixilər uni Samariyəgə elip kəldi; ular padixahni Samariyədə dəpnə kildi.

³⁸ Birsı padixahning hərwisini Samariyəning kəlidə *yuoqanda* (bu kəl pahixə ayallar yuyunidoqlan jay idi), Pərwərdigarning eytkən səzi əməlgə axurulup, itlar uning kənini yalidi.

³⁹ Ahabning bəxkə ixliri, kıləqlanlirininin həmmisi, jümlidin uning yasioqlan «pil qix sariyi» wə bina kıləqlan həmmə xəhərlər toqqruluk «İsrail padixahlirininin tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütölgən əməsmidi?

⁴⁰ Ahab ata-bowiliri arisida uhlidi. Andin uning oqlı Ahaziya ornida padixah boldi.

Yəhoxafat Yəhuda üstidə həküm süridu

2Tar. 20:30-37; 21:1

⁴¹ Asanın oqlı Yəhoxafat İsrailning padixahı Ahabning səltənitininin tətinqi yilida Yəhudaqla

padixah boldi. ■ ⁴² Yəhoxafat padixah bolqanda ottuz bəx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Xilhining kizi idi. ⁴³⁻⁴⁴ U hər ixta atisi Asaning barliq yollirida yürüp, ulardin qikmay Pərwərdigarning nəziridə durus bolqanni kilatti. Pəqət «yukiri jaylar»la yokitilmioqanidi; halayik yənila «yukiri jaylar»da qurbanliq kilip huxbuy yakatti.

⁴⁵ Wə Yəhoxafat bilən Israilning padixahi otturisida tinqlik boldi.

⁴⁶ Yəhoxafatning baxka ixliri, uning kərsətkən kudriti, qandak jəng kilqanliri toqrisida «Yəhuda padixahlorining tarix-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

⁴⁷ U atisi asaning künliridə zemindin qoqliwetilmigən kəspiy bəqqiwazlarni zemindin həydəp qikardi.□

⁴⁸ U waqıtta Edomning padixahi yok idi, bəlki bir waliy həküm sürətti.

⁴⁹ Yəhoxafat Ofirdin altun elip kelix üqün bir «Tarxix kemə» ətritini qurdi. Ləkin kemilər həqyərgə baralmidi; qünki ular Əzion-Gəbərdə urulup wəyran bolqanidi.□

⁵⁰ U waqıtta Ahabning oqli Ahaziya Yəhoxafatqa: — Mening hizmətkarlırim sening

■ **22:41** 2Tar. 20:31 □ **22:47** «**kəspiy bəqqiwazlar**» — bu kixilər butpərəslikkə yaqi buthanilarqa munasiwətlilik idi.

□ **22:49** «**Yəhoxafat ... bir «Tarxix kemə» ətritini qurdi**» — «Tarxix kemə» bəlkim Tarxix degən portqa berip kelixitiki uzun səpərgə qidamliq bolqan kemini kərsitətti. «Tarxix» degən isim İspaniyə, ximaliy Afrika yaqi Britaniyəni yaqi üqining həmmisini kərsitidu.

hizmatkarliring bilən kemilərdə barsun, dedi. Ləkin Yəhoxafat unimidi.

⁵¹ Yəhoxafat öz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining kəbrisidə dəpnə qilindi. Andin oqli Yəhoram ornida padixah boldi.

Ahaziya Israil üstidə həküm süridu

⁵² Ahabning oqli Ahaziya Yəhudaning padixahi Yəhoxafatning səltənitining on yəttinqi yilida Samariyədə Israilning üstidə padixah bolup ikki yil səltənət kildi. ⁵³ U Pərwərdigarning nəziridə rəzil bolqanni kilip atisining yolida wə anisining yolida yürüp, xundaqla Israilni gunahqa putlaxturoqan Nibatning oqli Yəroboamning yolida mangdi; ⁵⁴ u atisi qilqanning həmmisini kilip, Baalning kullukida bolup, uningqa səjdə kilip, Israilning Hudasi Pərwərdigarning oqəzipini kəzoqidi.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5